

รายงานการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน
สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ : มุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก

Ideal characteristics of pharmacy trainees from
the perspectives of practitioners at externship sites

นางเพ็ญศรี ศรีสังธรรม
นางสาวเสาวรัตน์ ม่านสะอาด
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ประเภทการวิจัยสถาบัน ประจำปี 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก และเพื่อประเมินนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบันว่ามีคุณลักษณะดังกล่าวเพียงไร ประชากรคืออาจารย์ประจำแหล่งฝึกของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก อาจารย์ประจำแหล่งฝึก 4 ราย และนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาสร้างเป็นเครื่องมือเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 162 ราย มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา 132 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.48 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึกในด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน ประกอบด้วย ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและสามารถเขียนเชิงวิชาการ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษระดับพอสมควร มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร ความละเอียดรอบคอบ ความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ ความมีมนุษยสัมพันธ์รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การวางตัวเหมาะสม รู้จักกาลเทศะ ความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเองกล้าแสดงออก และความสนใจใฝ่รู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม

ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่าอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่มีความสามารถในการนำความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง เรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งใช้เครื่องมือและดูแลเครื่องมือได้ดี มีความสามารถในการวางแผนการทำงาน สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง และเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน

ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ พบว่าอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีคุณธรรม มีความขยันอดทนมีความตั้งใจศึกษาหาความรู้ ตั้งใจฝึกงานอย่างเต็มที่ มีความกระตือรือร้น ปฏิบัติเหมาะสมตามระเบียบของแหล่งฝึก มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายตรงต่อเวลา มีสัมมาคารวะ มีมารยาท แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีความเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และรักษাজรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

ผลการวิจัยคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบันจากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก พบว่านักศึกษาฝึกงานมีคุณลักษณะในภาพรวมทั้ง 3 ด้านมาก (4.14 ± 0.49) เมื่อแยกแต่ละด้านปรากฏว่านักศึกษามีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด (4.44 ± 0.53) รองลงมาคือด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน (4.02 ± 0.46) และด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน (3.96 ± 0.47) นักศึกษามีคุณลักษณะมาก

Abstract

The objectives of this research were to study the ideal characteristics of pharmacy trainees from the perspectives of practitioners at the externship sites, and to assess such characteristics among pharmacy trainees. The study population was the practitioner who were the preceptors of the Faculty of Pharmaceutical Sciences. Four preceptors were in depth-interviewed. The results from of the qualitative research were employed as information for constructing the tool for quantitative research. The questionnaires were sent to a total of 162 preceptors. One-hundred and thirty two questionnaires were returned (81.48%). The reliability of the instrument was 0.97. The data were analyzed using frequency, percentage, means and standard deviations.

The results showed that the ideal characteristics in foundation skill of the pharmacy externs from the perspective of preceptors were communication skill in Thai, academic writing, adequate skill in English, competency in information and communication technology, being scrupulous, being able to adapt to work under various situations, good human relationship with others, having well behaved manner, strong leadership style, having self confidence, being extrovert and being self leaner.

The ideal characteristics in professional knowledge and skill were the ability to bring apply theoretical and practical knowledge to the externship, thorough understanding of the dynamics within the profession, being quick learners of job, ability to employ and maintain equipments, good planning skill, good decision making skill, problem solving skill in unexpected situations, being able to use feedback to improve the work, being able to provide a valuable comment for externship site.

The ideal characteristics in morality and professional ethics were integrity, being virtue, being industrious, paying full attention to training experience, being active in training, observing the rules and regulations of the externship sites, being responsible, being punctual, having good social manners, having appropriate dressing, being altruistic and having the social responsibility, following the professional code of ethics.

The assessment of pharmacy externs in pharmaceutical sciences program showed that the overall rating was at the high level (4.14 ± 0.49). The rating on each of the three fore mentioned ideal characteristics revealed that the externs' characteristics on morality and professional ethics had the highest score (4.44 ± 0.53) followed by those on professional knowledge and skill (4.02 ± 0.46) and the foundation knowledge and skill (3.96 ± 0.47).

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. สงวน ลือเกียรติบัณฑิต อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารเภสัชกิจ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรชัย วัฒนาภิรมย์สกุล รักษาการในตำแหน่งผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ (ประธานคณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพ คณะเภสัชศาสตร์) เป็นที่ปรึกษาการทำวิจัย ได้ให้ คำปรึกษา แนะนำ การทำวิจัยทุกขั้นตอน ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดร. สัญญา นกพุดชา จาก กลุ่มวิจัยมาตรฐานสมุนไพร สถาบันวิจัยและพัฒนา องค์การเภสัชกรรม ที่ให้เกียรติตรวจความตรง ของแบบสอบถามร่วมกับที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่าน และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรฉัตร จ้อยสุระเชษฐ์ รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทาน รายงานวิจัยพร้อมให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงให้รายงานวิจัยนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย ประเภทการวิจัยสถาบัน ประจำปี 2552

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำแหล่งฝึกของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ทุกท่านที่เสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม ตลอดจนผู้ให้การสนับสนุนและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

เพ็ญศรี ศรีสังธรรม
เสาวรัตน์ ม่านสะอาด
มิถุนายน 2552

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์	5
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน	6
คุณลักษณะด้านความรู้และความสามารถพื้นฐาน	10
คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน	10
คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	11
แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกงาน	13
นโยบายเกี่ยวกับการจัดการฝึกงาน	14
บทบาทของสถานศึกษา	15
บทบาทของสถานประกอบการ	20
บทบาทของนักศึกษาฝึกงาน	22
หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี	23
รูปแบบของการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเกษตรกรรม	24
วัตถุประสงค์ของการฝึกงานด้านเกษตรศาสตร์	25
การฝึกงานเชิงวิชาชีพของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	25

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวคิดเกี่ยวกับสหกิจศึกษา	27
ประวัติความเป็นมา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	28
วิสัยทัศน์ของคณะเภสัชศาสตร์	28
พันธกิจและเป้าประสงค์ของคณะเภสัชศาสตร์	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	30
การวิจัยเชิงคุณภาพ	30
การวิจัยเชิงปริมาณ	31
บทที่ 4 ผลการวิจัย	35
ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	35
ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม	50
คุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	53
คุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน	54
คุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	56
ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน	
คุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	58
ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปผลการวิจัย	60
ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	60
ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	61
อภิปรายผล	62
ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์	68
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	69
บรรณานุกรม	70

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ก	73
รายชื่อที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ	74
ภาคผนวก ข	75
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	76
ภาคผนวก ค	78
แบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ	79
ภาคผนวก ง	84
หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต สาขาเภสัชศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2549	85
ภาคผนวก จ	90
แผนภูมิโครงสร้างองค์กร คณะเภสัชศาสตร์	91
ประวัติผู้วิจัย	92
การมีส่วนร่วมในงานวิจัย	94

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1	แสดงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถนำวิชาชีพไปใช้ในการประกอบอาชีพ	14

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แหล่งฝึกงานของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	31
2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่มเกี่ยวกับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน	34
3 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและ สถานภาพหน่วยงาน	51
4 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	53
5 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน	54
6 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน	56
7 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	58

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ การฝึกงาน เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดทัศนคติ ประสบการณ์ เทคนิค และศิลปะวิทยาการต่าง ๆ ให้สามารถนำวิชาชีพไปพัฒนาและแก้ปัญหาของประเทศ (จรัสพรรณ สงวนเสริมศรี และคณะ, 2540) การฝึกงานจึงเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยเสริมสร้าง พัฒนาความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนการสร้างทักษะที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เพราะว่าการฝึกงานเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้จากภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานจริงและสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป (สุนทร ศรีเดช, 2545)

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต คือผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพเภสัชกรรม และสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตอุดมคติไทย มีการเรียนการสอนทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และระดับปริญญาเอก สำหรับการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มี 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) และหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทางเภสัชกรรม (หลักสูตร 6 ปี) คณะเภสัชศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 (หลักสูตร 5 ปี) ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา เภสัชศาสตร์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ได้เริ่มใช้กับนักศึกษาเภสัชศาสตร์ปีการศึกษา 2549 โครงสร้างหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่นี้นอกจากบูรณาการรายวิชาและเพิ่มรายวิชาให้มีเนื้อหาที่ทันสมัยแล้ว ยังเน้นทักษะในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา โดยได้ปรับปรุงรายวิชาการฝึกปฏิบัติงานจากเดิมหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2537 มีการฝึกปฏิบัติงานเพียง 2 รายวิชา คือการฝึกปฏิบัติงาน 1 และการฝึกปฏิบัติงาน 2 แต่หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 (หลักสูตร 5 ปี) ได้ปรับปรุงรายวิชาการฝึกปฏิบัติงานเป็น 3 รายวิชา เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพ (บังคับ) 2 รายวิชา คือการฝึกปฏิบัติงาน 1 การฝึกปฏิบัติงาน 2 และเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพ (เฉพาะสาขา) 1 รายวิชาคือรายวิชาการฝึกปฏิบัติงาน 3 นอกจากนี้ยังได้แบ่งรายวิชาในกลุ่ม

วิชาชีพ (เฉพาะสาขา) ออกเป็น 2 สาขา คือสาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์ และสาขาเภสัชศาสตร์ สังคมและบริหาร ซึ่งนักศึกษาจะต้องเลือกเรียนเน้นในสาขาใดสาขาหนึ่ง (คณะเภสัชศาสตร์, 2549) และในอนาคตอันใกล้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 คณะเภสัชศาสตร์มีนโยบายปรับปรุงหลักสูตร เภสัชศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ จากหลักสูตร 5 ปี เป็นหลักสูตร 6 ปีทั้งหมด เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบังคับของสภาเภสัชกรรม พ.ศ. 2551 ที่รับรองใบประกอบวิชาชีพด้านเภสัชกรรม เฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร 6 ปี และนักศึกษาจะต้องมีเวลาฝึกปฏิบัติงานประมาณ 2,000 ชั่วโมง อีกทั้งคณะเภสัชศาสตร์จะประยุกต์ใช้ระบบสหกิจศึกษา (co-operative education) มาเป็นรูปแบบหนึ่งของการฝึกงานของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ สหกิจศึกษาเป็นระบบการฝึกงานของนักศึกษารูปแบบใหม่ ที่เน้นการปฏิบัติงานในสถานประกอบการเสมือนนักศึกษาเป็นพนักงานคนหนึ่ง ในสถานประกอบการ และต้องใช้เวลาฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการมากกว่าการฝึกงานทั่วไป ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือด้านการผลิตบัณฑิต และเกิดความร่วมมือทางวิชาการด้านอื่น ๆ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2551)

การปรับปรุงหลักสูตรเภสัชศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ และการนำระบบสหกิจศึกษา มาประยุกต์ใช้กับการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา นอกจากจะทำให้เวลาการฝึกงานของนักศึกษาเพิ่มมากขึ้นแล้ว แหล่งฝึกงานก็จะเพิ่มมากขึ้นและมีความหลากหลายเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการฝึกงานและเพื่อวางแผนรองรับการฝึกงานของนักศึกษา และเพื่อให้คุณภาพและคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานเป็นที่พึงประสงค์ของแหล่งฝึก จึงจำเป็นต้องประเมินคุณภาพของนักศึกษาปัจจุบัน และศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ที่แหล่งฝึกต้องการ เพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษาฝึกงานให้มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของแหล่งฝึกนั้น ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกันทั้งสถานศึกษาและแหล่งฝึก คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกงานสาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์ของภาควิชาที่สังกัด จึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก และประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันตามคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการฝึกงานของนักศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานที่แหล่งฝึกต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก
2. เพื่อประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบันจากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก โดยการประเมินคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากคุณลักษณะ 3 ด้าน คือด้านความรู้และความสามารถพื้นฐาน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยให้มีการสำรวจเฉพาะประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คืออาจารย์ประจำแหล่งฝึกงานในกลุ่มวิชาชีพ (เฉพาะสาขา) คือสาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์ และสาขาเภสัชศาสตร์สังคมและบริหาร ตามหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 (หลักสูตร 5 ปี) ของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้งในหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 137 แห่ง รวม 162 คน (เน้นการฝึกงานในกลุ่มวิชาชีพ (เฉพาะสาขา) เพราะเป็นงานส่วนหนึ่งที่คณะผู้วิจัยรับผิดชอบในส่วนของภาควิชาชีพที่สังกัด ไม่นับรวมการฝึกงานในกลุ่มวิชาชีพ (บังคับ) และการฝึกงานของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารทางเภสัชกรรม ซึ่งมีความหลากหลายและคณะผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง) ดังนี้

1. โรงพยาบาล	44	แห่ง
2. ร้านยา	17	แห่ง
3. บริษัทยา	23	แห่ง
4. โรงงานยา	31	แห่ง
5. มหาวิทยาลัย	8	แห่ง
6. หน่วยงานอื่นๆ	14	แห่ง

ทั้งนี้ได้กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2551 สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2552

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลในการประเมินนิเทศศึกษาก่อนเข้ารับกรฝึกงาน และเพื่อจัดการเรียนการสอน และวางแผนการจัดการฝึกงานของนักศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่แหล่งฝึกต้องการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาตามคำนิยามศัพท์ ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึงลักษณะหรือพฤติกรรมที่มีความสำคัญ เป็นประโยชน์ และจำเป็นในการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกงาน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. คุณลักษณะด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน หมายถึงความสามารถที่มีผลต่อการฝึกงานของนักศึกษาด้านการนำความรู้ที่ไปมาใช้ในการฝึกงาน ความสามารถในการใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร มีความสามารถในการควบคุมประสานงานตลอดจนให้คำปรึกษาและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความละเอียดรอบคอบ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีลักษณะผู้นำ กล้าแสดงออก สนใจใฝ่รู้ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

3. คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึงการนำความรู้เฉพาะกลุ่มสาขาวิชาที่ต้องนำไปใช้ในการประกอบอาชีพทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน มีเหตุมีผลในการคิดวิเคราะห์ มีความรอบรู้ในงาน เข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่ วางแผนการทำงานอย่างมีระบบ รู้จักแก้ปัญหา มีวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึงการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความมานะอดทน รู้จักบทบาทหน้าที่และเคารพสิทธิของผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตรงต่อเวลา มีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ

5. การฝึกงาน หมายถึงการฝึกงานเฉพาะสาขาซึ่งแบ่งเป็น 2 สาขา ได้แก่ สาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์ และสาขาเภสัชศาสตร์สังคมและบริหาร ตามหลักสูตรการศึกษาชั้นปริญญาตรีของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

6. แหล่งฝึก หมายถึงสถานที่ที่กำหนดให้เป็นที่ฝึกปฏิบัติงานเฉพาะสาขาของนักศึกษาสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีอาจารย์ประจำแหล่งฝึกเป็นผู้ควบคุมการฝึกงาน

7. อาจารย์ประจำแหล่งฝึก หมายถึงเภสัชกรหรือบุคลากรประจำแหล่งฝึกที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมการฝึกงานของนักศึกษาฝึกงาน

8. หน่วยงานอื่น ๆ หมายถึงหน่วยงานที่ไม่จัดอยู่ในกลุ่มโรงพยาบาล ร้านยา บริษัทยา โรงงานยา มหาวิทยาลัย ได้แก่ องค์การเภสัชกรรม ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ศูนย์บริการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข สถาบันวิจัย เป็นต้น

บทที่ 2

กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีระเบียบวินัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1. มีความซื่อสัตย์สุจริตและเสียสละเพื่อส่วนรวม
2. มีความเมตตากรุณาและให้กำลังใจกับทุกคน
3. มีสัมมาคารวะและเห็นคุณค่าของทรัพย์สิน
4. รักษาสมบัติวัฒนธรรมและประเพณี
5. อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
6. มีทักษะการออกกำลังกายและดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีและห่างไกลยาเสพติด
7. ทำงานด้วยความเต็มใจ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย มี 2 ลักษณะ ได้แก่ คุณลักษณะร่วม คือ ลักษณะที่คนไทยควรมี 9 ประการ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

1. มีความใฝ่รู้
2. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
3. ความสามารถด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์
4. วินัยในตนเอง
5. ความอาหารต่อชุมชนและระบบนิเวศน์
6. ความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม
7. จันทะและวิริยะในการทำงาน
8. มีความสามารถในการปรับตัว
9. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม

สำหรับอีกลักษณะหนึ่งได้แก่ คุณลักษณะเฉพาะคือคนไทยควรมีลักษณะเฉพาะที่อาจแตกต่างจากชนชาติอื่น ดังนี้

1. มีความสามัคคี
2. ประนีประนอมและรู้จักให้อภัย
3. อุดกตัญ
4. เมตตากรุณา
5. ละอายต่อการทำชั่ว
6. มีความรักและยึดมั่นในสัจจะ
7. กล่าวหาญทางจริยธรรม
8. รับผิดชอบต่อครอบครัวและชุมชน
9. รักและยึดมั่นในอหิงสธรรม

ยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยมี 9 ประการ คือ

1. เสริมความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นให้กับระบบครอบครัว
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นให้กับ "สมาคมคนร่วมวัย"
3. สร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการเรียนรู้แบบดั้งเดิมในชุมชน
4. สร้างและส่งเสริมองค์กรเรียนรู้สมัยใหม่ในชุมชน
5. จัดหรือสนับสนุนให้มีการพิมพ์หนังสือประเภทการปลูกฝังคุณค่าและประวัติบุคคล
6. สนับสนุนและส่งเสริมรายการที่สร้างคุณค่าและการสร้างแบบอย่างที่ดีที่พึงประสงค์ผ่านสื่อมวลชน

สื่อมวลชน

7. เสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันศาสนา
8. ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน
9. เสริมสร้างความเข้มแข็งและเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในแหล่งฝึก ทั้งหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน มีความต้องการแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลักษณะ ประเภท และวิธีการปฏิบัติงาน ดังนั้นสถาบันการศึกษาและแหล่งฝึกควรจะร่วมมือกันอย่างจริงจัง ด้วยการวางแผนและมีการเตรียมการฝึก การดำเนินการ การติดตามและประเมินผล สถาบันการศึกษาสามารถตอบสนองคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน ได้ตรงตามความต้องการของแหล่งฝึกได้อย่างครบถ้วน บรรจง ชูสกุลชาติ (2540) กล่าวถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คือการพัฒนาหารูปแบบและกระบวนการที่จะให้คนได้สัมผัสกับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่

ตนเองและสังคม ในการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชาตินั้นมีสามอย่าง อย่างที่หนึ่ง การให้ความรู้ อย่างที่สองให้ความรู้ที่ลึกซึ้งหรือเจตคติที่ดี และอย่างที่สามการให้ทำงานจนเกิดความเชี่ยวชาญในกิจการงานนั้น ๆ และในเรื่องการศึกษา การศึกษามีหลายจุดประสงค์ การศึกษาอาจสร้างทัศนคติ และค่านิยมให้บุคคลเป็นผู้มีวัฒนธรรมหรือมีคุณธรรม การศึกษาช่วยพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้เฉลียวฉลาด มีความรอบรู้ มีเหตุผล แต่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะลืมไม่ได้ คือการศึกษาช่วยถ่ายทอดวิชาชีพ

อีกทั้งในปัจจุบันการแข่งขันในตลาดแรงงานค่อนข้างสูง ลักษณะของบัณฑิตที่ตลาดแรงงานต้องการได้เปลี่ยนแปลงไป ทักษะที่สถานประกอบการต้องการให้มีในตัวบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ได้แก่ การเป็นผู้ที่ไว้วางใจในด้านการงานการจัดการ การพัฒนาตนเอง ความสามารถในการรับรู้ การแก้ปัญหา มนุษยสัมพันธ์ แรงบันดาลใจ แรงจูงใจ ความคิดริเริ่ม ระเบียบวินัย จริยธรรม ศีลธรรม การสื่อสารข้อมูล และการเป็นผู้นำ เป็นต้น สิ่งที่ทำนายสำหรับบัณฑิตก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา คือ การได้มีโอกาสสร้างความเข้าใจและความคุ้นเคยกับโลกแห่งความเป็นจริงของการทำงานและการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งทักษะของงานอาชีพและทักษะด้านการพัฒนาตนเองนอกเหนือไปจากทักษะด้านวิชาการ ซึ่งผู้ว่าจ้างจะมีความคาดหวังจากพนักงานสูงในเรื่องต่อไปนี้ (วุฒิ ด้านกิตตกุล, 2545)

1. เป็นผู้มีความรู้ในวิชาชีพ
2. มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดี
3. มีความซื่อสัตย์ ขยัน มีน้ำใจ และอดทน
4. มีความกระตือรือร้นและไม่เลื่องงาน
5. มีวินัยเคร่งครัดต่อกฎระเบียบขององค์กร
6. มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร

นอกจากนี้ยังได้กำหนดคุณสมบัติของบัณฑิตที่จะก้าวเข้าสู่งานอาชีพ ดังนี้

1. มีความรอบรู้ รอบรู้ในเนื้อหาวิชาชีพของตนเองอย่างถ่องแท้ รอบรู้เกี่ยวกับองค์กรที่ตนเองปฏิบัติงาน รอบรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและภาระงานที่รับผิดชอบ และรักที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (ไม่ศึกษา ค้นคว้าเป็นนิสัย มุ่งคิดสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี)
2. สู้งานหนัก มีความรักงาน มีทัศนคติในแง่บวกต่องานและปัญหาของงาน โดยระลึกอยู่เสมอว่างานและปัญหา คือโอกาสที่ได้รับ มีความกระตือรือร้น ปวารณาตนเองที่จะปฏิบัติงานตลอดเวลา มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ของตนเอง และมีความพร้อมเสมอทั้งร่างกายและจิตใจ
3. รักองค์กร มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและหน่วยงาน มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นทีม ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ใจกว้าง รู้จักมองและคิดสิ่งใหม่ ๆ เสมอ

4. ยึดมั่นวินัยและจริยธรรม มีวินัยในการปฏิบัติงาน ซื่อสัตย์สุจริต อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ

คุณสมบัติพนักงานที่ต้องการประกอบด้วย (สุระณา ศิลปรัตน์, 2551) ดังนี้

1. ความชำนาญ (skill) คือพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ดังกล่าว การระบุคุณสมบัติทางการศึกษานี้ มักจะระบุว่าได้รับประกาศนียบัตร ปริญญาหรือใบรับรองอย่างไร หรือสำเร็จการอบรมศึกษาในทางสาขาวิชาใด ด้านใดสำหรับประสบการณ์ก็เช่นเดียวกัน มักจะมีการกำหนดจำนวนเดือนหรือจำนวนปีขั้นต่ำของงานที่ต้องเคยผ่านมาแล้วก่อนที่จะมาทำงานใหม่นี้

นอกจากนี้ในส่วนของภาระบุควมชำนาญยังอาจมีการระบุถึงชนิดของความรู้เฉพาะอย่างที่ต้องการ ทำนองเดียวกันการระบุถึงความสามารถในการใช้ความคิด หรือใช้มือหรืออื่น ๆ ที่ผู้ทำงานจะต้องมีไว้เพื่อที่จะสามารถทำงานนั้น ๆ ได้โดยมีประสิทธิภาพ

2. ความพยายาม (effort) หมายถึง การระบุสิ่งที่จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ความคิดและการใช้ร่างกายของงานนั้น ที่ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับความต้องการด้านการใช้ความคิดนั้น อาจมีการระบุถึงการใช้ความคิดและสายตาดูตลอดจนมีความตั้งใจหรือความกดดันทางจิตใจ ตัวอย่างเช่น ถ้าการใช้ร่างกายต้องมีการระบุถึงจำนวนน้ำหนักที่ต้องยก การเดินไปเดินมา ก้ม ๆ เงย ๆ และกิจกรรมทางร่างกายอื่น ๆ ที่ต้องทำในขณะที่ทำงานนั้น

3. ความรับผิดชอบ (responsibility) งานเกือบทุกงานล้วนแล้วแต่ต้องมีลักษณะของความรับผิดชอบที่ผู้ทำงานต้องมีอยู่เสมอไม่ว่าแบบใดก็ตาม เช่น รับผิดชอบในการดูแลรักษาเครื่องจักร วัตถุดิบและทรัพย์สินอื่น ๆ หรือรับผิดชอบต่อปริมาณและคุณภาพของการผลิตและการควบคุมต้นทุน หรือการออกความคิดริเริ่ม หรือการตัดสินใจต่าง ๆ และสำหรับในกรณีของงานด้านการบังคับบัญชา ความรับผิดชอบที่สำคัญก็คือ การรับผิดชอบต่อผลงานและความปลอดภัยของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งอาจมีการระบุจำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะต้องปกครองและระบุความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาทำอยู่

4. ความเข้าใจสภาพของงาน (job conditions) หมายถึงการระบุให้เข้าใจถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นกายภาพรอบ ๆ งานนั้น อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ทำงานนั้น ๆ เช่นการระบุถึงสภาพที่จะต้องเผชิญกับสภาวะที่ไม่สะดวกสบาย เช่นร้อนมาก ฝุ่นละอองมาก มีกลิ่น หรือเสียงดัง เป็นต้น นอกจากนี้ถ้าหากมีการเสี่ยงอันตรายที่จะมีผลต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ทำงานแล้วก็ต้องระบุเอาไว้ด้วย

และในปี 2540 กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณสมบัติของพนักงานที่นายจ้างต้องการ ดังนี้

1. คุณค่าเฉพาะตัว ได้แก่ ความซื่อสัตย์ นับถือตนเอง มีภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง มีเป้าหมายในอาชีพและชีวิต มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีทัศนคติที่ดี มีความกระตือรือร้น ไม่จำกัดความสามารถของตนเอง

2. ทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ได้แก่ มีความยืดหยุ่น มีความคิดสร้างสรรค์ และแนวทางแปลกใหม่ สามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการของงานที่เปลี่ยนแปลงได้ สามารถวางแผนและจัดระบบการทำงานได้ สามารถใช้เหตุผลและตัดสินใจได้อย่างเที่ยงตรง มีสมาธิในการทำงาน

3. ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี มีไหวพริบดี ยอมรับผู้อื่น ยอมรับข้อติชม ทำงานเป็นทีมได้ มีความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือ เต็มใจรับมอบงานด้วยความยินดี ยอมรับการปกครองและคำปรึกษาแนะนำของหัวหน้า เคารพในสิทธิและทรัพย์สินของผู้อื่น มีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำ

4. ทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ รู้จักตั้งคำถาม รู้จักขอความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น พูดจาชัดเจน ขัดเจน เป็นผู้ฟังที่ดี

5. ลักษณะเกี่ยวกับงาน ได้แก่ ทำงานเสร็จสมบูรณ์ตามกำหนด ปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างไม่บกพร่อง มีสมาธิในการทำงาน ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องแม่นยำ เที่ยงตรง และพิถีพิถันในการทำงาน ดูแลรักษาเครื่องมือและวัสดุอยู่เสมอ มีความละเอียดถี่ถ้วน ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นตลอดเวลา

6. วุฒิภาวะ ได้แก่ ทำงานได้ดีโดยไม่ต้องควบคุมหรือตรวจตรา เชื่อถือและไว้วางใจได้ มีความรับผิดชอบ ไม่นำปัญหาส่วนตัวมาอยู่กับงาน ยินดีทำงานเพิ่มพิเศษและงานล่วงเวลา มีความพร้อมในการทำงาน มีความภูมิใจในงานของตัวเอง มีความคิดริเริ่ม สุขุมและควบคุมตนเองได้ รับผิดชอบในการกระทำของตน อดทน ใช้เวลาว่างอย่างฉลาด เชื่อมมั่นในตนเอง

7. สุขนิสัยและความปลอดภัยในงาน ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัย รักษาอัตราการผลิตรที่เหมาะสม รักษาสุขนิสัยส่วนบุคคลได้อย่างดี แต่งกายดี แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ

8. ความผูกพันรับผิดชอบงาน ได้แก่ ตรงต่อเวลาและสม่ำเสมอในการทำงาน ปฏิบัติงานตามนโยบายของหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับงานโดยไม่ถือเป็นเรื่องหน้าที่ สนใจและกระตือรือร้นในงาน ต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทำงานเต็มกำลังความสามารถและพยายามทำให้ผู้อื่นพอใจ แสดงความห่วงใยและความมุ่งหวังเกี่ยวกับอนาคตของงานของตนในหน่วยงาน

จากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถอธิบายได้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึงลักษณะหรือพฤติกรรมที่มีความสำคัญ เป็นประโยชน์และจำเป็นในการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกงาน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

คุณลักษณะด้านความรู้และความสามารถพื้นฐาน

คุณลักษณะด้านความรู้และความสามารถพื้นฐานหมายถึง ความรู้และความสามารถของผู้เรียน โดยนำหลักการจากโครงสร้างทางวิชาการของการศึกษา ทำให้เกิดแนวคิดในการปฏิบัติงาน เมื่อเกิดปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้ ริชาร์ดส์ อิมประกองศิลป์ (2550) ระบุถึงคุณลักษณะทางด้านความรู้พื้นฐานว่า

1. มีความคิดริเริ่มที่ดีในการสร้างสรรค์งานใหม่
2. มีความรู้ความสามารถในการทำงานได้ดี มีความฉลาด และไหวพริบ
3. หมั่นขวนขวายใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์
4. รู้จักนำประสบการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์
5. มีความรู้ภาษาต่างประเทศและภาษาไทย เพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจได้เป็นอย่างดี
6. รู้จักคิด วิเคราะห์ และมีวิจารณญาณ สามารถเลือกรับสื่อที่มีคุณภาพ
7. รู้จักปรับปรุงวิถีชีวิตและการทำงานให้สอดคล้องกัน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของโลก รู้จักเลือกสรรสิ่งที่เหมาะสม
8. รู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีพื้นฐาน ทั้งที่จำเป็นต่องานและการศึกษาต่อ
9. มีความรู้และความสามารถในการจัดการ
10. รู้และมีความสามารถที่จะทำให้ตนและผู้อื่นมีความสุข
11. ไม่ยึดติดกับรูปแบบหรือคำตอบใดคำตอบเดียว โดยไม่เชื่อในข้อมูล ข่าวสารและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน สามารถอธิบายได้ว่า คุณลักษณะด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน หมายถึงความสามารถที่มีผลต่อการฝึกงานของนักศึกษาด้านการนำความรู้ทั่ว ๆ ไปมาใช้ในการฝึกงาน ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร มีความสามารถในการควบคุมประสานงานตลอดจนให้คำปรึกษาและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความละเอียดรอบคอบ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีลักษณะผู้นำ กล้าแสดงออก สนใจใฝ่รู้ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

คุณลักษณะความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน

ริชาร์ดส์ อิมประกองศิลป์ (2550) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. มีความชำนาญเกี่ยวกับงานในหน้าที่
2. มีทักษะเพียงพอที่จะประกอบอาชีพเฉพาะทางและมีทักษะพื้นฐานเพียงพอที่จะปรับเปลี่ยนเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป

3. สามารถประกอบสัมมาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการเป็นลูกจ้างและการประกอบอาชีพอิสระ

4. สามารถพัฒนาสัมมาชีพจนสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้

5. ระมัดระวังในการทำงานไม่ให้รบกวนผู้อื่น

จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถอธิบายได้ว่าคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึงการนำความรู้เฉพาะกลุ่มสาขาวิชาที่ต้องนำไปใช้ในการประกอบอาชีพทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน มีเหตุมีผลในการคิดวิเคราะห์ มีความรอบรู้ในงาน เข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่ วางแผนการทำงานอย่างมีระบบ รู้จักแก้ปัญหา มีวิจรรณญาณในการตัดสินใจ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย (ม.ป.ป.) กล่าวว่าคุณธรรม (virtue) หมายถึงสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ เช่นความเป็นผู้ไม่กล่าวเท็จโดยหวังประโยชน์ส่วนตนเป็นคุณธรรมประการหนึ่ง คำว่า คุณ ภาษาบาลีแปลว่า ประเภท ชนิด ธรรม หมายถึงหลักความจริง หลักการในการปฏิบัติ ดังนั้นอาจอธิบายได้ว่า คุณธรรมคือจริยธรรมที่แยกเป็นรายละเอียดแต่ละประเภท เช่น เมตตา กรุณา เสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน ฯลฯ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายจริยธรรมคือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม และศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย (ม.ป.ป.) กล่าวถึงการสัมมนาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2522 สรุปนิยามจริยธรรมว่าเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าพึงประสงค์ โดยทั่วไปจริยธรรมมักอิงอยู่กับศาสนา ทั้งนี้เพราะคำสอนทางศาสนามีส่วนสร้างระบบจริยธรรมให้สังคม แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าจริยธรรมอิงอยู่กับหลักคำสอนทางศาสนาเพียงอย่างเดียว แท้ที่จริงจริยธรรมยังหยั่งรากอยู่บนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และโดยนัยนี้บางท่านเรียกหลักแห่งความประพฤติอันเนื่องมาจากคำสอนทางศาสนาว่าศีลธรรม และเรียกหลักแห่งความประพฤติอันพัฒนาจากแหล่งอื่นว่าจริยธรรม คำว่า ethics ในภาษาอังกฤษจึงมี 2 ความหมาย ความหมายแรกคือจริยธรรม (ethics) หมายถึงประมวล กฎหมาย ที่กลุ่มชนหรือสังคมหนึ่ง ๆ ยอมรับเป็นแนวควบคุมความประพฤติ เพื่อแยกแยะให้เห็นว่าอะไรควรหรือไปกันได้กับการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ethics ที่ใช้ในความหมายนี้เป็นอันเดียวกับจริยธรรม ความหมายที่สองของ ethics เป็นความหมายที่ใช้ในภาษานักปรัชญา และ ethics ในความหมายนี้แปลเป็นไทยว่า จริยศาสตร์ ซึ่งหมายถึงปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยความประพฤติ และการครองชีวิต ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด หรืออะไรควร อะไรไม่ควร

คำว่าจริยธรรมอาจมีผู้รู้ให้คำอธิบายแตกต่างกันออกไปตามสาขาวิชา แต่โดยสรุปแล้วจริยธรรมก็คือกฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ได้แก่ความเป็นผู้มีปัญญา และเหตุผลหรือปรัชญาญาณทำให้มนุษย์มีมโนธรรมและรู้จักไตร่ตรองแยกแยะ เป็นการควบคุมตัวเอง และเป็น การควบคุมกันเองในกลุ่ม

จริยธรรมแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม คือธรรมที่เภสัชกรต้องประพฤติปฏิบัติตลอดเวลาที่ประกอบวิชาชีพ มี 3 องค์ประกอบ คือ

1. คำปฏิญาณ (คำสาบาน) ของเภสัชกร
2. จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม (ตามกฎหมายวิชาชีพ)
3. ธรรมอื่น ๆ ที่เภสัชกรพึงปฏิบัติตามหลักศาสนาของตน (ปัจจุบันสภาเภสัชกรรม กำหนดข้อบังคับสภาเภสัชกรรม เฉพาะจรรยาบรรณฯ เท่านั้น)

จริยธรรมเภสัชกรไทย หมายถึงพฤติกรรม (กาย วาจา สังคม วิชาชีพ) จิตใจ (เจตจำนง ความคิด ความรัก ความรับผิดชอบ) และปัญญาของเภสัชกรที่ต้องสามารถ ประกอบด้วย

1. ควบคุมตัวเองได้ มีสัจจะ ซื่อสัตย์ต่อตัวเองและเพื่อนร่วมโลก ไม่ทำให้ตัวเองและคนอื่นเดือดร้อน หรือไม่ล่วงละเมิด "สิทธิมนุษยชน" ของคนอื่น
2. อุทิศตัวคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชนด้านยาและสุขภาพเป็นอันดับแรก
3. บริหารจัดการระบบยาหรือแก้ไขปัญหา แต่ละระดับที่ตนรับผิดชอบได้
4. ควบคุมกันเอง ภายใต้ข้อบังคับตามกฎหมายที่เรียกว่า "จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม"

จรรยาบรรณ หมายถึงประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

จรรยาบรรณจึงเป็นหลักความประพฤติเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลในแต่ละกลุ่มวิชาชีพ ซึ่งเรียกว่าจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (professional code of ethics) เมื่อประพฤติแล้วจะช่วยรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงทั้งของวิชาชีพและฐานะของสมาชิก ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากสังคมและความไว้วางใจจากผู้ป่วย

จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม คือประมวลความประพฤติที่สภาเภสัชกรรมกำหนดขึ้นเป็นข้อบังคับเพื่อให้เภสัชกรทุกคนยึดถือปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมตามมาตรฐานที่ดี

จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถอธิบายได้ว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึงการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความมานะอดทน รู้จักบทบาทหน้าที่และเคารพสิทธิของผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสม มีความเชื่อเพื่อผู้อื่น ตรงต่อเวลา มีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ

แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกงาน

การฝึกงาน หมายถึงกระบวนการเพิ่มทักษะและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพ ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานจริง ทั้งในสถานประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระ นักศึกษามีโอกาสได้ใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ในวงการธุรกิจ ตลอดจนทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานและเทคนิคการทำงาน สามารถเห็นวิธีการสร้างสรรค์ ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังสร้างความเชื่อมั่นและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และให้นักศึกษาฝึกงานทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่สำคัญเป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพในการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป (pantown, 2550) สอดคล้องกับสุนทร ศรีเดช (2545) การฝึกงานเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยเสริมสร้าง พัฒนาความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนสร้างทักษะที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เพราะการฝึกงานเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้จากภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานจริง และสามารถนำไปเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป อิมประกองศิลป์ (2550) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาที่จะออกไปประกอบอาชีพในอนาคตนั้น นอกจากความรู้ด้านวิชาการหรือภาคทฤษฎีแล้ว การมีประสบการณ์จากการทำงานจริง ในสถานประกอบการ เพื่อเสริมสร้างให้กับนักศึกษามีความพร้อมด้านงานอาชีพจากการปฏิบัติงานพื้นฐานอย่างมีหลักการและเป็นระบบนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และสอดคล้องกับอวิสดา อินยาศรี (2541) กล่าวว่า การฝึกงานคือกระบวนการฝึกหัดทักษะในวิชาชีพของผู้เรียนให้มีทักษะพร้อมที่จะออกไปสู่งานอาชีพโดยตรง จากการทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งนักศึกษาจะต้องนำเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ทั้งหมดมาปฏิบัติจริง เพื่อฝึกทักษะในการทำงานให้มีประสิทธิภาพก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษา และราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายคำว่าฝึกงาน หมายถึง สอนให้ทำงานจนทำเป็น

วัตถุประสงค์ของการฝึกงานสาขาเภสัชศาสตร์ (จรัสพรรณ สงวนเสริมศรี และคณะ, 2540)

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสวงหาความรู้และฝึกทักษะ ได้แก่ การเรียนรู้การปฏิบัติงานจริง ในแต่ละสถานที่ ฝึกฝนความชำนาญในงานที่ตนเองมีโอกาสรับการฝึก เรียนรู้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยา สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้มารับบริการและผู้ร่วมงานทุกระดับ และมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

2. สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกงานมาเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกประกอบวิชาชีพ

3. รับรู้ เข้าใจ และสามารถพัฒนาทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับสถานที่ฝึกงานในทางสร้างสรรค์

4. ตระหนักถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพเภสัชกรรม และความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ

5. รับรู้ และเข้าใจสภาพสาธารณสุขของประเทศตามความเป็นจริง และปัญหาสาธารณสุขที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

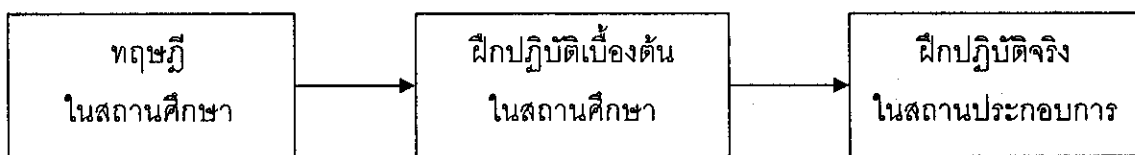
นโยบายเกี่ยวกับการจัดการฝึกงาน

ธีรวัฒน์ อิมประคองศิลป์ (2550) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายหลักของการจัดการฝึกงานของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ จะเน้นการจัดประสบการณ์ให้กับนักศึกษา เพื่อให้ศึกษานำความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดการเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ ช่วยให้นักศึกษาสามารถทำงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ การฝึกงานทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้เทคนิคการทำงาน ขั้นตอนการทำงานที่แตกต่างจากการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งยังเป็นการฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่สำคัญยังสร้างความเชื่อมั่นและเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ในบางสถาบันการศึกษาได้ทำข้อตกลงกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการฝึกงานในต่างประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะในสถาบันศึกษาเอกชน โดยการฝึกงานทั้งในและนอกประเทศนั้นจะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลประเมินผลสถาบันศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่รับนักศึกษาเข้าฝึกงาน นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของการฝึกอาชีพ ดังนี้

1. ช่วยให้นักศึกษามีประสบการณ์วิชาชีพ ในสาขาวิชาชีพตามความสนใจของตน
2. ช่วยให้นักศึกษามีโอกาสหารายได้พิเศษ เพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในครอบครัว
3. ช่วยขจัดปัญหาของนักศึกษาระหว่างกำลังศึกษาอยู่ เพราะเป็นแรงจูงใจอย่างดีในการมีความหวังในการประกอบอาชีพต่อไป

การที่จะจัดการเรียนการสอนวิชาชีพให้ผู้เรียนสามารถนำวิชาชีพไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นใจนั้น จำเป็นต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้ควบคู่ทั้ง 3 ส่วน คือ ทฤษฎี ฝึกปฏิบัติเบื้องต้น และฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1 (ระวีวรรณ ชินะตระกูล, 2535)

แผนภาพที่ 1 การจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสบการณ์สำหรับผู้เรียน

การเรียนการสอนในสองส่วนแรก คือภาคทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติงานเบื้องต้นเป็นส่วนที่จัดดำเนินการโดยสถานศึกษา แต่ส่วนที่สามการฝึกปฏิบัติงานจริงถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนซึ่งต้องดำเนินการโดยสถานประกอบการ

การฝึกงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในหลักสูตรเภสัชศาสตร์ เพราะเป็นกระบวนการที่สามารถฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติการด้วยเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน เพื่อเตรียมความพร้อมให้เกิดความมั่นใจที่จะออกไปประกอบอาชีพ เพราะโดยทั่วไปแล้วการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้นไม่สามารถจัดประสบการณ์จริงด้านการปฏิบัติงานให้กับผู้เรียนได้ครบทุกแง่ทุกมุม แม้จะมีการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอเพราะสิ่งที่สำคัญที่สุดที่สถานศึกษาไม่สามารถจัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้อย่างจริงจังได้นั้นคือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั้งในส่วนของบุคลากรและในส่วนของการทำงานให้บริการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยสถานประกอบการซึ่งเป็นแหล่งฝึกงานที่จะให้การเรียนรู้และจะมีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต (ธีรวัฒน์ อิมประคองศิลป์, 2550) ส่วนสบสันต์ อุตกฤษฎี (2535) ได้กล่าวถึงการจัดการฝึกงานไว้ว่าการจัดการฝึกงานเป็นการเตรียมกำลังคนเพื่อออกไปประกอบอาชีพ โดยได้จำแนกรูปแบบของการฝึกงานอาชีพออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. จัดในสถานศึกษาด้านการอาชีพแต่อย่างเดียว ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
2. จัดในสถานศึกษา ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยส่วนหนึ่งของการฝึกปฏิบัติงานจะส่งนักศึกษาไปฝึกงานในสถานประกอบการ
3. จัดในลักษณะของนักศึกษาฝึกหัด โดยจัดเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษา และฝึกปฏิบัติส่วนใหญ่ในสถานประกอบการ บุคคลนั้นเป็นบุคลากรของสถานประกอบการ รูปแบบนี้เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นการฝึกระบบทวิภาค หรือช่างฝึกหัด (dual system)

บทบาทของสถานศึกษา

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาทุก ๆ ด้านก่อนออกฝึกงานซึ่งถือเป็นส่วนที่สำคัญมากในการศึกษาด้านทักษะอาชีพ (ศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2550) คือ

1. การเตรียมการติดต่อและสอบถามข้อมูลแหล่งฝึก
2. การเตรียมนิสิตนักศึกษาออกฝึกงาน นิสิตนักศึกษาทุกคนจะได้รับการปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ ในประเด็นต่อไปนี้
 - 2.1 วัตถุประสงค์ในการฝึกปฏิบัติงาน
 - 2.2 ระเบียบ ข้อบังคับในการฝึกปฏิบัติงาน
 - 2.3 ระบบงาน โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ในภาพรวมของแหล่งฝึกระดับต่าง ๆ
 - 2.4 การประเมินผลการฝึกปฏิบัติงาน

ข้อควรปฏิบัติในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ

1. นิสิตนักศึกษาจะต้องมีกิริยา มารยาท วินัยและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดย

1.1 ตรงต่อเวลา และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

1.2 มีสัมมาคารวะ มารยาทอ่อนน้อม พุดจาสุภาพเรียบร้อย รู้จักกาลเทศะและเอื้อเฟื้อ

ต่อผู้อื่น

1.3 มีความประพฤติดี และรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

1.4 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

1.5 ให้ความเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งฝึก

2. นิสิตนักศึกษาต้องตั้งใจฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดทักษะในระดับวิชาชีพ (professional skill) โดยมุ่งเน้นการศึกษาในลักษณะของ active learning คือ การอภิปรายซักถาม การสังเกต

การณ์ และการค้นคว้าเอกสารมากกว่าการฝึกปฏิบัติงานแบบ passive learning คือการเข้าฟังการบรรยาย

3. นิสิตนักศึกษาต้องมีความตั้งใจ และมีความรับผิดชอบที่จะฝึกปฏิบัติงานที่ได้รับมอบ

หมายจากอาจารย์เภสัชกรแหล่งฝึก

4. ในแต่ละวัน นิสิตนักศึกษาจะต้องลงบันทึกกิจกรรมการฝึกปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ใน

สมุดบันทึกการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพทุกขั้นตอน โดยมีอาจารย์เภสัชกรหัวหน้างานหรือผู้รับผิดชอบการฝึกในแต่ละกิจกรรมลงนามกำกับ และนำส่งสมุดบันทึกการฝึกปฏิบัติงานกลับมายังคณะเภสัชศาสตร์ภายในกำหนดเวลา

5. นิสิตนักศึกษาต้องฝึกงานให้ครบตามกำหนดเวลา ในกรณีที่จำนวนชั่วโมงการฝึกงานไม่

ครบตามที่คณะเภสัชศาสตร์กำหนด นิสิตนักศึกษาจะต้องทำการฝึกปฏิบัติงานเพิ่มเติม หากไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุอันควรตามดุลยพินิจของอาจารย์เภสัชกรแหล่งฝึกและอาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ จะถูกปรับให้ตกในวิชานี้

6. นิสิตนักศึกษาต้องปฏิบัติตาม "ระเบียบว่าด้วยการฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพนิสิตนักศึกษา

เภสัชศาสตร์ของสถาบันที่ตนเองสังกัด" และห้ามนิสิตนักศึกษาประพฤติตนไปในทางเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ซึ่งระบุไว้ใน "ข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยวินัยนิสิตนักศึกษา" และข้อบังคับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของสถาบันที่ตนเองสังกัด

7. ในกรณีที่นิสิตนักศึกษามีความขัดแย้งกับเภสัชกร เจ้าหน้าที่ของแหล่งฝึก เพื่อนนิสิต

นักศึกษา ผู้ป่วยหรือประชาชนทั่วไป ถึงขั้นทะเลาะเบาะแว้งหรือทำร้ายร่างกาย อาจารย์เภสัชกรประจำแหล่งฝึกมีสิทธิที่จะปรับลดคะแนนนิสิตนักศึกษาลงได้ และโปรดแจ้งให้อาจารย์ในสถาบันที่นิสิตนักศึกษานັมนั้นสังกัดได้รับทราบด้วย

8. ในกรณีที่นิสิตนักศึกษากระทำการทุจริต หรือ سوءเจตนาในทำนองทุจริต ณ แหล่งฝึก ไม่ว่าจะ เป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลหรือส่วนราชการ (เช่น เงิน ยา พัสตุต่าง ๆ) ก็ตาม ถือว่าเป็นการกระทำ ผิดที่ร้ายแรงและจะถูกปรับให้ตกในวิชานี้ทันที

9. ห้ามนิสิตนักศึกษาเล่นการพนันหรือดื่มสุราในเวลาราชการหรือระหว่างการฝึกปฏิบัติงาน ในทุกสถานที่ หากฝ่าฝืน ทางคณะเภสัชศาสตร์จะปรับให้ตกในวิชานี้ทันที

10. นิสิตนักศึกษาที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงาน ให้ติดต่อโดยตรงที่คณะกรรมการ ดำเนินงานการฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพหรือรองคณบดีฝ่ายวิชาการของแต่ละสถาบัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมนักศึกษาก่อนออกฝึกงาน นอกเหนือจากการเตรียมการ ทางด้านวิชาการแล้ว อาจารย์ผู้สอนควรต้องฝึกอบรมและเสริมสร้างคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ให้กับนักศึกษา ดังนี้ (ธีรวัฒน์ อิมประคองศิลป์, 2550)

1. การเตรียมข้อมูลด้านวิชาการ โดยเฉพาะการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้กับสถานการณ์จริง ดังนั้นการเตรียมการต่าง ๆ ก่อนการฝึกงานจึงเป็นการเตรียมความ พร้อมในส่วนที่ยังบกพร่องหรือยังขาดความสมบูรณ์มากขึ้น

1.1 รักงาน อาจารย์ผู้สอนต้องใช้จิตวิทยาในการถ่ายทอด เอาใจใส่สร้างความพึงพอใจ กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้น รู้จักศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และทำงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างสุดความสามารถ เพื่อจุดหมายปลายทางที่ดี

1.2 มีความพยายาม โดยอาจารย์ผู้สอนต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

1.3 มีความเอาใจใส่ อาจารย์ผู้สอนต้องเอาใจใส่การทำงานของนักศึกษา มีการท้วงติง แก้ไข จึงจะส่งผลให้นักศึกษาสนใจ และพร้อมที่จะเอาใจใส่ในงาน

1.4 ช่างสังเกต อาจารย์ผู้สอนต้องฝึกนักศึกษาให้เป็นคนช่างสังเกตในสิ่งที่พบเห็นอยู่เสมอ เช่น ฝึกสังเกตวิธีการทำงานแต่ละขั้นตอน

1.5 รู้จักบันทึกงาน อาจารย์ผู้สอนควรชี้แนะเหตุผลในการบันทึกการจดจำในการปฏิบัติ งานต่าง ๆ

2. เตรียมแหล่งฝึกงานให้นักศึกษาเลือกที่จะฝึกงานในสาขาอาชีพที่ศึกษาอยู่ ได้แก่

2.1 สถานประกอบการที่หวังผลทางเศรษฐกิจ โดยมีนายจ้างและลูกจ้างดำเนินงานอยู่ ประจำ

2.2 สถานประกอบการอาชีพอิสระ เป็นสถานประกอบการภายในครอบครัว แต่ต้องมี ระบบ ซึ่งอาจเป็นบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือผู้อื่นดำเนินการอยู่

2.3 สถานประกอบการจำลองในสถานศึกษา

3. เตรียมวางแผนการฝึกงานเป็นลำดับขั้นตอน โดยการเขียนเป็นโครงการ หรือคู่มือเพื่อเป็น การชี้แนะว่า นักศึกษาควรจะได้เรียนรู้ทักษะอะไร ที่ไหน เมื่อไร กับใคร การวางแผนดังกล่าวอาจจะ ได้มาจาก การวิเคราะห์ลักษณะงาน ผู้รับผิดชอบและหน้าที่ที่นักศึกษาต้องปฏิบัติ

4. จัดให้มีการประชุมพิเศษร่วมกับสถานประกอบการก่อนเข้ารับการฝึกงาน และจัดการนิเทศการฝึกงานอย่างเพียงพอ ซึ่งวิธีการดังกล่าวต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีส่วนรับผิดชอบในโครงการฝึกงาน เช่นผู้จัดการแผนกบุคคลของสถานประกอบการและอาจารย์นิเทศ

5. กำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ประสาน ควบคุมดูแล และประเมินผลการฝึกงานของนักศึกษา ร่วมกับสถานประกอบการ โดยคำนึงถึงเวลา จำนวนนักศึกษา บริเวณที่ตั้งของสถานที่ฝึกงาน

6. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศ

7. กำหนดข้อปฏิบัติและจัดให้มีสมุดคู่มือการฝึกงานประจำตัวนักศึกษา เพื่อความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่าย

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีลักษณะดังนี้ (ระวีวรรณ ชินะตระกูล, 2535)

1. มีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการเป็นอย่างดี
2. มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถสร้างความคุ้นเคย กับสถานประกอบการเป็นอย่างดี
3. อุทิศเวลาในการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้กับสถานประกอบการรับทราบ
4. ส่งเสริมให้คณาจารย์ ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานประกอบการ
5. ติดต่oprสานงานกับสถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอ

6. มีทัศนคติที่ดีต่อสถานประกอบการ ทั้งนี้เนื่องจากสถานประกอบการเป็นแหล่งฝึกงานอีกแห่งหนึ่งของสถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านเทคโนโลยี และด้านการจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักศึกษา

7. มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จของสถานศึกษา เช่น การศึกษาดูงานในสถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศ การสัมมนา เป็นต้น

8. พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร ได้แก่ ความต้องการกำลังคนของสังคม (social need) ความต้องการในอาชีพของบุคคล (individual need) ด้านอุตสาหกรรม (industrial need)

บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ผู้ประสานงาน

ทั้งอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ประสานงาน อาจารย์นิเทศ อาจารย์ผู้สอน จะมีความสำคัญรองลงมาจากผู้บริหาร เนื่องจากต้องดำเนินการต่าง ๆ ตามนโยบายในเรื่องการส่งนักศึกษาฝึกงาน และยังให้ความรู้แก่นักศึกษาในด้านเนื้อหา และจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักศึกษาได้ปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา ดังนั้นคณาจารย์จะต้องมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1. มีความรู้ด้านความสามารถในเนื้อหาที่จะสอน
2. มีประสบการณ์ในงานที่ปฏิบัติจริง
3. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

4. ต้องเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อติดตามความก้าวหน้าต่าง ๆ ให้ทันกับสถานการณ์
5. ควรมีโอกาสเข้าไปฝึกงานในสถานประกอบการ
6. ต้องปลูกฝังค่านิยมให้แก่ผู้เรียน โดยเน้นความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม ความสามัคคี การเสียสละ ความอดทน

สำหรับอาจารย์ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับสถานประกอบการ ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจที่ดีในวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานโครงการฝึกงานที่สถานศึกษาจัดขึ้น
2. รู้จักทั้งนักศึกษาของตนเองและเข้าใจสภาพของสถานประกอบการตามความเป็นจริง
3. เป็นผู้ที่มีความมนุษยสัมพันธ์ดี และมีทักษะในการประชาสัมพันธ์ เพื่อสามารถเชิญชวนตอบคำถาม และสื่อสารให้สถานประกอบการเข้าใจและยินดีร่วมโครงการ หรือแม้กระทั่งมุ่งใจให้นักศึกษาปฏิบัติตามโครงการ
4. เข้าใจและสามารถวิเคราะห์ความต้องการของแต่ละฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นส่วนในของสถานประกอบการ หรือแม้กระทั่งตัวนักศึกษาเอง เพื่อจัดการกับข้อขัดข้องที่จะเกิดขึ้น
5. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย
6. มีการติดต่อกับสถานประกอบการอยู่เสมอ

บทบาทของอาจารย์นิเทศ (วิชัย วงษ์ใหญ่, ม.ป.ป.) กล่าวถึงหลักทั่ว ๆ ไปของการนิเทศการฝึกงานไว้ ดังนี้

1. การนิเทศควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ (theoretically sound) หมายถึง การนิเทศควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่วางไว้ ทั้งควรเป็นตามความเป็นจริง และกฎเกณฑ์ที่แน่นอน
2. การนิเทศควรเป็นวิทยาศาสตร์ (scientific) หมายความว่า การนิเทศควรเป็นไปอย่างมีระบบ และวิธีการในการศึกษาปรับปรุงและประเมินผลการนิเทศควรมาจากการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้
3. การนิเทศควรเป็นประชาธิปไตย (democratic) หมายความว่า การนิเทศจะต้องเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และการใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
4. การนิเทศควรจะเน้นการสร้างสรรค์ (creative) หมายความว่า การนิเทศควรเน้นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้ได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

บทบาทของสถานประกอบการ

เพื่อให้การฝึกงานของนักศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ทั้งในส่วนของสถานประกอบการและตัวนักศึกษา สถานประกอบการควรปฏิบัติ ดังนี้ (มิลิกามาต พินิจไชย, 2535)

1. จัดให้เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่เป็นข้อกำหนดของสถานศึกษาและแจ้งให้ทราบถึงข้อปฏิบัติหรือระเบียบของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน เพื่อสะดวกในการติดต่อและประโยชน์ของทุกฝ่าย ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นหน้าที่ของแผนกบุคคล หรือแผนกฝึกอบรมของสถานประกอบการ

2. จัดให้มีการประชุมนิเทศก่อนเข้ารับการฝึกงาน เมื่อรับนักศึกษาเข้ามาในสถานประกอบการแล้ว นักศึกษาคณะนั้นยังไม่ทราบข้อมูลอะไรมากนัก ต้องเป็นหน้าที่ของสถานประกอบการที่จะต้องแนะนำสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นก่อนการเริ่มงาน เช่น กฎระเบียบ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ผังองค์กร แผนกต่าง ๆ เป็นต้น การประชุมนิเทศจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเข้าใจและปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ปัญหาและข้อผิดพลาดก็จะเกิดขึ้นน้อยมากหรือไม่เกิดขึ้นเลย

3. จัดเตรียมหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ดูแลหรือพี่เลี้ยงคอยดูแล ควบคุม รับผิดชอบให้การฝึกงานเป็นไปตามหลักสูตร วัตถุประสงค์ ระเบียบข้อบังคับของการฝึกงาน การจัดเตรียมดังกล่าว อาจจะเสียเวลาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสถานประกอบการบ้าง แต่สิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์กว่าการที่ปล่อยให้นักศึกษาฝึกงานโดดเดี่ยว

4. จัดเตรียมงานให้กับนักศึกษาฝึกงานได้ทำอย่างเหมาะสม งานที่ทางสถานประกอบการได้เตรียมไว้ให้กับนักศึกษาฝึกงานทำนั้น ถือเป็นสิ่งที่นักศึกษาฝึกงานต้องการมากที่สุด เพราะนั่นเป็นเป้าหมายการฝึกงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากที่สุด งานที่สถานประกอบการเตรียมไว้ให้มันต้องเหมาะสมกับระยะเวลาฝึกงาน หรืออาจจะเตรียมงานที่มีระยะสั้นในแต่ละแผนก เพื่อให้นักศึกษาฝึกงานได้มีโอกาสหมุนเวียนงาน (job rotation) เป็นการเพิ่มความหลากหลายของงานโดยการเปลี่ยนนักศึกษาฝึกงานจากงานหนึ่งไปยังอีกงานหนึ่งที่ใช้ความรู้ ความสามารถ และความชำนาญใกล้เคียงกัน ซึ่งระดับของความรับผิดชอบในงานยังคงเท่าเดิม

5. งานที่เตรียมไว้ ควรจะตรงหรือใกล้เคียงกับความรู้ในหลักสูตร และประสบการณ์เดิมที่ได้เรียนมาของนักศึกษาฝึกงานให้มากที่สุด เพื่อเป็นการเสริมและสร้างความเข้มข้นในวิธีการปฏิบัติงานให้กับนักศึกษาฝึกงาน

6. เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในระหว่างฝึกงาน หรือสอบถามความต้องการในการฝึกงานในแผนกหรือฝ่ายใดบ้าง โดยอาจจะใช้วิธีการร่วมกันออกแบบลักษณะการฝึกงาน

7. จัดให้มีการทดสอบและประเมินผลการฝึกงานตามความเหมาะสม เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า และวัดผลปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นจะได้เตรียมการแก้ไขไว้สำหรับการรับนักศึกษาฝึกงานในรุ่นต่อไป

8. ออกใบรับรองการผ่านงานให้กับนักศึกษาที่ผ่านการประเมินผลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเป็นสิ่งยืนยันสำหรับนักศึกษาในการสมัครเข้าทำงานในอนาคตต่อไป และยังเป็นความภาคภูมิใจพิเศษสำหรับผลงานการออกฝึกงานของนักศึกษา

9. จัดให้มีเบี้ยเลี้ยงหรือค่าตอบแทนให้แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ซึ่งถือเป็นการให้รางวัลภายนอก อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง

สำหรับบุคลากรในสถานประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้การฝึกงานดำเนินไปได้ด้วยความสะดวกและตรงตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานประกอบการ ผู้สอนและควบคุมดูแลการฝึกงาน พนักงาน โดยความร่วมมือในการฝึกงานนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารของสถานประกอบการมีลักษณะ ดังนี้ (ดารณี บุญบันดาล, 2547)

1. มีทัศนคติที่ดีต่อสถานศึกษา
2. มีความรู้ความเข้าใจในการให้ความร่วมมือ
3. มีความพร้อมที่จะให้นักศึกษาเข้าฝึกงาน
4. มีความสนใจในการให้ความร่วมมือ

บทบาทของผู้สอนและผู้ควบคุมดูแลรับผิดชอบการฝึกงานในสถานประกอบการ จะต้องมีความแตกต่าง ๆ อย่างน้อย 8 ประการ ดังนี้

1. ร่วมออกแบบและปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกงาน การมีส่วนร่วมตามบทบาทนี้อาจมีได้ 2 รูปแบบคือวางแผนโดยอิสระในการดำเนินการเองในสถานประกอบการ และการวางแผนในการดำเนินการร่วมกับสถานศึกษา

2. จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกงาน โดยความเห็นชอบของผู้บริหารสถานประกอบการ

3. จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับองค์ประกอบภายในสถานประกอบการที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน

4. ให้การสนับสนุนโดยทั่วไป และให้ความสนใจในโครงการฝึกงานที่จัดขึ้น

5. ยอมรับความเสมอภาคและความแตกต่างในตัวนักศึกษาฝึกงานและพยายามเปิดโอกาสให้แต่ละคนมีสิทธิ์ในการฝึกงานอย่างเท่าเทียมกัน

6. ให้บริการทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือโดยทั่วไปเกี่ยวกับการฝึกงาน เช่น ให้ข้อมูลข่าวสาร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องแบบ

7. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานที่ตนปฏิบัติเพื่อพัฒนาอาชีพของตนเอง และช่วยสอนผู้เข้ารับการฝึกงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง

8. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในด้านวิชาชีพของตน

ดังนั้นผู้สอนและผู้ควบคุมดูแลรับผิดชอบการฝึกงานในสถานประกอบการ จึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยสอนผู้เข้ารับการฝึกงานให้มีทักษะวิชาชีพตามที่ได้ศึกษามาในชั้นเรียนให้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีต่องานบริการ มีความศรัทธาในองค์กร เป็นคุณค่าของการบริการที่ดี และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของนักศึกษาฝึกงาน

นักศึกษาฝึกงานเป็นบุคคลที่เปรียบเสมือนตัวแทนของสถานศึกษา ดังนั้นจึงควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษาและของสถานประกอบการอย่างเคร่งครัด และเพื่อเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาที่ตนสังกัดอยู่ให้เป็นที่ยอมรับ นักศึกษาควรแสดงบทบาทของตนเอง ดังนี้ (ดารณี บุญบันดาล, 2547)

1. มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและองค์กรที่ตนเข้ารับการฝึกงาน
2. มีความขยันหมั่นเพียรอย่างสม่ำเสมอ เอาใจใส่และตั้งใจทำงานให้เสร็จโดยเร็ว ไม่จำเป็นต้องให้ผู้บังคับบัญชาคอยติดตามหรือกระตุ้นเตือน อีกทั้งงานที่ปฏิบัติเป็นผลสำเร็จนั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับได้ตามมาตรฐาน
3. มีผลงานที่มีคุณภาพและในปริมาณที่มากพอสำหรับการฝึกงานในช่วงระยะเวลาที่กำหนด
4. มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง เพื่อนร่วมงาน ผู้ฝึกหรือพี่เลี้ยง รวมถึงผู้บังคับบัญชา และเป็นที่ไว้วางใจได้ดี
5. มีความเข้าใจในงาน รู้ขั้นตอนและขอบเขตของการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีและสามารถทำได้อย่างดี
6. มีความสามารถในการเรียนรู้ ผู้ปฏิบัติงานที่ดีย่อมต้องมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้เสมอ เพื่อที่จะได้ช่วยในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองให้ดีขึ้น
7. มีความคิดริเริ่ม พยายามสร้างสรรค์และคิดค้นวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ประหยัดและปลอดภัย
8. มีดุลยพินิจและสำนึกดี คิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
9. มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถเข้ากับบุคคลอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม รู้กาลเทศะ รู้จักรับอารมณ์ มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน วางตนอย่างเหมาะสม
10. ให้ความร่วมมือทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพราะความร่วมมือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาได้เป็นอย่างดี

หลักสูตรการศึกษาวิชาเภสัชศาสตร์

เภสัชศาสตร์ คือศิลปะในแขนงวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปรุงผสม รวมทั้งการเลือกสรรคุณภาพของยาเวชภัณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บริการและให้คำปรึกษาที่เหมาะสม ตรวจสอบทบทวนการใช้ยาพร้อมทั้งติดตามดูแลการใช้ยาของผู้ป่วย ภาพรวมของเภสัชศาสตร์คือระบบความรู้ที่ก่อให้เกิดความสามารถที่จะให้บริการด้านสุขภาพด้วยความเข้าใจ ในเรื่องของยาและผลที่เกิดหลังจากการใช้ยา เพื่อให้การบำบัดรักษาเกิดผลดีแก่ผู้ป่วยมากที่สุด โดยจะรับผิดชอบร่วมกับบุคลากรสุขภาพอื่น ๆ เช่นแพทย์ พยาบาล รวมถึงสัตวแพทย์ด้วย ในอันที่จะทำให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เภสัชศาสตร์ยังเกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ผลิตยาในรูปแบบต่าง ๆ ตามคุณภาพมาตรฐานที่เหมาะสมตามกำหนด (คลังปัญญาไทย, ม.ป.ป.)

เภสัชศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งว่าด้วยกระบวนการต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องยานำบำบัด บรรเทา และป้องกันโรค ถ้อยคำภาษาอังกฤษที่มักนิยมใช้กันคือ Pharmacy เป็นคำมาจากภาษากรีก คือ Pharmakon แปลว่า ยาหรือการรักษา ปัจจุบันอาจใช้ Pharmaceutical Sciences หมายถึงเภสัชศาสตร์ได้

ผู้ที่จบการศึกษาจากคณะเภสัชศาสตร์ จะได้รับวุฒิเภสัชศาสตรบัณฑิต ปัจจุบันมี 2 สาขา คือสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ (5 ปี) และสาขาวิชาบริบาลเภสัชกรรม (6 ปี) โดยจะต้องศึกษาตลอดของการเรียนการสอน จะแบ่งออกได้ดังนี้

1. ในชั้นปีที่ 1-2 จะเป็นการศึกษาด้านเตรียมเภสัชศาสตร์ จะศึกษาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วยวิชาในด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์พื้นฐาน และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

2. ในชั้นปีที่ 3-5 จะเป็นการศึกษาวิชาเฉพาะทางเภสัชศาสตร์ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน ชีวเภสัชศาสตร์ กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา สาธารณสุข หลักในการเกิดโรค และจุลชีววิทยา

และศึกษาวิชาทางด้านวิชาชีพ ทฤษฎี ปฏิบัติการ และการฝึกงาน ประกอบด้วย เภสัชวิเคราะห์ เภสัชศาสตร์สัมพันธ์ อาหารและเคมี โภชนาการศาสตร์ บทนำเภสัชศาสตร์ เภสัชพฤกษศาสตร์ ชีวเภสัชกรรมและเภสัชจลนศาสตร์ เภสัชเวท เภสัชกรรมและการบริหาร เภสัชกิจเภสัชวิทยาและเภสัชวิทยาคลินิก นิติเภสัชและจริยธรรม พิษวิทยา เภสัชอุตสาหกรรม เภสัชเคมี และการฝึกปฏิบัติงาน

3. ในชั้นปีที่ 5-6 จะเป็นการศึกษาในหมวดวิชาสาขาที่นักเรียนสนใจเน้นความชำนาญทางวิชาชีพ มีให้เลือก 2 สาขา คือ สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ (สายผลิต) โดยศึกษาในชั้นปีที่ 5 จะเน้นศึกษาในด้านการผลิต การค้นคว้าตัวยา และควบคุมคุณภาพ มาตรฐานของยา รวมถึงการวิจัยยาและคิดค้นสูตรยาใหม่ ๆ เภสัชกรทางด้านสาขานี้เหมาะกับสายงานในด้านการผลิต ซึ่งส่วนมากจะทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยา เช่น เภสัชกรอุตสาหกรรม เภสัชกรฝ่ายผลิตยา เภสัชกรแผนก

ควบคุมมาตรฐานตัวยา เกสซ์กรฝ่ายการวิจัยคิดค้นตัวยา หรือรับราชการในกระทรวงทางด้านอาหารและยา หรือกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นต้น ส่วนสาขาวิชาการบริหารทางเภสัชกรรม (สายคลินิก) จะเน้นในการศึกษาด้านการบริหารเภสัชกรรมมากขึ้น ในด้านการใช้ยาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้ป่วย การแนะนำวิชาการใช้ยาที่ถูกต้องแก่ผู้ป่วย และการสร้างเสริมสุขภาพ โดยจะศึกษาเนื้อหาเพิ่มอีก 1 ปี เกสซ์กรทางด้านสาขานี้เหมาะกับสายงานในด้านการบริหาร ซึ่งอาจจะทำงานในโรงพยาบาล คลินิก ร้านยา สถานบริการสุขภาพ เช่น เกสซ์กรโรงพยาบาล เกสซ์กรประจำร้านยา เกสซ์กรชุมชน เกสซ์กรการตลาด เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค หรือรับราชการในกระทรวงทางด้านอาหารและยา และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

4. การฝึกงาน

สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ จะฝึกงานในโรงงานยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การเภสัชกรรม ร้านยา บริษัทฯ มหาวิทยาลัย ศูนย์วิจัยต่าง ๆ ศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาล ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นต้น

สาขาวิชาการบริหารทางเภสัชกรรม จะฝึกงานในร้านยา โรงพยาบาล สำนักงานควบคุมโรค เป็นต้น

รูปแบบของการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเภสัชกรรม

ในประเทศไทยมีร้านยาหลายประเภท แต่การฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเภสัชกรรมสามารถแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ คือ (ศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2550)

1. การสัมผัสกับแหล่งฝึก (exposure) นิสิตจะได้สรุปบรรยาย สังเกตและสัมผัสกับการทำงานของเภสัชกรในแหล่งฝึก แต่ยังไม่สามารถปฏิบัติงานจริงได้ การฝึกปฏิบัติงานแบบนี้จะทำให้ นิสิตเข้าใจกิจกรรมต่าง ๆ และตระหนักถึงบทบาทของเภสัชกร

2. การร่วมฝึกปฏิบัติงาน (participation) นิสิตจะได้ฝึกปฏิบัติงานจริงตามวิธีปฏิบัติ (work instruction) ของแหล่งฝึก ร่วมกับบุคลากรต่าง ๆ และสามารถปรึกษาเภสัชกรแหล่งฝึก (preceptor) เมื่อต้องการหรือเวลาที่กำหนด การฝึกปฏิบัติงานแบบนี้จะทำให้ นิสิตเข้าใจและมีทักษะต่าง ๆ รวมทั้งตระหนักถึงบทบาทของเภสัชกรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง

3. การฝึกปฏิบัติงานภายใต้คำแนะนำของเภสัชกรแหล่งฝึก (clerkship or apprenticeship) นิสิตจะได้ฝึกปฏิบัติงานจริงตามวิธีปฏิบัติ (work instruction) ของแหล่งฝึกและได้รับคำแนะนำโดยตรงจากเภสัชกรแหล่งฝึกอยู่ตลอดเวลา การฝึกปฏิบัติงานแบบนี้จะทำให้ นิสิตมีความสามารถขั้นพื้นฐาน (minimal competency) และซึมซับลักษณะของเภสัชกรแหล่งฝึกซึ่งเป็นเภสัชกรต้นแบบ

4. การฝึกปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย (independent practice or study) นิสิตจะได้ฝึกปฏิบัติงานบางอย่างตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะช่วยฝึกความคิดสร้างสรรค์ ทักษะต่าง ๆ และความรับผิดชอบซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการทำงานของเภสัชกร รวมทั้งอาจมีการอภิปรายกลุ่มย่อย (small group discussion) เพื่อนำเสนอผลงานหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ

การฝึกปฏิบัติงานทั้ง 4 รูปแบบนี้มีข้อดีและข้อเสีย รวมทั้งมีข้อจำกัดในแง่ของแหล่งฝึกเภสัชกรแหล่งฝึก ผู้ฝึกปฏิบัติงาน งบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์และเวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน อาจารย์แหล่งฝึกสามารถเลือกฝึกปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมของระดับความรู้ของผู้ฝึกปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการฝึกงานด้านเภสัชศาสตร์ (จรัสพรรณ สงวนเสริมศรี และคณะ, 2540)

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสวงหาความรู้และฝึกทักษะต่าง ๆ ดังนี้
 1. เรียนรู้การปฏิบัติงานจริง ๆ ในแต่ละสถานที่
 2. ฝึกฝนหาความชำนาญในงานที่ตนเองมีโอกาสรับฝึกงาน
 3. เรียนรู้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยา
 4. สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้มารับบริการและผู้ร่วมงานทุกระดับ
2. สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกงานมาเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ
 3. รับรู้ เข้าใจ และสามารถพัฒนาทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับสถานที่ฝึกงานในทางสร้างสรรค์
 4. ตระหนักถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพเภสัชกรรม และความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ
5. รับรู้ และเข้าใจสภาพสาธารณสุขของประเทศตามความเป็นจริง และปัญหาสาธารณสุขที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

การฝึกงานเชิงวิชาชีพของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การฝึกงานเชิงวิชาชีพของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นกระบวนการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาเภสัชศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แต่ละหลักสูตร ดังนี้

1. นักศึกษาหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตร พ.ศ. 2537 ฉบับปรับปรุง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2536 เป็นต้นมา นักศึกษารหัสตั้งแต่ 36.....- 48..... ทุกคนต้องผ่านการฝึกงานเฉพาะสาขาเป็นเวลารวมไม่น้อยกว่า 300 ชั่วโมง นักศึกษารุ่นสุดท้ายของหลักสูตรนี้ฝึกงานเฉพาะสาขาในปีการศึกษา 2552

2. นักศึกษาหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 (หลักสูตร 5 ปี) เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 นักศึกษารหัสตั้งแต่ 49.....- 52..... ทุกคนต้องผ่านการฝึกงานเป็นเวลา รวมไม่น้อยกว่า 500 ชั่วโมง นักศึกษารุ่นแรกของหลักสูตรนี้จะเริ่มฝึกปฏิบัติงานเฉพาะสาขาในปี การศึกษา 2553 นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาฝึกปฏิบัติงานจำนวน 3 รายวิชา ประกอบด้วย (คณะเภสัชศาสตร์, 2549)

1. รายวิชาฝึกปฏิบัติงาน 1(595-351) เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพด้านเภสัชกรรม ชุมชน เภสัชกรรมโรงพยาบาล เภสัชกรรมการตลาด เภสัชกรรมอุตสาหกรรม โดยมีจำนวนชั่วโมง ไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง

2. รายวิชาฝึกปฏิบัติงาน 2 (595-551) เป็นการฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพทั่วไปโดยฝึกงาน ในสถานพยาบาลต่าง ๆ ทั้งส่วนราชการและเอกชน ฝึกปฏิบัติงานในร้านยาแผนปัจจุบัน โรงงาน อุตสาหกรรมและสถานปฏิบัติการอื่น ๆ โดยมีจำนวนชั่วโมงไม่น้อยกว่า 270 ชั่วโมง

3. รายวิชาฝึกปฏิบัติงาน 3 (595-552) การฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพที่เน้นเฉพาะสาขา จำนวนไม่น้อยกว่า 270 ชั่วโมง รายวิชาเฉพาะสาขามี 2 สาขา คือสาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์ ภาควิชาที่รับผิดชอบในสาขานี้ได้แก่ ภาควิชาเภสัชเคมี ภาควิชาเภสัชเวทและเภสัชพฤกษศาสตร์ และภาควิชาเทคโนโลยีเภสัชกรรม ส่วนสาขาเภสัชศาสตร์สังคมและบริหาร ภาควิชาที่รับผิดชอบคือ ภาควิชาบริหารเภสัชกิจ

3. นักศึกษาในหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ ที่มีรหัสนักศึกษาตั้งแต่ 53.....เป็นต้นไป จะต้องเข้าสู่หลักสูตรปรับปรุงใหม่ซึ่งเป็นหลักสูตร 6 ปีซึ่งจะเริ่มรับนักศึกษารุ่นแรก ในปีการศึกษา 2553 และนักศึกษาต้องมีเวลาฝึกปฏิบัติงานทั้งหมดไม่น้อยกว่า 2,000 ชั่วโมง สำหรับการฝึกงานของหลักสูตรนี้ ยังไม่ได้กำหนดแน่นอนเพราะขณะนี้อยู่ระหว่างร่างหลักสูตร

อย่างไรก็ตามหลักสูตรการศึกษาเภสัชศาสตร์ไม่ว่าหลักสูตรใด ๆ ก็มีวัตถุประสงค์การ ฝึกงานและมีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาฝึกงานในลักษณะเดียวกัน

นอกจากนี้คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีนโยบายจะนำระบบสหกิจ ศึกษาเข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการฝึกงานของนักศึกษา สหกิจศึกษา (co-operative education) เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดระบบการศึกษาผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติงาน (working integrated learning) โดยเป็นระบบการศึกษาที่จะจัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับ การไปหาประสบการณ์จริงจากการจัดให้นักศึกษาไปปฏิบัติงานในฐานะพนักงานชั่วคราว หรือผู้ช่วย ในวิชาชีพตามสาขาวิชา ณ แหล่งฝึกที่ให้ความร่วมมือ การนำระบบสหกิจศึกษามาประยุกต์ใช้กับ การฝึกงานของคณะเภสัชศาสตร์ ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์รายละเอียดต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับสหกิจศึกษา

1. การตระหนักในความสำคัญของการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ (career development) และการเข้าสู่ระบบการทำงานของบัณฑิต (employability) ก่อนการสำเร็จการศึกษา
 2. การพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ตามความต้องการของตลาดแรงงาน
 3. การเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน ตามหลัก "learning by doing"
- วัตถุประสงค์ของการฝึกงานระบบสหกิจศึกษา

1. เตรียมความพร้อมของนักศึกษาด้านการพัฒนาอาชีพ และเสริมทักษะประสบการณ์ให้พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการทำงาน
2. เพิ่มเติมประสบการณ์ทางด้านวิชาการ วิชาชีพ และการพัฒนาตนเองแก่นักศึกษาในรูปแบบที่มีคุณค่าเหนือกว่าการฝึกงาน
3. เปิดโอกาสให้สถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต
4. ให้เกิดการพัฒนาลูกสูตร และการเรียนการสอนที่ทันสมัย ได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

5. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษาผ่านนักศึกษาสหกิจศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษาอันจะนำไปสู่ความร่วมมือที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

การวิจัยนี้ขอก้าวถึงปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 (หลักสูตร 5 ปี) เพราะหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตร พ.ศ.2537 ฉบับปรับปรุง นักศึกษารุ่นสุดท้ายจะฝึกงานเฉพาะสาขาในปีการศึกษา 2552 ส่วนหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ (หลักสูตร 6 ปี) จะเริ่มรับนักศึกษารุ่นแรกในปี 2553

ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 (หลักสูตร 5 ปี) (คณะเภสัชศาสตร์, 2549)

ปรัชญาของหลักสูตร

ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพเภสัชกรรม และสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตอุดมคติไทย

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. มีความรู้ความชำนาญทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติในการเสาะแสวงหา ยา การผลิตและการควบคุมคุณภาพ และมีความสามารถในการประเมินความเจ็บป่วยเบื้องต้น การจ่ายและแนะนำการใช้ยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพเภสัชกรรม

2. มีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัยในสาขาเภสัชศาสตร์เฉพาะทางที่ตนสนใจ

3. มีศักยภาพและเจตคติในการเรียนรู้และใฝ่ศึกษาด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4. มีความสามารถในการบริหารจัดการและสร้างงานด้วยตนเอง
5. เข้าใจปัญหาสาธารณสุขของประเทศ และมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพ

อนามัยของชุมชน

6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี และมีทักษะการทำงานเป็นทีม
7. มีคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกสาธารณะ มีสมรรถนะสากล บนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย และปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม

ประวัติความเป็นมา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะเภสัชศาสตร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประกอบด้วยหน่วยงานที่ขึ้นตรงกับคณบดีรวม 5 ภาควิชา และ 1 หน่วยงาน ได้แก่ ภาควิชาเภสัชกรรมคลินิก ภาควิชาเภสัชเคมี ภาควิชาเภสัชเวทและเภสัชพฤกษศาสตร์ ภาควิชาบริหารเภสัชกิจ ภาควิชาเทคโนโลยีเภสัชกรรม และสำนักงานเลขานุการคณะเภสัชศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภายในซึ่งเป็นหน่วยงานจากการแบ่งส่วนราชการภายในอีก 4 หน่วยงาน โดยที่ผู้บริหารทั้ง 4 หน่วยงานขึ้นตรงต่อคณบดี ได้แก่ ฝ่ายวิจัยและบริการ ฝ่ายพัฒนาบุคลากรและสารสนเทศ สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน และศูนย์สมุนไพรทักษิณ (คณะเภสัชศาสตร์, 2551)

วิสัยทัศน์ของคณะเภสัชศาสตร์

เป็นสถาบันชั้นนำทางเภสัชศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งทำหน้าที่สร้างบัณฑิต และเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน โดยมีการวิจัยเป็นฐาน

พันธกิจและเป้าประสงค์ของคณะเภสัชศาสตร์

1. พัฒนาองค์ความรู้ และสร้างผลงานทางวิชาการ งานวิจัยที่มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการบริการวิชาการ
2. ผลิตบุคลากรทางเภสัชศาสตร์ในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นพลเมืองดีมีจิตสำนึกสาธารณะและสมรรถนะสากล เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและประเทศ
3. บริการวิชาการด้านเภสัชศาสตร์แก่สังคมในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การผลิต การวิเคราะห์ และการวิจัยเภสัชภัณฑ์ ให้บริการด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ให้คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ด้านเภสัชภัณฑ์และเภสัชกรรมคลินิก
4. พัฒนาศักยภาพของวิชาชีพเภสัชกรรมให้มีบทบาทในการพัฒนาระบบงานสาธารณสุขของประเทศ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน
5. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุระณา ศิลปรัตน์ (2551) ศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการในสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงาน สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ประชากร 143 คน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ในภาพรวม ด้านความรู้ทางวิชาพื้นฐาน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

เจริญ แยมสรवलสกุล (2550) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ตามความต้องการของผู้รับผิดชอบการฝึกงานและผู้ใช้บริการ กลุ่มตัวอย่าง 500 คน พบว่าความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์มีระดับคะแนนมากที่สุด รองลงมาคือด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะพื้นฐานเบื้องต้นทางวิชาชีพ และด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการตามลำดับ

ธีรวัฒน์ อิมประคองศิลป์ (2550) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน ตามทัศนะผู้บริหารระดับกลาง ของสถานประกอบการด้านการโรงแรม ในกรุงเทพมหานคร ประชากร 316 คน พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ทางวิชาพื้นฐาน

กฤษฏี ปุทมชัย และคณะ (2548) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น : กรณีศึกษาจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2545 ประชากร 3,218 คน พบว่า บัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่บัณฑิตควรมี 4 ลักษณะคือด้านคุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะทางเจตคติในการทำงาน และคุณลักษณะทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

พินัย มีโชติ (2547) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อการรับนักศึกษาฝึกงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปว.ช.) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด ประชากรจำนวน 90 คน พบว่า ด้านการจัดเตรียมการและการดำเนินการฝึกงาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน โดยภาพรวมและรายด้านผู้ประกอบการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเกษตรศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึกจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนการประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลได้จากแหล่งฝึกต่าง ๆ ของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการรับนักศึกษาฝึกงานระหว่าง 3-15 ปี จำนวน 4 ราย ประกอบด้วยอาจารย์ประจำแหล่งฝึกที่ทำงานในโรงงานยา 1 ราย บริษัทยา 1 ราย ร้านยา 1 ราย และโรงพยาบาล 1 ราย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 เครื่องบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึก

1.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตำราและสื่อต่าง ๆ

2. การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1 โดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และสัมภาษณ์ซึ่งหน้าถ้าแหล่งฝึกอยู่ไม่ไกลจากคณะเภสัชศาสตร์

2.2 คณะผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อขอความร่วมมือและนัดหมายเวลาในการขอสัมภาษณ์ พร้อมทั้งส่งตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ตัวอย่างได้เตรียมคำตอบให้ตรงประเด็น เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 15 มกราคม-5 กุมภาพันธ์ 2552 (ตัวอย่างคำถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคผนวก ข หน้า 76)

2.3 เมื่อใกล้ถึงเวลานัดหมายคณะผู้วิจัยจะเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนการสัมภาษณ์

2.4 เมื่อถึงเวลานัดหมายคณะผู้วิจัยจะโทรศัพท์หาตัวอย่าง (หรือเข้าพบตัวอย่างในกรณีสัมภาษณ์ซึ่งหน้า) พร้อมทั้งแนะนำตัวเอง อธิบายขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขออนุญาตบันทึกเสียง จากนั้นเริ่มต้นสัมภาษณ์ โดยคณะผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงตลอดเวลาการสัมภาษณ์

2.5 วิธีการสัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์แบบเดี่ยวเป็นรายบุคคล

2.6 เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ตัวอย่างแต่ละคน คณะผู้วิจัยกล่าวขอบคุณตัวอย่างทุกคน และตรวจสอบการบันทึกเสียงอีกครั้ง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลจากตัวอย่างแต่ละคน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการถอดเทปทุกคำพูด อ่านข้อมูลที่เกิดขึ้นได้จนเข้าใจ แปลความหมายและวิเคราะห์เพื่อสรุปเนื้อหาจากข้อมูลที่เก็บได้จากตัวอย่างคนแรกและตัวอย่างคนต่อ ๆ มา ข้อมูลจะได้รับการปรับปรุงไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลอิมตัวคือไม่มีคำตอบเพิ่มเติมจากตัวอย่างคนล่าสุด จึงหยุดเก็บข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลการศึกษา

คณะผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ไปปรับใช้เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณต่อไป

การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบันจากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่อาจารย์ประจำแหล่งฝึก 162 คนทั้งในหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาคเอกชน ที่เป็นสถานที่ฝึกงานในกลุ่มวิชาชีพ (เฉพาะสาขา) ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 137 แห่ง และเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว

ตารางที่ 1 แหล่งฝึกงานในกลุ่มวิชาชีพ (เฉพาะสาขา) ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รูปแบบหน่วยงาน	จำนวนแห่ง	จำนวนคน
โรงพยาบาล	44	60
ร้านยา	17	13
บริษัทยา	23	32
โรงงานยา	31	34
มหาวิทยาลัย	8	8
หน่วยงานอื่น ๆ	14	15
รวม	137	162

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณได้จากการนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังรายละเอียด

ตอนที่ 1 บั้จจัยทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพหน่วยงาน ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ประเภทของหน่วยงาน รูปแบบของหน่วยงาน สาขาที่รับนักศึกษาฝึกงาน จำนวนรับนักศึกษาฝึกงานต่อผลัด จำนวนสถาบันที่รับนักศึกษาฝึกงาน ประสบการณ์ในการรับนักศึกษาฝึกงาน ระยะเวลาฝึกงานที่เหมาะสม ช่วงเวลาฝึกงานที่เหมาะสม รูปแบบการฝึกงาน ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) และที่พัคสำหรับนักศึกษาฝึกงาน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนคุณลักษณะในแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ (Likert's scale) ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

1. การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

การทดสอบความตรงและความเที่ยงของแบบสอบถาม

1.1 การทดสอบความตรงของแบบสอบถาม (validity)

คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบให้ตรงกับเนื้อหาที่จะทำวิจัย (content validity) และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลนักศึกษาฝึกงาน การรับนักศึกษาฝึกงาน การเป็นอาจารย์ประจำแหล่งฝึก และเป็นประธานคณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพ เป็นต้น

1.2 การทดสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (reliability)

คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามและได้ปรับปรุงเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (reliability) กับอาจารย์ประจำแหล่งฝึกซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากรในการวิจัยนี้จำนวน 22 ชุด (pre-test) ประกอบด้วยอาจารย์ประจำแหล่งฝึกจากโรงพยาบาล 7 ราย และร้านยา 8 ราย โรงงานยา 3 ราย

บริษัทฯ 1 ราย มหาวิทยาลัย 1 ราย และอื่น ๆ 2 ราย ทดสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถามโดยวิธีหาความคงที่ภายใน (internal consistency) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient : α) ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

$$\alpha = \frac{n (St^2 - Si^2)}{(n-1) (St^2)}$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

St = ความแปรปรวนของข้อคำถามทั้งหมด

Si = ความแปรปรวนของข้อคำถามรายข้อ

n = จำนวนข้อในแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามที่ใช้ในการทดสอบจำนวน 22 ชุด พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามที่ได้ทดสอบคุณลักษณะในภาพรวม 3 ด้าน เท่ากับ 0.97 แยกแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน = 0.91 (จำนวนคำถาม 15 ข้อ)

ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน = 0.93 (จำนวนคำถาม 15 ข้อ)

ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ = 0.96 (จำนวนคำถาม 15 ข้อ)

ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาคที่ยอมรับกันโดยทั่วไปมีค่าเท่ากับ 0.70 นั้นแสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงอยู่ในระดับสูง (Keller and Warrak, 1997) หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนจะนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรแล้วนำมาวิเคราะห์ต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการกระจายแบบสอบถามและการตอบกลับ ระหว่างวันที่ 17 มีนาคม-7 พฤษภาคม 2552 คณะผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ (แนบของที่ระลึก และของจดหมายปิดแสตมป์ที่จำหน่ายถึงผู้วิจัยเพื่อใช้สำหรับการตอบกลับ) ไปยังอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต่าง ๆ จำนวน 137 แห่ง 162 คน การเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามมีโอกาสเกิดอคติจากการที่มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งอคติของการไม่ตอบแบบสอบถามจะน้อยหากอัตราการตอบแบบสอบถามมากกว่าร้อยละ 70 สำหรับวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการไม่ตอบแบบสอบถาม คือการส่งแบบสอบถามกลับไปอีกครั้งและใช้วิธีการที่ทำให้เกิดการกระตุ้นให้มีการตอบแบบสอบถามและส่งกลับมาให้มากที่สุด (สงวน ลือเกียรติบัณฑิต, 2545) และเพื่อกระตุ้นและเพิ่มอัตราการตอบแบบสอบถามกลับให้มากที่สุด คณะผู้วิจัยดำเนินการโดย

1. คณะผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2552 โดยกำหนดตอบกลับภายในวันที่ 3 เมษายน 2552

2. หลังจากส่งแบบสอบถามครั้งแรกและเลยกำหนดเวลาส่งแบบสอบถามกลับแล้วประมาณ 1 สัปดาห์ คณะผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามชุดใหม่ไปขอความร่วมมือสำหรับตัวอย่างที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามกลับคืน เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2552 โดยกำหนดส่งแบบสอบถามกลับภายในวันที่ 21 เมษายน 2552 แต่เนื่องจากในช่วงเดือนเมษายน-ต้นเดือนพฤษภาคม 2552 มีวันหยุดราชการติดต่อกันหลายวัน คณะผู้วิจัยจึงรอการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งไปครั้งที่ 2 ถึงวันที่ 7 พฤษภาคม 2552 และแน่ใจว่าไม่มีแบบสอบถามตอบกลับอีกแล้ว อีกทั้งแบบสอบถามที่ตอบกลับมาแล้วมีจำนวนเพียงพอที่จะใช้สำหรับกรวิเคราะห์ข้อมูลจึงหยุดเก็บข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยปัจจัยทางประชากรศาสตร์และสถานภาพหน่วยงาน ทำการวิเคราะห์หาค่าความถี่ และร้อยละ ส่วนการประเมินคุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ อาศัยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากคะแนนที่กำหนดนำมาคำนวณหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม (Best, 1981) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน
4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	น้อย
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ : มุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่อาจารย์ประจำแหล่งฝึกทั้งในหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาคเอกชน ที่เป็นสถานที่ฝึกงานในกลุ่มวิชาชีพ (เฉพาะสาขา) ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ประจำแหล่งฝึก 4 ราย และการกระจายแบบสอบถามอาจารย์ประจำแหล่งฝึก 162 ราย คณะผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 132 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.48

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์แหล่งฝึกจากโรงพยาบาล โรงงานยา บริษัทยา และร้านยา แห่งละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 4 ราย สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการรับนักศึกษาฝึกงาน อาจารย์ประจำแหล่งฝึกส่วนใหญ่รับนักศึกษาฝึกงานผลัดละหลาย ๆ คนจากหลายสถาบัน ในช่วงเวลาฝึกงานที่แตกต่างกัน แหล่งฝึกขนาดใหญ่ประเภทบริษัทหรือโรงงานยาไม่รู้สึกว่าการรับนักศึกษาฝึกงานมีภาระงานเพิ่มขึ้น เพราะได้กำหนดโครงสร้างการฝึกงานให้เหมาะสมกับอาจารย์ประจำแหล่งฝึก ส่วนแหล่งฝึกขนาดเล็กประเภทร้านยาจะรู้สึกว่ามีภาระงานเพิ่มขึ้นแต่ไม่เป็นการรบกวนประการใด เพราะเป็นเรื่องปกติที่แหล่งฝึกต้องรับผิดชอบงานตรงส่วนนี้ อาจมีผลกระทบบ้างในช่วงแรก ๆ เพราะต้องใช้เวลาแก่นักศึกษาในการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการฝึกงาน ให้ความรู้ในกระบวนการทำงาน แต่หลังจากที่นักศึกษาเริ่มเรียนรู้ก็ไม่มีผลกระทบมาก เพราะนักศึกษาที่มาฝึกงานมีวุฒิภาวะเพียงพอไม่ทำความเดือดร้อนแก่แหล่งฝึก แหล่งฝึกส่วนใหญ่ยินดีรับนักศึกษาฝึกงาน เพราะหากไม่มีแหล่งฝึกก็ทำให้เกิดปัญหาแก่คณะเภสัชศาสตร์และนักศึกษา บางแหล่งฝึกรับนักศึกษาฝึกงานมานานกว่า 10 ปี แหล่งฝึกทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นบริษัทยา โรงงานยา ร้านยา และโรงพยาบาล จะรับนักศึกษาฝึกงานสาขาเภสัชศาสตร์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบแทนสังคมและเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริง แต่แหล่งฝึกไม่รับประกันว่าเมื่อนักศึกษาฝึกงานจบแล้ว แหล่งฝึกจะรับเข้าทำงานต่อได้หรือไม่ เพราะการขยายตัวของธุรกิจในปัจจุบันทำให้แหล่งฝึกไม่สามารถรับบุคลากรเพิ่มใหม่ได้ทุกปี

1.1 จำนวนนักศึกษาและจำนวนสถาบันที่แหล่งฝึกรับนักศึกษาฝึกงาน แหล่งฝึกส่วนใหญ่รับนักศึกษาฝึกงานทั้งหญิงและชายจากทุกสถาบันที่ส่งนักศึกษาไปฝึกงาน ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยนเรศวร บางแหล่งฝึกคัดนักศึกษาออกบ้างตามความเหมาะสม ส่วนใหญ่รับนักศึกษาฝึกงานผลัดแรกในช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม และผลัดสองในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....รับนักศึกษาฝึกงานประมาณ ไม่ต่ำกว่า 8-9 สถาบัน/ปี ประมาณเดือนตุลาคม-ธันวาคม และมกราคม-กุมภาพันธ์ จาก ศิลปากร ม.อ. มศว. หัวเฉียวฯ ขอนแก่น เชียงใหม่ อุบลฯ มหิดล จุฬาฯ”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทยาให้ข้อมูลว่า “.....เดี๋ยวนี้คณะเภสัชฯ เปิดเยอะมากจะมีปัญหาทางด้านแหล่งฝึก อยากรับทั้งหมดแต่ไม่ไหวจริง ๆ รับเพียงบางส่วนเท่านั้น ประมาณ 13-15 คน/ผลัด ที่ละ 2 คน จากทุกสถาบันทั้งภาครัฐและเอกชนที่ส่งมาในช่วงเวลาฝึกงานที่ใกล้เคียงกันมา มีการคัดออกบ้างถ้าเยอะเกินไป.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาฝึกงานทั่วไปมาช่วงซัมเมอร์ นักศึกษาจาก ม.อ. ส่วนมากมาจากภาคบริหารฯ ช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม ปีละผลัดหรือ 2 ผลัด ที่นี่ open รับหมดไม่ระบุสถาบันไม่ระบุเพศหญิงชายได้ทั้งนั้น มีนักศึกษาจาก ม.อ. ขอนแก่น เชียงใหม่ รังสิตฯ ศิลปากร สมมติรับ 8 คน มี ม.อ. 50% ให้ความสำคัญกับ ม.อ. ก่อน ร้านยามีทั้งหมด 6 สาขา แต่รับเฉพาะสาขาที่มีเภสัชฯ อยู่เต็มเวลา.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....รับนักศึกษาจากหลายสถาบัน ได้แก่ ม.อ. มหาสารคาม เชียงใหม่ นเรศวร ศิลปากร ประมาณ 6-7 สถาบัน รับประมาณ 6-10 คน/ผลัด มีงานเตรียมยา งานผู้ป่วยนอก งานเภสัชสนเทศ รับงานละประมาณ 2-3 คน.....”

1.2 จำนวนอาจารย์ที่ดูแลนักศึกษาฝึกงาน แหล่งฝึกขนาดใหญ่จะดูแลนักศึกษาฝึกงาน โดยอาจารย์ 1 ท่านดูแลนักศึกษาหลาย ๆ คน แต่ถ้านักศึกษานำโครงการไปเองอาจารย์ประจำแหล่งฝึก 1 ท่านจะดูแลนักศึกษา 1 คน

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....การดูแลนักศึกษาฝึกงาน จะมีบุคลากรของบริษัทเป็นวิทยากรคอยบรรยายและคอยฝึกงานให้ในส่วนนี้อย่างทั่วถึง.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทยาให้ข้อมูลว่า “.....แล้วแต่แผนกแล้วแต่ฝ่าย บางแผนกอาจารย์ 1 ท่านดูแลนักศึกษาหลาย ๆ คน แต่พวกที่มี project มาเอง อาจารย์ 1 ท่านจะดูแลนักศึกษา 1 คน สัดส่วนอาจารย์ที่ดูแลนักศึกษาขึ้นกับว่านักศึกษาเข้าไปฝึกในหน่วยงานไหน ผู้ประสานงานต้องดูแลน้องทั้งหมดเลย.....”

1.3 ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสม ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาไม่มีผลต่อการฝึกงาน เพราะแหล่งฝึกส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสมของนักศึกษา นักศึกษาบางคนคะแนนเฉลี่ยสูงแต่ไม่ได้ฝึกงานเก่งกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าแต่อย่างไร ถ้านักศึกษามีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ตามระเบียบของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักศึกษาทุกคนสามารถฝึกงานได้ เพราะนักศึกษาทุกคนจะได้รับการฝึกงานเหมือน ๆ กันจากอาจารย์ประจำแหล่งฝึกที่รับผิดชอบเรื่องนั้นโดยตรง

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....ที่นี่ไม่ได้กำหนดเกรด ไม่งั้นเด็กไม่เก่งก็ไม่ต้องฝึกงานกันพอดี เอ๊ะบางที่มีกำหนดเกรดด้วยเหวอ ถ้ามีคงฝึกเข้มเพื่อให้นักศึกษาเข้าสู่สายงานวิชาชีพที่สูงขึ้นไปอาจเป็นอาจารย์ หรืออะไร.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....ผลการเรียนที่ต่างกัน คือถ้ามีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ คิดว่าการฝึกงานจะไม่ต่างกันมาก เพราะทุกคนจะได้รับการถ่ายทอดจากแหล่งฝึกเนื้อหาเดียวกัน จะได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากรที่เป็นเภสัชฯ ที่รับผิดชอบเรื่องนั้นโดยตรง.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....ผลการเรียนของนักศึกษา ไม่ได้มีผลกับการฝึกงาน เมื่อนักศึกษามาฝึกงานก็ไม่ได้ดูเกรด น้อง ๆ ก็สามารถเอาความรู้ที่ผ่านมาใช้ได้ บางคนเกรดสูงก็ไม่ได้ฝึกงานเก่ง เกรดไม่ได้มีผลต่อการฝึกงาน.....”

1.4 ค่าตอบแทนแหล่งฝึก เนื่องจากแหล่งฝึกงานส่วนใหญ่มีนโยบายเปิดรับนักศึกษาฝึกงาน จึงไม่ได้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนแหล่งฝึก และคิดว่าค่าตอบแทนแหล่งฝึกไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ อัตราค่าตอบแทนที่คณะเภสัชศาสตร์ให้มีความเหมาะสมดี บางแหล่งฝึกนำเงินค่าตอบแทนแหล่งฝึกมอบเป็นค่าสมนาคุณให้แก่อาจารย์ประจำแหล่งฝึกที่ช่วยดูแลนักศึกษา บางแหล่งฝึกมอบ

เป็นเบี้ยเลี้ยงแก่นักศึกษาฝึกงานเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเป็นการแบ่งเบาภาระของนักศึกษา และบางแห่งฝึกมอบสมทบเข้ากองทุนของคณะเภสัชศาสตร์

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลที่น่าสนใจในประเด็นนี้ว่า “.....คณะฯ ให้เงินค่าตอบแทนมาก็ถือว่าโอเคนะมันเป็นสินน้ำใจ ที่นี้มีเภสัชฯ ทำงานเต็มเวลาและบางเวลา เท่ากับแบ่งให้เค้าไป ไม่ได้คิดถึงค่าตอบแทน แต่มีกิติเหมือนกัน เพราะเงินที่คณะฯ ให้มาก็จะมอบให้เภสัชฯ ที่ช่วยดูแลนักศึกษาเป็นค่าสมนาคุณให้เค้า.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาและอาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทยาซึ่งเป็นแหล่งฝึกขนาดใหญ่ให้ข้อมูลประเด็นนี้ว่า “.....ปัจจุบันผู้บริหารเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยนำเงินส่วนนี้มอบให้เป็นเบี้ยเลี้ยงแก่นักศึกษาฝึกงาน วันละ 100.-บาท/วัน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระในส่วนของคุณค่าอาหาร ค่าที่พักที่นักศึกษาต้องจ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อมาฝึกงาน.....” และ “.....ทางบริษัทของเราอาจจะแตกต่างจากที่อื่น เรามีเจตนาไม่รับค่าตอบแทนแหล่งฝึก ปกติทางบริษัทจะมอบกลับเข้ากองทุนคณะฯ จึงไม่ได้คำนึงว่าจะมากหรือน้อย.....”

1.5 ที่พักรับสำหรับนักศึกษาฝึกงาน คณะเภสัชศาสตร์ควรแจ้งให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับการเดินทางจากที่พักไปสถานที่ฝึกงาน ซึ่งนักศึกษาอาจไม่ได้รับความสะดวกเหมือนอยู่ในมหาวิทยาลัย เพราะส่วนใหญ่แหล่งฝึกไม่มีที่พักให้นักศึกษา แต่สามารถติดต่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่พักแก่นักศึกษาฝึกงานได้

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลที่น่าสนใจในประเด็นนี้ว่า “.....แหล่งฝึกอยู่ไกลจากภูมิลำเนา นักศึกษาอาจต้องลำบากนิดหนึ่งในการหาที่พัก เพราะแหล่งฝึกไม่มีที่พักให้ เค้าสามารถเช่าที่พักใกล้ ๆ แหล่งฝึก นักศึกษาที่มาฝึกงานต้องเตรียมตัวด้านนี้ให้พร้อมว่าจะต้องมาอยู่หอพัก จะต้องเดินทาง อาจจะมีควมยากลำบากกว่าอยู่ที่คณะฯ ในต่างจังหวัด ให้ทางคณะฯ เน้นเรื่องนี้ให้นักศึกษาทราบ แต่ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ดีไม่มีปัญหาอะไร.....”

1.6 การประเมินผลการฝึกงาน แบบประเมินผลการฝึกงานของแต่ละสถาบันจะมีความแตกต่างกัน บางสถาบันประเมินผลอย่างละเอียด บางสถาบันประเมินผลในภาพรวมไม่ละเอียดมาก คณะเภสัชศาสตร์ควรระบุชื่อและนามสกุลของนักศึกษาในแบบประเมินผลให้เรียบร้อยเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่แหล่งฝึก เพราะนักศึกษาฝึกงานมีจำนวนมากจากหลายสถาบันอาจทำให้แหล่งฝึกเกิดความสับสน และควรจัดคู่มือฝึกงานให้เพียงพอกับจำนวนหน่วยงานภายในของแต่ละแหล่งฝึก การส่งหนังสือส่งตัวนักศึกษาฝึกงานควรส่งให้แหล่งฝึกก่อนกำหนดการฝึกงานอย่างน้อย 2

สัปดาห์ เพื่อแหล่งฝึกจะได้วางแผนการฝึกงานได้ ส่วนการนิเทศงานควรแจ้งล่วงหน้าเพื่อการประสานงานกับหน่วยงานของแหล่งฝึกก่อน

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....ให้คณะฯ เขียนชื่อนักศึกษา ในแบบประเมินผลมาให้เรียบร้อย เพราะนักศึกษามีจำนวนมาก แหล่งฝึกต้องมาเขียนชื่อนักศึกษาเอง บางทีทำให้เกิดความสับสนว่าใครเป็นใครและทำให้เสียเวลาด้วย.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทฯให้ข้อมูลว่า “.....อยากให้ทุกมหาวิทยาลัยมีรูปแบบการฝึกงานไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะป็นรูปแบบฝึกงาน แบบประเมินผลของนักศึกษา เพราะตอนนี้หลากหลายมากเลย.....”

1.7 รูปแบบการฝึกงานของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่างรูปแบบการฝึกงานของคณะเภสัชศาสตร์ ในภาพรวมเหมาะสมดี เพราะได้ระบุด้านและโครงการที่ต้องการให้นักศึกษาฝึกงาน ทำให้แหล่งฝึกสามารถจัดการฝึกงานเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ได้ แต่ถ้าไม่ระบุด้านหรือไม่มีโครงการมาเอง แหล่งฝึกจะจัดให้ฝึกงานทั่วไปโดยไม่เน้นด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ บางแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่าการที่คณะเภสัชศาสตร์ ระบุให้นักศึกษาฝึกงานด้านใดด้านหนึ่งหรือนักศึกษาฝึกงานนำโครงการมาเอง จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับแหล่งฝึกด้วย คณะเภสัชศาสตร์ควรสอบถามถึงความสะดวกของแหล่งฝึก บางครั้งการระบุให้นักศึกษาฝึกงานด้านใดด้านหนึ่งอาจจะไม่มีผลกับบางแหล่งฝึก เพราะเมื่อนักศึกษาได้เห็นภาพรวมของแหล่งฝึกแล้วนักศึกษาอาจต้องการฝึกงานด้านอื่นมากกว่าที่คณะเภสัชศาสตร์จัดมาให้

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลในประเด็นนี้ว่า “.....คิดว่านักศึกษาคงมีโครงการมาเอง เพราะเค้าได้สัมภาษณ์ผมด้วย”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลที่น่าสนใจในประเด็นนี้ว่า “.....ถ้าไม่ระบุมาแหล่งฝึกจะจัดโปรแกรมการฝึกให้ที่ฝ่ายผลิต ฝ่ายประกันคุณภาพ ฝ่ายวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็น 3 หน่วยงานใหญ่ ถ้านักศึกษามาฝึกงาน 6 สัปดาห์ ให้ฝึกแห่งละประมาณ 2 สัปดาห์”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทฯให้ข้อมูลที่น่าสนใจในประเด็นนี้ว่า “.....การระบุด้านที่ต้องการให้นักศึกษาฝึกมาไม่มีผล เพราะเมื่อคณะฯ scope มา แต่เมื่อน้องมาเห็นในภาพรวม แล้วเค้าอยากทำอย่างอื่นมากกว่าที่คณะฯ จัดมาให้ เค้าบอกว่าให้น้องฝึกด้านนี้ แต่เมื่อน้องมาฝึกแล้วก็อยากจะทำ อยากรู้ อยากเห็นเพิ่มเติม.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลในประเด็นนี้ว่า “.....นักศึกษาฝึกงานนำโครงการมาเอง บางทีก็ต้องให้เหมาะกับแหล่งฝึกด้วย ม.อ. มอบหมายมาอีกแบบหนึ่งแต่แหล่งฝึกไม่มีตรงนั้น ตรงนี้จะเน้นงานบริการมากกว่างานผลิต ไม่รู้ว่าเด็กต้องการแบบไหน.....”

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก

แหล่งฝึกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าทุกสถาบันที่ส่งนักศึกษาไปฝึกงานได้คัดเลือกนักศึกษาให้เหมาะสมกับแหล่งฝึกแต่ละประเภทแล้ว และได้เตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนไปฝึกงาน คุณภาพของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี นักศึกษามีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความตั้งใจฝึกงาน มีความรู้และมีคุณสมบัติเพียงพอ ไม่ทำให้แหล่งฝึกมีความลำบากใจ แหล่งฝึกไม่ได้คาดหวังอะไรจากนักศึกษาฝึกงานมากนัก แต่คิดว่าอย่างน้อย ๆ นักศึกษาที่เข้ามาฝึกงานในแหล่งฝึกแต่ละประเภท เช่นการฝึกงานในโรงงานยา บริษัทยา โรงพยาบาล หรือแม้กระทั่งในร้านยา นักศึกษาควรได้รับรู้วากิจวัตรและวิถีชีวิตประจำวันของเภสัชกรที่ทำงานในแหล่งฝึกแต่ละประเภทเป็นอย่างไรบ้าง ได้ใช้วิชาชีพอย่างน้อยแค่ไหน นอกจากวิชาชีพแล้วยังต้องใช้ประสบการณ์อย่างอื่นด้วย นอกจากความรู้พื้นฐานที่ต้องใช้แล้ว นักศึกษาต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาบุคลิกภาพ และอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้ นักศึกษาสามารถใช้ประกอบการพิจารณาว่าตนเองเหมาะกับอาชีพในสาขาเภสัชกรรมหรือไม่หรือควรไปทำงานในสาขาอาชีพอื่น สำหรับการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน สาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก ศึกษาจากคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังนี้

2.1 ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่า นักศึกษาควรมีความรู้พื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติงานได้ และสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากการทำงานจริงที่ไม่มีโอกาสได้รับในห้องเรียน ถ้านักศึกษามีความรู้พื้นฐานดีสามารถฝึกงานได้อย่างรวดเร็ว จะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ แต่ถ้านักศึกษามีความรู้พื้นฐานไม่ดีพอก็มาฝึกเพิ่มเติมได้ นักศึกษาควรมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ มี ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก มีความสนใจใฝ่รู้และรู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน ได้แก่

2.1.1 ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทย และสามารถเขียนรายงานเพื่อการนำเสนอผลงานได้ เพราะในบางแหล่งฝึกนักศึกษาจะต้องเขียนรายงานเพื่อนำเสนอต่ออาจารย์แหล่งฝึก

อาจารย์แหล่งฝึกจากร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาที่มาฝึกงานที่นี่สัปดาห์สุดท้ายของการฝึกงาน เราจะให้นักศึกษา present โดยแบ่งให้คนละเรื่อง เช่นยาที่รักษาเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ยาเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ ยาระบบสืบพันธุ์ แบ่งเป็นหัวข้อให้เค้า present ให้ฟัง บางรุ่นให้ทำ report มาส่ง จึงอยากให้นักศึกษาฝึกงานมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยและมีความสามารถในการนำเสนอผลงานได้ด้วย.....”

2.1.2 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้พอสมควร เพราะบางแหล่งฝึกจะมีการติดต่อกับชาวต่างชาติ และบางแหล่งฝึกต้องการให้นักศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกจากร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....เมื่อมีฝรั่งเข้ามาซื้อยาในร้าน นักศึกษาไม่พูดภาษาอังกฤษ ไม่แน่ใจว่านักศึกษาพูดภาษาอังกฤษได้มีัย แต่ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่นักศึกษาควรรู้เพื่อใช้ในการสื่อสาร.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษ เนื่องจากเราจะให้นักศึกษา search ข้อมูลทาง internet”

2.1.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร เพื่อใช้ในการค้นคว้าข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาากล่าวว่า “.....เด็กสมัยนี้เทคโนโลยีเก่ง ไม่มีใครใช้คอมพิวเตอร์ไม่ได้หรอก ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่นักศึกษาฝึกงานต้องมีและเราก็ต้องการนักศึกษาที่มีความสามารถใช้งานตรงนี้ได้ด้วย.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทยาากล่าวว่า “.....การทำงานในปัจจุบันคอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐานมากและเป็นสิ่งที่นักศึกษาต้องมีความรู้และใช้งานเป็น.....”

2.1.4 มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่ นักศึกษาควรมีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน เพราะจะทำให้การทำงานไม่เกิดความผิดพลาด หรือเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....เวลาให้นักศึกษาฝึกงาน เตรียมยา ต้องคอยเตือนนักศึกษาให้ทำงานอย่างรอบคอบ ให้ระวังนิดหนึ่งอย่าให้เกิดความ ผิดพลาดขึ้นได้.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยากล่าวว่า “.....ความละเอียดรอบคอบเป็นสิ่งจำเป็น มากในการจ่ายยา เพราะหากเกิดจ่ายยาผิดให้ลูกค้านี้ถือเป็นเรื่องใหญ่มากเลยนะ เพราะฉะนั้นนักศึกษาต้องมีความละเอียดรอบคอบอย่าให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้.....”

2.1.5 ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็น ว่านักศึกษาควรมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานและสร้างความคุ้นเคยสนิท สนมกับเภสัชกรรุ่นพี่ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จะทำให้การฝึกงานดำเนินไปอย่างราบรื่น ประสพผลสำเร็จ

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....บริษัทรับนักศึกษาฝึกงานจาก หลายสถาบันในแต่ละผลิตภัณฑ์ ซึ่งนักศึกษาต้องมาฝึกงานร่วมกัน ทางแหล่งฝึกจะจัดอาหารมื้อ กลางวันให้รับประทานร่วมกันที่โรงอาหารของบริษัท เพื่อสร้างความคุ้นเคยสนิทสนมและมี มนุษยสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างนักศึกษาด้วยกันเองและรุ่นพี่เภสัชฯ ให้สามารถทำงานร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....อยากให้นักศึกษาฝึกงานสามารถ ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ ทางร้านได้ส่งเสริมให้มีกิจกรรมพิเศษในวันหยุด เช่นไปเที่ยวทะเล ทำให้มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทยาให้ข้อมูลว่า “.....อยากให้นักศึกษาปรับตัวและ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จึงให้มีการจัดกลุ่มกันสัปดาห์ละ 2 วันในตอนเช้า แบ่งปันความรู้กัน ใครไปฝึกงานตรงไหนได้อะไรก็มาเล่าสู่กันฟัง.....”

2.1.6 ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมี ความคิดเห็นว่ นักศึกษาควรรู้จักปรับตัวให้เข้ากับแหล่งฝึกงานแต่ละแห่ง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต ในการฝึกงานได้อย่างมีความสุข

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับแหล่งฝึกให้ได้ รับนักศึกษาฝึกงานมาตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบันยังไม่มีนักศึกษาค้นไหนมีความยุ่งยากในการปรับตัว แต่ถ้านักศึกษาไม่รู้จักปรับตัวจะทำให้มีปัญหาต่อการฝึกงานของนักศึกษาเอง นักศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ให้ได้.....”

2.1.7 ลักษณะความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะที่ผ่านมานักศึกษาไม่ค่อยกล้าแสดงออก มีฝรั่งเข้ามาซื้อขายในร้านนักศึกษาไม่ค่อยพูด คงจะเขินเราไม่กล้าพูด หรืออาจขาดความมั่นใจไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่ถ้านักศึกษามีความมั่นใจในตัวเองสูงเกินไปก็ทำให้ดูไม่ค่อยมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ก็คือให้พอดี ๆ”

2.1.8 ความสนใจใฝ่รู้และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรมีความสนใจใฝ่รู้ และรู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพราะอาชีพเภสัชกรรมเป็นอาชีพที่ต้องค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลาในการดูแลและรับผิดชอบต่อสังคม

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลในประเด็นนี้ว่า “.....นักศึกษาบางคนไม่พยายามชวนชววยไม่สนใจใฝ่รู้ ถ้าไม่มอบหมายงานให้ก็จะไม่ทำ ไม่พยายามชวนชววยเท่าที่ควร.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านขายยาให้ข้อมูลในประเด็นนี้ว่า “.....นักศึกษาต้องมีความสนใจใฝ่รู้และต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อมาใช้ในงานสาธารณสุข ต้องรู้ว่ายาตัวไหนมีการค้นคว้าวิจัยแล้วได้ผลออกมาเป็นยังไง.....”

2.2 ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรมีความสามารถในการนำความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการฝึกงาน สามารถเรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว มีความสามารถในการใช้และดูแลเครื่องมือและเทคโนโลยีได้ มีความสามารถในการวางแผนการ

ทำงาน มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความสามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกงาน นอกจากนี้อาจารย์ประจำแหล่งฝึกยังคาดหวังว่านักศึกษาฝึกงานจะเรียนรู้งานและได้รับประสบการณ์จากการทำงานจริงซึ่งเป็นสิ่งที่หาไม่ได้ในห้องเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน ได้แก่

2.2.1 การนำความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรนำความรู้ที่ได้เล่าเรียนมาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน เพื่อนักศึกษาจะฝึกงานได้อย่างรวดเร็วและได้รับประโยชน์จากการฝึกงานอย่างเต็มที่

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....เนื่องจากแหล่งฝึกเป็นโรงงานผลิตยา เพราะฉะนั้นนักศึกษาที่มาฝึกงานควรเป็นนักศึกษาที่รักการทำงานทางด้านเภสัชอุตสาหกรรม และควรมีความรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการฝึกงานทางด้านนี้ได้ อย่างเหมาะสม”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า “.....ถ้านักศึกษาดังใจจะมาฝึกงานด้านไหนควรมีความรู้ทางด้านนั้นให้พร้อม เช่นมาฝึกงานด้านการผลิตก็ควรทบทวนวิชาที่เกี่ยวกับการผลิตมาให้พร้อมเต็มที่ หรือถ้ามาฝึกงาน QA อย่างเดียวก็ให้ดูงานทางด้าน lab ทางด้านวิเคราะห์ ทางด้านการใช้เครื่องมือห้อง lab มาให้พร้อม.....”

2.2.2 มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักบทบาทของวิชาชีพเภสัชกรรม

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรรู้ว่าตัวเองเป็นใคร เมื่อเรียนจบแล้วจะต้องทำงานอะไร มีบทบาทอย่างไรต่อสังคม ต้องรับผิดชอบสังคม ยังไงบ้าง.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาต้องรู้และเข้าใจในวิชาชีพเภสัชกรรมว่าเป็นอย่างไร ว่าหมายถึงการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการเตรียมยา ผลิตยา ประดิษฐ์ยา วิเคราะห์ยา อะไรเหล่านี้ อย่างน้อย ๆ แค่นี้ควรจะรู้.....”

2.2.3 ความสามารถเรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมาย อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรเรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่อาจารย์ประจำแหล่งฝึกสอนและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....อยากให้นักศึกษาเรียนรู้งานอย่างรวดเร็ว จะสอนให้เค้าเขียนของยา จ่ายยาขั้นพื้นฐาน หลังจากนั้น 2 อาทิตย์จะให้เค้ามาจ่ายยาหน้าร้าน ให้เขียนของยา จะรู้เลยว่าเค้ารู้หรือไม่รู้อะไรบ้าง”

2.2.4 ความสามารถใช้เทคโนโลยี การใช้เครื่องมือและดูแลเครื่องมือ อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นที่เห็นว่านักศึกษาควรมีความสามารถในการใช้และดูแลเครื่องมือได้

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาอาจจะไม่สามารถ operate เครื่องมือได้เองทุกคน แต่พอมารู้ฝึกงานกับเรานักศึกษาสามารถ operate เครื่องมือได้ด้วยตนเอง แต่นักศึกษาควรมีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือจะสะดวกต่อการฝึกงานมากกว่า”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....การเตรียมยาในโรงพยาบาลต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ นักศึกษาควรมีความรู้ในการใช้เครื่องมือบ้าง แต่ถ้าเป็นเครื่องมือใหม่ ๆ ก็จะได้รับการแนะนำจากรุ่นพี่เภสัชฯ ก่อน.....”

2.2.5 มีความสามารถในการวางแผนการทำงาน อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นที่เห็นว่านักศึกษาควรมีความสามารถในการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ เพราะการวางแผนการทำงานเป็นการกำหนดวิธีปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรมีการวางแผนการทำงานของตนเองในแต่ละวัน เพื่อจะได้ดูว่าทำงานสำเร็จไปแล้วมากน้อยแค่ไหน หรืออาจทำตามแผนการฝึกงานที่คณะฯ กำหนดไว้ให้.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....เท่าที่ผ่านมานักศึกษาทำงานโดยไม่มีแผน เพราะส่วนใหญ่แหล่งฝึกจะกำหนดแผนการฝึกงานไว้ให้นักศึกษาแล้ว ซึ่งจริง ๆ แล้วนักศึกษาเองก็ควรมีแผนการทำงานของตนเองไว้ด้วยเหมือนกัน.....”

2.2.6 ความสามารถในการแก้ไขปัญหาจากการฝึกงาน อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นที่เห็นว่านักศึกษาควรมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดจากการฝึกงาน แต่หากเกิดปัญหานักศึกษาสามารถสอบถามเภสัชกรที่ควบคุมการฝึกงานให้เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำได้

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....ถ้า นักศึกษามีปัญหาในการจ่ายยา ไม่ถูก หรือไม่กล้าจ่ายยา นักศึกษาก็สอบถามจากพี่เภสัชฯ หรือถามพนักงานที่อยู่ในร้าน แต่ ถ้าเป็นปัญหาเล็ก ๆ นักศึกษาก็ควรสามารถแก้ไขด้วยตนเองได้.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรรู้จักแก้ไขปัญหา ในกรณีเกิดปัญหาจากการฝึกงาน นักศึกษาควรปรึกษาเภสัชกรรุ่นพี่ หรืออาจปรึกษากันเอง เพราะมากขึ้น 2-3 คน ควรคุยกันช่วยกันคิดช่วยกันแก้ปัญหาได้.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....ปัญหากับการฝึกงานไม่มี แต่ในกรณีที่นักศึกษาไม่สบายจะแก้ปัญหาอย่างไร ให้น้องมาฝึกชดเชยอย่างไร หรือต้องต่อ เวลาฝึกงานอีก จะไปกระทบกับอย่างอื่นหรือไม่ น้องก็แก้ปัญหาโดยสอบถามไปยัง คณะฯ.....”

2.2.7 ความสามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกงาน อาจารย์ ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่ นักศึกษาควรเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกงานทั้งใน ส่วนของแหล่งฝึกหรือประโยชน์ต่อคณะเภสัชศาสตร์ หรือแม้แต่ประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นกับตัว นักศึกษาเอง

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกบริษัทยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรเสนอแนวทางแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำงานจริงหรือเรื่องเกี่ยวกับการฝึกงานที่เค้าคิดเห็นว่ควรจะเป็น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขการฝึกงานในอนาคต.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรเสนอความคิดเห็น ต่อแหล่งฝึกว่ควรจะปรับปรุงร้านอย่างไร จะเพิ่มยอดขายได้อย่างไร หรือจะปรับปรุง เกี่ยวกับการฝึกงานอย่างไรให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการฝึกงานอย่างเต็มที่”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเสนอ ความคิดเห็นในการฝึกงาน แหล่งฝึกจะถามปัญหาเพื่อทดสอบความรู้ที่นักศึกษาได้จากการ ฝึกงาน ถ้า นักศึกษาสามารถเสนอความคิดเห็นได้ แสดงว่ นักศึกษาได้รับประโยชน์และ สามารถนำความรู้จากการฝึกงานไปใช้ประโยชน์ได้.....”

2.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่าคุณศึกษาคควรมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความตั้งใจ มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในงาน วางตัวเหมาะสม รู้จักกาลเทศะ มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ตรงต่อเวลา มีสัมมาคารวะ มีความเสียสละรู้จักแบ่งปัน และมีจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้แก่

2.3.1 ความซื่อสัตย์สุจริต อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่าคุณศึกษาคควรมีความซื่อสัตย์สุจริต เพราะถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขในสังคม

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....ความซื่อสัตย์สุจริตถือว่าสำคัญมาก เพราะในร้านมีของมากมายถ้าได้นักศึกษาฝึกงานที่ไม่ซื่อสัตย์มาฝึกงานก็ทำให้นักใจเกี่ยวกับการลักเล็กขโมยน้อย.....”

2.3.2 ความขยัน มีความตั้งใจ อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่าคุณศึกษาที่มาฝึกงานควรมีความสนใจมีความตั้งใจฝึกงานอย่างเต็มที่ และควรส่งงานที่อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมอบหมายได้ทันตามกำหนดเวลา

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรมีความสนใจตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรตั้งใจขยันมาฝึกงานให้ครบตามเวลาที่คณะฯ กำหนด ไม่ควรลาหยุด นอกจากไม่สบาย หรือหมอนัดให้พบแพทย์ที่โรงพยาบาล”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรมีความตั้งใจฝึกงาน เท่าที่ผ่านมานักศึกษามีความตั้งใจเพียง 80% เท่านั้น ทั้งผู้หญิงผู้ชาย เพศไม่เกี่ยวกับความขยันหรือขี้เกียจ เพราะเดี๋ยวนี้ผู้หญิงขี้เกียจก็มีเยอะ.....”

2.3.3 ความกระตือรือร้น อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่าคุณศึกษาคควรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยาให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาบางคนไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น อยากให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นมากกว่านี้ แหล่งฝึกเองก็พอใจนักศึกษาที่มีความกระตือรือร้นมากกว่า.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....แหล่งฝึกต้องการให้นักศึกษามีความกระตือรือร้น เพราะบางคนรุ่นพี่บอกว่าเฉื่อยไม่กระฉับกระเฉง ทำให้การทำงานล่าช้า....”

2.3.4 วางตัวเหมาะสม รู้จักกาลเทศะ อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่

นักศึกษาควรรู้จักวางตัวให้เหมาะสม รู้จักกาลเทศะ และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงานและรุ่นพี่เก็ลชช รู้จักวางตัวให้ถูกต้องตามกาลเทศะ และควรแต่งกายสุภาพเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัย.....”

2.3.5 ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความ

คิดเห็นว่ นักศึกษาควรมีความรับผิดชอบ แต่นักศึกษาบางคนถ้าอาจารย์ไม่สั่งให้ทำงานก็ไม่พยายามชวนช่วยที่จะทำ

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลกล่าวว่ “.....เมื่ออาจารย์แหล่งฝึกมอบหมายงานไปนักศึกษาควรส่งงานตามเวลา และควรมีความรับผิดชอบทำให้ดีที่สุด.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยา กล่าวว่ “.....นักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบงาน ให้ทำอะไรถ้าไม่รู้จักรับผิดชอบไม่ติดตาม การฝึกงานก็ไม่ประสบผลสำเร็จ.....”

2.3.6 นักศึกษาตรงต่อเวลา อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่ นักศึกษาควรตรง

ต่อเวลา ไม่มาฝึกงานสายหรือกลับก่อนเวลาเลิกงาน

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาให้ข้อมูลว่ “.....นักศึกษาควรมาถึงแหล่งฝึกก่อนเวลาเริ่มงานและกลับตามเวลาเลิกงาน ไม่ควรหลบงานหรือกลับก่อนเวลาเลิกงาน.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลให้ข้อมูลว่ “.....นักศึกษาฝึกงานต้องปฏิบัติตามระเบียบ ตรงเวลา รู้จักรักษาเวลา.....”

2.3.7 การมีสัมมาคารวะ อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่ นักศึกษาควรมีสัมมา

คารวะ ไปลามาไหว้แบบธรรมเนียมประเพณีไทย

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยา กล่าวถึงประเด็นนี้ว่ “.....กรณีทีเพื่อนของนักศึกษาฝึกงานมาหาที่ร้าน ซึ่งตามมารยาทนักศึกษาควรแนะนำใหู้้จักเจ้าของร้านและพี่ ๆ เพราะดูดีเป็นการให้เกียรติผู้ใหญ๋ ดูมีสัมมาคารวะน่ารักดี.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยา กล่าวถึงประเด็นนี้เพิ่มเติมว่า “.....เพื่อนเค้าไม่ได้ ทักทายเรา ไม่ได้สวัสดิ เอ๊ะเราไม่มีประโยชน์กับเค้าหรือเปล่า ยกมือสวัสดิมันน่ารักกว่า เรายัง ไม่ใช่เรื่องมาก แต่ดูเหมือนไม่ให้เกิดสถานที่ แต่เค้าควรทำสิ่งที่ดีก็จะดีกับตัวเค้า เค้าไม่ทำ ก็ไม่ได้มีผลอะไรกับเรา จะทำไม่ทำเค้าก็รับผลที่ตัวเค้าเอง.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาล กล่าวว่า “.....บางครั้งถ้านักศึกษา มีความ เชื่อมมั่นในตนเองสูงเกินไปทำให้ดูเหมือนขาดการมีสัมมาคารวะ.....”

2.3.8 ความเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความ

คิดเห็นว่านักศึกษาควรมีความเสียสละ

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาล กล่าวว่า “.....การเสียสละเวลา โอเคกิจกรรม ที่ให้ทำเค้าก็ช่วยเหลือทำอย่างดีเลย ทำหลังเลิกงานจนถึงค่ำ กิจกรรมเสาร์อาทิตย์ก็มาอย่าง พร้อมเพรียง.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านขายยา กล่าวว่า “.....ก็โอเคนะ เค้าก็รู้จักเสียสละเวลา ที่ดู ๆ ส่วนใหญ่เค้าก็ไม่ใช่เป็นคนเห็นแก่ตัว แหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่รู้จักเสียสละเพื่อ ส่วนรวม....”

2.3.9 จรรยาบรรณวิชาชีพ อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรทำตาม

แนวปฏิบัติของแหล่งฝึกแต่ละแห่ง และควรรักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกร้านยา ให้ข้อมูลว่า “.....นักศึกษาที่มาฝึกงานที่นี่ไม่ได้ทำ อะไรที่เกินเลย ยังไม่เห็นมีอะไรที่ผิดไปจากแนวปฏิบัติพื้นฐานที่ถูกต้อง แต่การรักษา จรรยาบรรณวิชาชีพมีความสำคัญกับเภสัชกรทุกคน.....”

อาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาล ให้ข้อมูลว่า “.....เภสัชกรทุกคนไม่ว่าจะ ทำงานในโรงพยาบาลหรือทำงานในร้านขายยา หรือที่อื่น ๆ ก็ต้องมีจรรยาบรรณในการ จ่ายยาให้แก่คนไข้....”

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานเพื่อให้คณะเภสัชศาสตร์ปรับปรุง แก้ไข

แหล่งฝึกมีข้อเสนอแนะให้คณะเภสัชศาสตร์ ปรับปรุงเกี่ยวกับการฝึกงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ เป็นหลักสูตร 6 ปี ซึ่งมีเวลาฝึกงานที่ยาวนานประมาณ 2,000 ชั่วโมง คณะเภสัชศาสตร์ควรจะมีรูปแบบการฝึกงานที่น่าสนใจและหลากหลายเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งคณะเภสัชศาสตร์ของทุกสถาบันรวมทั้งสภาเภสัชกรรมควรจะคำนึงและตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงไปเป็นหลักสูตร 6 ปี ซึ่งมีจำนวนชั่วโมงฝึกงานเพิ่มขึ้น และจำนวนนักศึกษาในแต่ละสถาบันก็มีเพิ่มขึ้น แต่จำนวนแหล่งฝึกมีเท่าเดิม อาจจะไม่สามารถรองรับนักศึกษาฝึกงานได้ทั้งหมด อีกทั้งแหล่งฝึกต้องการให้คณะเภสัชศาสตร์ เน้นย้ำเรื่องการหาที่พักของนักศึกษาฝึกงาน เพราะแหล่งฝึกส่วนใหญ่ไม่มีที่พักให้นักศึกษา แต่สามารถให้นักศึกษาเช่าที่พักใกล้ ๆ แหล่งฝึกได้ นักศึกษาจะต้องเตรียมตัวสำหรับการฝึกงานให้พร้อม และต้องรู้จักการปรับตัว นอกจากนี้แหล่งฝึกเสนอแนะให้ทุกมหาวิทยาลัยมีรูปแบบการฝึกงานและแบบประเมินผลเป็นแบบเดียวกัน

ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยนำผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพมาปรับเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ผลการศึกษาดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพหน่วยงาน ประกอบด้วยสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ประเภทของหน่วยงาน รูปแบบของหน่วยงาน สาขาที่รับนักศึกษาฝึกงาน จำนวนรับนักศึกษาฝึกงานต่อผลิต จำนวนสถาบันที่รับนักศึกษาฝึกงาน ประสบการณ์ในการรับนักศึกษาฝึกงาน ระยะเวลาฝึกงานที่เหมาะสม ช่วงเวลาฝึกงานที่เหมาะสม รูปแบบการฝึกงาน ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) และที่พักสำหรับนักศึกษาฝึกงาน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพหน่วยงาน

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	ลักษณะทั่ว ๆ ไป	ความถี่ (N = 132)	ร้อยละ
สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	เจ้าของกิจการ	13	9.8
	ผู้จัดการ/ผู้อำนวยการ	25	18.9
	หัวหน้างาน	54	40.9
	อื่น ๆ	40	30.4
เพศ	ชาย	51	38.6
	หญิง	81	61.4
วุฒิการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
	ปริญญาตรี	66	50.0
	ปริญญาโท	50	37.9
	ปริญญาเอก	16	12.1
ประสบการณ์ในการทำงาน	ต่ำกว่า 6 ปี	13	9.8
	6-10 ปี	22	16.7
	11-20 ปี	52	39.4
	21 ปีขึ้นไป	45	34.1
ประเภทของหน่วยงาน	หน่วยงานราชการ	65	49.2
	หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	7	5.3
	หน่วยงานภาคเอกชน	60	45.5
รูปแบบของหน่วยงาน	โรงพยาบาล	47	35.6
	ร้านยา	12	9.1
	บริษัทยา	21	15.9
	โรงงานยา	30	22.7
	มหาวิทยาลัย	7	5.3
	หน่วยงานอื่น ๆ	15	11.4
สาขาที่รับนักศึกษาฝึกงาน	สาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์	55	41.7
	สาขาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร	52	39.4
	อื่น ๆ	25	18.9
จำนวนรับนักศึกษาฝึกงานต่อผลัด (N = 128)*	1-2 คน	70	54.7
	3-4 คน	30	23.4
	5-6 คน	12	9.4
	ตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป	16	12.5

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	ลักษณะทั่ว ๆ ไป	ความถี่ (N = 132)	ร้อยละ
จำนวนสถาบันที่รับ นักศึกษาฝึกงาน	1-2 สถาบัน	28	21.2
	3-4 สถาบัน	27	20.4
	5-6 สถาบัน	29	22.0
	ตั้งแต่ 7 สถาบันขึ้นไป	48	36.4
ประสบการณ์ในการรับ นักศึกษาฝึกงาน (N = 129)*	น้อยกว่า 2 ปี	8	6.2
	2-4 ปี	25	19.4
	5-7 ปี	34	26.4
	8-10 ปี	30	23.2
	ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป	32	24.8
ระยะเวลาฝึกงานที่ เหมาะสม	1 เดือน	49	37.1
	2-3 เดือน	48	36.4
	4 เดือนขึ้นไป	7	5.3
	อื่น ๆ	28	21.2
ช่วงเวลาฝึกงานที่ เหมาะสม	ตุลาคม-ธันวาคม	41	31.1
	มกราคม-มีนาคม	25	18.9
	อื่น ๆ	66	50.0
รูปแบบการฝึกงาน	นักศึกษานำโครงการมาเอง	22	16.7
	แหล่งฝึกจัดโครงการให้	63	47.7
	อื่น ๆ	47	35.6
ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ของนักศึกษา (GPA)	กำหนด	15	11.4
	ไม่กำหนด	109	82.5
	อื่น ๆ	8	6.1
ที่พักสำหรับนักศึกษา ฝึกงาน	แหล่งฝึกจัดที่พักให้	16	12.1
	มีที่พักให้แต่นักศึกษาชำระเงินค่าที่พักเอง	14	10.6
	ไม่มีที่พักให้ นักศึกษานหาที่พักเอง	87	65.9
	อื่น ๆ	15	11.4

* หมายถึง จำนวน N ไม่ครบตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากมีผู้ไม่ตอบแบบสอบถามในข้อนั้น ๆ

จากตารางที่ 3 พบว่าอาจารย์ประจำแหล่งฝึกส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้างาน (ร้อยละ 40.9) เพศหญิง (ร้อยละ 61.4) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 50.0) มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 11-20 ปี (ร้อยละ 39.4) ทำงานในหน่วยงานราชการ (ร้อยละ 49.2) และทำในงาน

โรงพยาบาล (ร้อยละ 35.6) รับนักศึกษาฝึกงานสาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์ (ร้อยละ 41.7) เมื่อสอบถามเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาที่รับฝึกงานต่อผลัดพบว่าส่วนใหญ่รับนักศึกษามลัดละ 1-2 คน (ร้อยละ 54.7) จากสถาบันต่าง ๆ จำนวน 7 สถาบันขึ้นไป (ร้อยละ 36.4) อาจารย์ประจำแหล่งฝึกส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการรับนักศึกษาฝึกงาน 5-7 ปี (ร้อยละ 26.4) ระยะเวลาฝึกงานที่เหมาะสม 1 เดือน (ร้อยละ 37.1) และเมื่อสอบถามเกี่ยวกับช่วงเวลาฝึกงานที่เหมาะสม พบว่าส่วนใหญ่เลือกช่วงเวลาอื่น ๆ (ร้อยละ 50.0) แหล่งฝึกจัดโครงการให้นักศึกษาเอง (ร้อยละ 47.7) ไม่กำหนดผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) (ร้อยละ 82.5) และแหล่งฝึกไม่มีที่พักให้นักศึกษาหาที่พักเอง (ร้อยละ 65.9)

2. ผลการศึกษาการประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบัน จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก ปรากฏดังตารางที่ 4-8

2.1 ผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบัน ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ปรากฏว่านักศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าวมาก (4.14 ± 0.49) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน กำหนดช่วงคะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนน

ด้าน	คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	Cronbach's alpha	คะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
1	ความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน	0.91	3.96 ± 0.47	มาก
2	ความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน	0.93	4.02 ± 0.46	มาก
3	คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	0.96	4.44 ± 0.53	มากที่สุด
คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน		0.97	4.14 ± 0.49	มาก

จากตารางที่ 4 แบบประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบัน มีค่า Cronbach's alpha สูงกว่า 0.70 แสดงถึงความสอดคล้องภายในของข้อมูลซึ่งมีอยู่ในระดับสูงเพียงพอที่จะเก็บข้อมูล จากข้อมูลพบว่าผลประเมินคุณลักษณะด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐานด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงานมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ± 0.47 และ 4.02 ± 0.46 แสดงว่านักศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าวมาก และนักศึกษามีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.44 ± 0.53

2.2 การประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันแต่ละด้าน การศึกษาในหัวข้อนี้
ใช้คำถามทั้งหมด 45 คำถาม

2.2.1 ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน คณะผู้วิจัยใช้
คำถามทั้งหมด 15 ข้อ (ตั้งแต่ข้อที่ 1-15) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน ด้านความรู้และ
คุณสมบัติพื้นฐาน

ข้อ	คุณลักษณะของ นักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	จำนวนตัวอย่างที่ประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน(%)					ค่า เฉลี่ย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
1	ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน มีความสามารถในการใช้ ภาษาไทยในการเขียนเชิง วิชาการ และการนำเสนอผลงาน ได้อย่างถูกต้อง	2 (1.5%)	1 (0.8%)	33 (25.2%)	83 (63.4%)	12 (9.2%)	3.78 +0.68
2	มีความสามารถในการใช้ ภาษาอังกฤษในระดับที่สื่อสาร ได้	-	7 (5.3%)	72 (54.5%)	51 (38.6%)	2 (1.5%)	3.36 +0.61
3	มีความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในการ ค้นคว้าข้อมูลและการติดต่อ สื่อสาร	-	-	19 (14.5%)	84 (64.1%)	28 (21.4%)	4.07 +0.60
4	สามารถปรับตัวให้เข้ากับ สถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม	-	-	5 (3.8%)	86 (65.6%)	40 (30.5%)	4.27 +0.52
5	มีศิลปะในการประสานงานและ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	-	-	8 (6.1%)	77 (58.8%)	46 (35.1%)	4.29 +0.58
6	มีความละเอียดรอบคอบในการ ทำงาน	-	-	5 (3.8%)	79 (60.3%)	47 (35.9%)	4.32 +0.54
7	มีการวางตัวเหมาะสมกับ กาลเทศะ	-	-	6 (4.6%)	82 (62.6%)	43 (32.8%)	4.28± 0.55
8	มีการยอมรับความคิดเห็นและ เข้าใจผู้อื่น	-	1 (0.8%)	16 (12.1%)	83 (62.9%)	32 (24.2%)	4.11 +0.62
9	มีความสามารถในการควบคุม ผู้อื่นให้ทำงาน	1 (0.8%)	13 (9.9%)	59 (45.0%)	47 (35.9%)	11 (8.4%)	3.41 +0.81

ข้อ	คุณลักษณะของ นักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	จำนวนตัวอย่างที่ประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน(%)					ค่า เฉลี่ย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
10	มีลักษณะความเป็นผู้นำ	1 (0.8%)	-	54 (41.2%)	65 (49.6%)	11 (8.4%)	3.65 ± 0.67
11	มีความเชื่อมั่นในตนเอง และ กล้าแสดงออก	-	1 (0.8%)	26 (19.7%)	84 (63.6%)	21 (15.9%)	3.95 ± 0.62
12	มีความสามารถให้คำปรึกษา แก่ผู้ร่วมงานได้	-	6 (4.6%)	39 (29.8%)	73 (55.7%)	13 (9.9%)	3.71 ± 0.71
13	มีความสามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่น ยอมรับและให้ความร่วมมือ	-	3 (2.3%)	46 (34.8%)	72 (54.5%)	11 (8.3%)	3.69 ± 0.66
14	สนใจใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ เพิ่มเติมให้ทันสมัยและทัน เหตุการณ์	-	-	8 (6.1%)	69 (52.3%)	55 (41.7%)	4.36 ± 0.59
15	มีความรู้รอบตัวและมีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล	-	-	20 (15.2%)	80 (60.6%)	32 (24.2%)	4.09 ± 0.62

จากตารางที่ 5 พบว่านักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันมีคุณลักษณะด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐานมาก คะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ “สนใจใฝ่รู้ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์” “มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน” และ “มีศิลปะในการประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้” คะแนนอยู่ที่ 4.36 ± 0.59 , 4.32 ± 0.54 และ 4.29 ± 0.58 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้ายคือ “ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่สื่อสารได้” “ความสามารถในการควบคุมผู้อื่นให้ทำงาน” และ “มีลักษณะความเป็นผู้นำ” คะแนนอยู่ที่ 3.36 ± 0.61 , 3.41 ± 0.81 และ 3.65 ± 0.67

เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนของคุณลักษณะแต่ละข้อ พบว่ามีค่าระดับคะแนนไม่แตกต่างกันมากนักตั้งแต่ 3.36 ± 0.61 ถึง 4.36 ± 0.59 เป็นเพราะคุณลักษณะแต่ละข้อมีความสำคัญต่อการฝึกงานของนักศึกษาไม่น้อยกว่ากัน สำหรับคุณลักษณะข้อที่มีคะแนนต่ำสุดในด้านนี้ คือคุณลักษณะเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่สื่อสารได้ ประเด็นนี้เป็นสิ่งที่คณะเภสัชศาสตร์ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษและควรหาแนวทางปรับปรุงอย่างรีบด่วน เพื่อยกระดับคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต่อไป

2.2.2 ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยใช้คำถามทั้งหมด 15 ข้อ (ตั้งแต่ข้อที่ 16-30) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน

ข้อ	คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	จำนวนตัวอย่างที่ประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน(%)					ค่าเฉลี่ย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
16	ด้านความรู้ทางวิชาชีพและ ความสามารถในการ ปฏิบัติงาน การนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน	-	-	15 (11.4%)	87 (65.9%)	30 (22.7%)	4.11 ± 0.58
17	การนำความรู้ทางด้านปฏิบัติการมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน	-	-	11 (8.3%)	89 (67.4%)	32 (24.2%)	4.16 ± 0.55
18	มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบ	-	1 (0.8%)	18 (13.6%)	83 (62.9%)	30 (22.7%)	4.08 ± 0.63
19	มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง	-	1 (0.8%)	12 (9.1%)	81 (61.4%)	38 (28.8%)	4.18 ± 0.62
20	การเรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมายอย่างรวดเร็ว	-	-	21 (15.9%)	91 (68.9%)	20 (15.2%)	3.99 ± 0.56
21	การเข้าใจคำสั่งในการปฏิบัติงาน	-	-	17 (12.9%)	91 (68.9%)	24 (18.2%)	4.05 ± 0.56
22	มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม	-	-	31 (23.7%)	86 (65.6%)	14 (10.7%)	3.87 ± 0.57
23	มีความสามารถในการใช้และดูแลเครื่องมือ/อุปกรณ์	-	2 (1.5%)	36 (27.5%)	76 (58.0%)	17 (13.0%)	3.82 ± 0.66
24	มีความสามารถในการวางแผนการทำงาน	-	1 (0.8%)	27 (20.5%)	83 (62.9%)	21 (15.9%)	3.94 ± 0.63
25	มีความสามารถแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับสถานการณ์	-	1 (0.8%)	19 (14.4%)	83 (62.9%)	29 (22.0%)	4.06 ± 0.63
26	มีความสามารถในการตัดสินใจสิ่งที่ควรด้วยตนเอง	-	2 (1.5%)	25 (18.9%)	84 (63.6%)	21 (15.9%)	3.94 ± 0.64
27	มีปฏิภาณไหวพริบในการฝึกงาน	-	-	16 (12.1%)	90 (68.2%)	26 (19.7%)	4.08 ± 0.56

ข้อ	คุณลักษณะของ นักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	จำนวนตัวอย่างที่ประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน(%)					ค่า เฉลี่ย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
28	สามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็น ประโยชน์ต่อการฝึกงาน	-	-	21 (15.9%)	84 (63.6%)	27 (20.5%)	4.05 ± 0.60
29	มีความสามารถในการนำ ข่าวสารความรู้ใหม่มาใช้ในการ ฝึกงาน	-	-	29 (22.0%)	80 (60.6%)	23 (17.4%)	3.95 ± 0.63
30	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการ ฝึกงาน	-	1 (0.8%)	20 (15.2%)	87 (65.9%)	24 (18.2%)	4.02 ± 0.61

จากตารางที่ 6 พบว่านักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันมีคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงานมาก คุณลักษณะที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรกคือ "มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง" "การนำความรู้ทางด้านปฏิบัติการมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน" และ "การนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน" คะแนนอยู่ที่ 4.18 ± 0.62 , 4.16 ± 0.55 และ 4.11 ± 0.58 และคุณลักษณะที่มีคะแนนน้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้ายคือ "มีความสามารถในการใช้และดูแลเครื่องมือ/อุปกรณ์" "มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม" และ "มีความสามารถในการวางแผนการทำงาน" คะแนนอยู่ที่ 3.82 ± 0.66 , 3.87 ± 0.57 และ 3.94 ± 0.63

เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนของคุณลักษณะแต่ละข้อ พบว่ามีค่าระดับคะแนนไม่แตกต่างกันมากนักตั้งแต่ 3.82 ± 0.66 ถึง 4.18 ± 0.62 เป็นเพราะคุณลักษณะแต่ละข้อมีความสำคัญต่อการฝึกงานของนักศึกษาไม่น้อยกว่ากัน สำหรับคุณลักษณะข้อที่มีคะแนนน้อยกว่าข้ออื่น ๆ เป็นสิ่งที่คณะเภสัชศาสตร์ควรให้ความสนใจและควรปรับปรุง เพื่อให้ให้นักศึกษาฝึกงานมีคุณภาพและมีคุณลักษณะเป็นที่ต้องการของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก สำหรับคุณลักษณะของนักศึกษาที่ได้อยู่แล้วคณะเภสัชศาสตร์ต้องดูแลรักษาไว้และปลูกฝังให้นักศึกษารู้สำนึกไว้เสมอ

2.2.3 ผลการประเมินคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้วิจัย
ใช้คำถามทั้งหมด 15 ข้อ (ตั้งแต่ข้อที่ 31-45) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันด้านคุณธรรม
จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ข้อ	คุณลักษณะของ นักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	จำนวนตัวอย่างที่ประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน(%)					ค่า เฉลี่ย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
31	ด้านคุณธรรมจริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมี คุณธรรม	-	-	6 (4.5%)	40 (30.3%)	86 (65.2%)	4.61 ±0.58
32	มีความมานะบากบั่น ขยันและ อดทน	-	-	9 (6.8%)	60 (45.5%)	63 (47.7%)	4.41 ±0.62
33	มีความตั้งใจและเอาใจใส่งาน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง	-	-	4 (3.0%)	50 (37.9%)	78 (59.1%)	4.56 ±0.56
34	ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามหลัก ปฏิบัติและวิชาชีพ	-	-	7 (5.3%)	69 (52.3%)	56 (42.4%)	4.37 ±0.59
35	มีการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของหน่วยงาน	-	-	6 (4.5%)	59 (44.7%)	67 (50.8%)	4.46 ±0.59
36	เคารพสิทธิของผู้อื่นและไม่ล่วง ละเมิดความเป็นส่วนตัว	-	-	5 (3.8%)	70 (53.0%)	57 (43.2%)	4.39 ±0.56
37	มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่	-	-	4 (3.0%)	45 (34.1%)	83 (62.9%)	4.60 ±0.55
38	มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ เหมาะสม	-	1 (0.8%)	10 (7.6%)	65 (49.2%)	56 (42.4%)	4.33 ±0.65
39	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	-	-	22 (16.7%)	73 (55.3%)	37 (28.0%)	4.11 ±0.66
40	ตรงต่อเวลา และให้ความสำคัญ ต่อเวลาในการปฏิบัติงาน	-	-	3 (2.3%)	58 (43.9%)	71 (53.8%)	4.52 ±0.55
41	มีจิตสำนึกที่ดี และคำนึงถึงความ ปลอดภัยของคนส่วนใหญ่	-	-	6 (4.5%)	62 (47.0%)	64 (48.5%)	4.44 ±0.58
42	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	-	-	15 (11.4%)	70 (53.0%)	47 (35.6%)	4.24 ±0.64
43	มีความเสียสละและคำนึงถึง ประโยชน์ส่วนรวม	-	-	16 (12.1%)	71 (53.8%)	45 (34.1%)	4.22 ±0.65

ข้อ	คุณลักษณะของ นักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	จำนวนตัวอย่างที่ประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน(%)					ค่า เฉลี่ย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
44	มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเภสัชกรรม และวิชาชีพอื่น	-	-	7 (5.3%)	54 (40.9%)	71 (53.8%)	4.48 ± 0.60
45	รักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ	-	-	4 (3.0%)	45 (34.1%)	83 (62.9%)	4.60 ± 0.55

จากตารางที่ 7 พบว่านักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด คุณลักษณะที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ "มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีคุณธรรม" คะแนนอยู่ที่ 4.61 ± 0.58 และคุณลักษณะที่คะแนนสูงเป็นอันดับ 2 มี 2 ข้อ คือ "รักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ" และ "มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่" คะแนนอยู่ที่ 4.60 ± 0.55 ส่วนข้อที่ผลประเมินคุณลักษณะมีคะแนนต่ำสุด 3 อันดับสุดท้ายคือ "มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่" "มีความเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม" และ "ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี" คะแนนอยู่ที่ 4.11 ± 0.66 , 4.22 ± 0.65 และ 4.24 ± 0.64 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนของคุณลักษณะแต่ละข้อ พบว่ามีค่าระดับคะแนนแทบไม่แตกต่างกันตั้งแต่ 4.11 ± 0.66 ถึง 4.61 ± 0.58 คุณลักษณะด้านนี้มีคะแนนสูงกว่าคุณลักษณะด้านอื่นซึ่งคณะเภสัชศาสตร์ไม่ควรละเลยในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา เพื่อรักษาไว้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สืบไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยได้วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ โดยค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก และประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบัน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. เพื่อค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการรับนักศึกษาฝึกงาน พบว่ารูปแบบการฝึกงานของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีความเหมาะสมดี เพราะได้ระบุสาขาที่ต้องการให้นักศึกษาไปฝึกงานหรือให้นักศึกษานำโครงการไปเอง ทำให้แหล่งฝึกสามารถจัดการฝึกงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของคณะเภสัชศาสตร์ แต่คณะเภสัชศาสตร์ควรสอบถามความพร้อมของแหล่งฝึกก่อนว่าพร้อมสำหรับการฝึกงานนั้นหรือไม่ แหล่งฝึกส่วนใหญ่รับนักศึกษาฝึกงานจากหลายสถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยมหิดล และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แหล่งฝึกส่วนใหญ่รับฝึกงานระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม และระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ บางแหล่งฝึกจะรับนักศึกษาเพียง 1-2 คน/ผลัด แต่บางแห่งที่เป็นแหล่งฝึกขนาดใหญ่จะรับนักศึกษาประมาณ 13-15 คน/ผลัด ผลการเรียนรู้สะสมของนักศึกษาไม่ใช่ปัจจัยสำคัญสำหรับการฝึกงาน ถ้านักศึกษามีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ตามระเบียบของมหาวิทยาลัยก็สามารถฝึกงานได้ แหล่งฝึกส่วนใหญ่ไม่มีที่พักให้นักศึกษาฝึกงานแต่สามารถติดต่อที่พักใกล้เคียงแหล่งฝึกแก่นักศึกษาได้ แบบประเมินผลการฝึกงานของแต่ละสถาบันไม่เป็นรูปแบบเดียวกัน ทำให้ไม่สะดวกต่อแหล่งฝึกในการประเมินผลการฝึกงานของนักศึกษา

1.2 ผลการค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐานพบว่าอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่มีความรู้พื้นฐานดี และสามารถนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติงานได้ เพราะทำให้นักศึกษาสามารถฝึกงานได้อย่างรวดเร็ว แต่ถ้านักศึกษามีความรู้พื้นฐานยังไม่ดีพอแหล่งฝึกก็สามารถสอนเพิ่มเติมได้ นักศึกษาควรฝึกงานในแหล่งฝึกที่สนใจและควรเตรียมความรู้ทางด้านนั้น ๆ ให้พร้อมจะได้รับประโยชน์จากการฝึกงานอย่างเต็มที่ นักศึกษาควรมีความสามารถใน

การใช้ภาษาไทยและสามารถเขียนเชิงวิชาการได้ นักศึกษาควรมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้พอสมควร เพราะต้องค้นหาคำศัพท์และค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ในแหล่งฝึกโรงงานต้องการให้นักศึกษาใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับชาวต่างประเทศ นักศึกษาควรใช้คอมพิวเตอร์ได้อย่างคล่องแคล่ว มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร มีความละเอียดรอบคอบ มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม วางตัวเหมาะสม รู้จักกาลเทศะ มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก และสนใจใฝ่รู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม

1.3 ผลการค้นหาคคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่าอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่มีความสามารถในการนำความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการฝึกงาน มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง เรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สามารถใช้และดูแลเครื่องมือได้ มีความสามารถในการวางแผนการทำงาน สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง และสามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกงานได้

1.4 ผลการค้นหาคคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ พบว่าอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม มีความขยันตั้งใจ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มีความกระตือรือร้น ปฏิบัติเหมาะสมตามระเบียบของแหล่งฝึก มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักแบ่งปัน ตรงต่อเวลา มีสัมมาคารวะ มีมารยาท แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีความเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพของหน่วยงาน พบว่าส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้างาน เพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 11-20 ปี ทำงานในหน่วยงานราชการ สังกัดโรงพยาบาล ส่วนใหญ่รับนักศึกษาฝึกงานสาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์ จำนวน 1-2 คน/ผลัด จาก 7 สถาบันขึ้นไป มีประสบการณ์ในการรับนักศึกษาฝึกงาน 5-7 ปี ระยะเวลาฝึกงานที่เหมาะสมคือ 1 เดือน ระยะเวลาฝึกงานที่เหมาะสมอื่น ๆ แหล่งฝึกจัดโครงการให้นักศึกษา ไม่กำหนดผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) และแหล่งฝึกไม่มีที่พักให้นักศึกษาหาที่พักเอง

2. ผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบันจากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก ในภาพรวมนักศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าวทั้ง 3 ด้านมาก (4.14 ± 0.49) จำแนกแต่ละด้านเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด นักศึกษามีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด (4.44 ± 0.53) รองลงมานักศึกษามีคุณลักษณะมากคือด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน (4.02 ± 0.46) และด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน (3.96 ± 0.47)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก พบว่านักศึกษาควรมีความรู้และคุณสมบัติพื้นฐานมีความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อควรปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพของนักศึกษาฝึกงานของศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย (2550) คือนักศึกษาฝึกงานจะต้องมีกิริยา มารยาท วินัยและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ตรงต่อเวลา และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ มีสัมมาคารวะ มารยาทอ่อนน้อม พุดจาสุภาพเรียบร้อย รู้จักกาลเทศะและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น มีความประพฤติดี และรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ให้ความเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งฝึก นักศึกษาต้องตั้งใจฝึกปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดทักษะในระดับวิชาชีพ นักศึกษาต้องมีความตั้งใจ และมีความรับผิดชอบที่จะฝึกปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์เภสัชกรแหล่งฝึก ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันจากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่านักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันมีคุณลักษณะในภาพรวมทั้ง 3 ด้านมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของพินัย มีโชติ (2547) และสุระณา ศิลปรัตน์ (2551) ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อการรับนักศึกษาฝึกงาน พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนกฤษฏี ปุทมชัย และคณะ (2548) ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าบัณฑิตมหาวิทยาลัย ขอนแก่นให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่บัณฑิตควรมี 4 ลักษณะคือด้านคุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะทางเจตคติในการทำงาน และคุณลักษณะทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในสาขาวิชาที่แตกต่างกันกับงานวิจัยนี้แต่ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลของงานวิจัยนี้ เป็นเพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานไม่ว่าจะสาขาวิชาใด ๆ ก็ตาม อาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาฝึกงานที่มีคุณลักษณะด้าน

ความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน มีความรู้ทางวิชาชีพและมีความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมถึง นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเหมือน ๆ กัน เพราะคุณลักษณะของนักศึกษา ฝึกงานดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการฝึกงานที่สามารถทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ ในการฝึกงาน เพราะหากนักศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าวพร้อม ทั้งแหล่งฝึกและตัวนักศึกษาสามารถ ดำเนินกิจกรรมการฝึกงานไปได้อย่างราบรื่น เหล่านี้จึงเป็นสาเหตุให้อาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการ นักศึกษาที่มีคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านเพื่อประโยชน์ต่อการฝึกงานให้มีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพ

และผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันในการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะในภาพรวมทั้ง 3 ด้านมากสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพอาจารย์ ประจำแหล่งฝึกได้กล่าวถึงคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันของคณะเภสัชศาสตร์ว่า คุณลักษณะโดยรวมอยู่ในระดับดี เพราะคณะเภสัชศาสตร์ได้เตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนไป ฝึกงาน นักศึกษามีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความตั้งใจฝึกงาน มีความรู้และมีคุณสมบัติเพียงพอ สอดคล้องกับข้อควรปฏิบัติในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพนักศึกษาของศูนย์ประสานงาน การศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย (2550) นักศึกษาต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการฝึก ปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพนักศึกษาเภสัชศาสตร์ของสถาบันที่ตนเองสังกัดและห้ามนักศึกษาประพฤติตน ไปในทางเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ซึ่งระบุไว้ในข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยวินัย นักศึกษา และข้อบังคับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของสถาบันที่สังกัด ในกรณีที่นักศึกษามีความขัดแย้งกับ เภสัชกร เจ้าหน้าที่ของแหล่งฝึก เพื่อนนักศึกษา ผู้ป่วยหรือประชาชนทั่วไป ถึงขั้นทะเลาะเบาะแว้ง หรือทำร้ายร่างกาย อาจารย์ประจำแหล่งฝึกมีสิทธิที่จะปรับลดคะแนนนักศึกษาลงได้ ในกรณีที่ นักศึกษาระทำการทุจริต หรือ سوءเจตนาในทำนองทุจริต ณ แหล่งฝึก ไม่ว่าจะป็นทรัพย์สินส่วน บุคคลหรือส่วนราชการ เช่น เงิน ยา พัสดุต่าง ๆ ก็ตาม ถือว่าเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงและจะถูก ปรับให้ตกในวิชานี้ทันที ห้ามนักศึกษาเล่นการพนันหรือดื่มสุราในเวลาราชการหรือระหว่างการฝึก ปฏิบัติงานในทุกสถานที่ หากฝ่าฝืน ทางคณะเภสัชศาสตร์จะปรับให้ตกในวิชานี้ทันที อีกทั้ง สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของระบบการฝึกงานของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลาค นครินทร์ กล่าวคือการฝึกงานเฉพาะสาขาของคณะเภสัชศาสตร์ เป็นการฝึกงานในสาขาที่นักศึกษา เลือกเรียนตามความชอบและตามความถนัดของตนเอง นักศึกษาได้มีโอกาสออกไปหาประสบการณ์ ในแหล่งฝึกที่นักศึกษาสนใจ และนักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกงานไปเป็นแนวทาง ในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ อีกทั้งก่อนส่งนักศึกษาออกฝึกงาน อาจารย์ผู้ประสานงานการ ฝึกงานในกลุ่มวิชาชีพ (เฉพาะสาขา) ของแต่ละภาควิชา ส่วนใหญ่จะให้นักศึกษาเลือกแหล่งฝึกที่ นักศึกษาพอใจและเป็นงานที่อยู่ในโครงการที่นักศึกษาเลือกทำ พร้อมทั้งแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับ การฝึกงาน นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติของแหล่งฝึกตลอดจน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตขณะฝึกงานได้อย่างเหมาะสม จัดอาจารย์

ออกนิเทศการฝึกงานเพื่อรับทราบปัญหาและอุปสรรคของการฝึกงาน นอกจากนี้ยังมีแบบประเมินผล แหล่งฝึกให้นักศึกษาประเมินเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการฝึกงานในปีต่อไป ส่งผลให้การฝึกงาน บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกันทั้งสถานศึกษา แหล่งฝึกและต่อนักศึกษาเอง จาก เหตุผลข้างต้นจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักศึกษาประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบในระเบียบของการฝึกงานและน่าจะรู้สึกพึงพอใจต่อระบบการฝึกงานของคณะเภสัชศาสตร์ จึงเป็นสาเหตุให้นักศึกษาในปัจจุบันมีคุณลักษณะในภาพรวมทั้ง 3 ด้านมาก

นำประเด็นที่สำคัญ ๆ มาอภิปรายผลแยกตามคุณลักษณะแต่ละด้าน ที่คุณลักษณะของ นักศึกษาฝึกงานที่พึงประสงค์มีคุณลักษณะสอดคล้องกับคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานใน ปัจจุบัน ดังนี้

1. ผลการค้นหาคคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน พบว่าอาจารย์ ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่มีความรู้พื้นฐานดี มีประเด็นสำคัญ ๆ ได้แก่ การสนใจใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน มนุษยสัมพันธ์ดีรู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคม สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันจากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐานมาก คะแนนสูง 3 อันดับแรกได้แก่ "สนใจ ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์" "มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน" และ "มีศิลปะในการประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้" คะแนนอยู่ที่ 4.36 ± 0.59 , 4.32 ± 0.54 และ 4.29 ± 0.58 ตามลำดับ

การที่ผลการวิจัยสอดคล้องกันเป็นผลมาจากการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยและทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตในยุคสมัยปัจจุบันที่เทคโนโลยี และการสื่อสารก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งทั้งอาจารย์ประจำแหล่งฝึกและนักศึกษาเองต่างรู้ดีว่าถ้า หากไม่รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม จะทำให้ขาดการรับรู้ข่าวสารในระบบสาธารณสุขและเกิดความ ไม่เท่าทันในวิทยาการใหม่ ๆ ในวงการวิชาชีพของตนเอง การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยและ ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ จะทำให้นักศึกษามีโอกาสได้รับประสบการณ์การทำงานมากกว่าและทำ ให้สามารถดำรงตนอยู่ในอาชีพได้อย่างถูกต้องและประสบผลสำเร็จ ส่วนคุณลักษณะในหัวข้อความ ละเอียดรอบคอบในการทำงาน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพอาจารย์ประจำแหล่งฝึกให้ความสำคัญกับ ความละเอียดรอบคอบเพราะถ้าหากนักศึกษาขาดความละเอียดรอบคอบกรณีจ่ายยาผิดให้ลูกค้าถือ เป็นเรื่องใหญ่มากที่นักศึกษาต้องระมัดระวัง เป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งที่เภสัชกรพึงตระหนักอยู่เสมอ เพราะหากการทำงานขาดความละเอียดรอบคอบอาจหมายถึงการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของมวล มนุษยชาติ ความละเอียดรอบคอบเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะการทำงานย่อมหวังให้เกิดผลที่ดีที่สุด ประสบความสำเร็จมากที่สุด การทำงานแบบคิดว่าทุกอย่างน่าจะดีที่สุดในไม่ได้ผ่านการตรวจสอบ อย่างละเอียด ย่อมอันตรายและหมายถึงโอกาสผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ดังนั้นความละเอียด รอบคอบจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนจะลืมนึกถึงไปไม่ได้ แม้ความละเอียดรอบคอบอาจทำให้งานล่าช้า

ลงไปบ้าง แต่ก็มีเพื่อนหรือมีความเด่นอยู่ในงานนั้นด้วย สอดคล้องกับคุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะขาดไม่ได้คือศิลปะในการประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่น จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพอาจารย์ประจำแหล่งฝึกนักศึกษาฝึกงานจากหลายสถาบันในแต่ละผลัด ซึ่งนักศึกษาต้องมาฝึกงานร่วมกัน บางแหล่งฝึกจะจัดอาหารมื้อกลางวันให้รับประทานร่วมกันที่โรงอาหาร เพราะต้องการสร้างความคุ้นเคยสนิทสนมและมีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างนักศึกษาด้วยกันเองและอาจารย์แหล่งฝึกเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าคนเราไม่สามารถทำงานคนเดียวเพียงลำพังได้ แน่แน่นอนว่าทุกคนย่อมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่มากก็น้อย การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ บางคนมีพฤติกรรมที่สามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี แต่บางคนประสบปัญหาในการทำงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ดังนั้นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญและควรฝึกฝนให้มีโดยคิดถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอย่างมากหากสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี และเมื่อได้รับการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ แล้วย่อมจะส่งผลให้มีความสุขและสนุกกับงานที่ทำอยู่ และในที่สุดก็จะส่งผลต่อเนื่องไปยังความสำเร็จในหน้าที่การงานด้วย (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2551) ส่วนความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษก็เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์อีกข้อหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เพราะต้องใช้ในการค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการฝึกงานทางอินเทอร์เน็ต อีกทั้งต้องการให้นักศึกษามีทักษะในการสื่อสารกับชาวต่างประเทศ แต่ผลประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน "ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่สื่อสารได้" นักศึกษามีคุณลักษณะปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในด้านนี้อยู่ที่ 3.36 ± 0.61 สอดคล้องกับผลการศึกษารองกฤษฎี ปทุมชัย และคณะ (2545) พบว่าบัณฑิตให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับที่สื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษาอยู่ในระดับไม่มาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะนักศึกษาฝึกงานไม่ได้แสดงบทบาทในการใช้ภาษาอังกฤษเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากเมื่อมีชาวต่างประเทศมาซื้อขายในร้านยาที่นักศึกษาฝึกงานอยู่ นักศึกษาไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งจริง ๆ แล้วที่นักศึกษาไม่พูดกับชาวต่างประเทศนั้นเป็นเพราะนักศึกษาพูดภาษาอังกฤษไม่ได้หรือเป็นเพราะนักศึกษารู้สึกอายที่จะพูดภาษาอังกฤษ ประเด็นนี้มีความสำคัญที่คณะเภสัชศาสตร์ ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษและควรหาแนวทางสอดแทรกให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะทางด้านการพูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษแก่นักศึกษาให้มากขึ้นให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น เพราะคุณสมบัติของเภสัชกรที่สำคัญไม่น้อยกว่าคุณสมบัติอื่น ๆ ก็คือมีความคล่องแคล่วในการอ่าน เขียน พูดภาษาอังกฤษที่ดี เพราะชื่อของชนิดยา และสารเคมีต่าง ๆ เป็นชื่อภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นความรู้ภาษาอังกฤษจึงเป็นความรู้พื้นฐานที่นักศึกษาต้องมี

2. ผลการค้นหาคคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่าอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่มีความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน มีประเด็นสำคัญ ๆ ได้แก่ นักศึกษาควรมีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง มีความสามารถในการนำความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการฝึกงาน สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันจากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่านักศึกษามีคุณลักษณะทุกข้อในด้านนี้มาก คุณลักษณะที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรกคือ “มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง” “การนำความรู้ทางด้านปฏิบัติการมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน” และ “การนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน”

เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาฝึกงานที่มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง เพราะเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษานักศึกษาต้องออกไปประกอบอาชีพ นักศึกษาต้องทราบบทบาทของตนเองและต้องรู้ว่าวิชาชีพเภสัชกรรมต้องทำเกี่ยวกับอะไรบ้าง ต้องรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร และสอดคล้องกับผลจากการวิจัยเชิงปริมาณนักศึกษปัจจุบันมีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเองมาก เพราะอาชีพเภสัชกรเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ เภสัชกรต้องรับรู้และเข้าใจสภาพสาธารณสุขของประเทศตามความเป็นจริงและปัญหาสาธารณสุขที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เภสัชกรทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทในวิชาชีพของตนเองเป็นสำคัญ ศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย (2545) เภสัชกรควรยึดถือประโยชน์สูงสุดต่อสุขภาพของสังคมและสวัสดิภาพการใช้ยา การใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของผู้ป่วยและสาธารณสุขเป็นสำคัญ โดยบริหารจัดการระบบยา ระบบสุขภาพ อย่างถึงพร้อมด้วยความรู้ ความสามารถ และจริยธรรมแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม ส่วนคุณลักษณะการนำความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงานเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะถ้านักศึกษาสามารถนำความรู้ทางวิชาการหลักการ แนวคิดทางทฤษฎีและปฏิบัติมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่ของการฝึกงานในแหล่งฝึกอย่างเหมาะสมแล้ว การฝึกงานย่อมเกิดประสิทธิผลและบรรลุตามเป้าหมาย และคุณลักษณะที่อาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการและมีความสำคัญต่อการฝึกงานของนักศึกษา แต่คะแนนประเมินคุณภาพของนักศึกษาปัจจุบันมีน้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้ายในด้านนี้คือ “มีความสามารถในการใช้และดูแลเครื่องมือ/อุปกรณ์” “มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม” และ “มีความสามารถในการวางแผนการทำงาน” คะแนนอยู่ที่ 3.82 ± 0.66 , 3.87 ± 0.57 และ 3.94 ± 0.63 สาเหตุที่คะแนนคุณลักษณะ 3 ข้อดังกล่าวน้อยที่สุดในด้านนี้ เป็นเพราะนักศึกษาไม่สามารถใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์บางชนิดได้ด้วยตนเอง จากความคิดเห็นของอาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงงานยาซึ่งให้ความคิดเห็นว่านักศึกษาบางคนยังไม่สามารถใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ได้เอง สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ประจำแหล่งฝึกโรงพยาบาลว่าการเตรียมยาในโรงพยาบาลต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ นักศึกษาควรมีความรู้ในการใช้เครื่องมือบ้าง แสดง

ให้เห็นว่าความสามารถในการใช้และดูแลเครื่องมือของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันยังไม่ได้พอ ส่วนความสามารถในการวางแผนการทำงาน ก็เป็นคุณลักษณะอีกประการหนึ่งที่นักศึกษาฝึกงานในปัจจุบันมีคะแนนประเมินต่ำ ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญที่คณะเภสัชศาสตร์จะละเลยไม่ได้ และต้องหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้นักศึกษาฝึกงานของคณะเภสัชศาสตร์มีคุณลักษณะตามที่แหล่งฝึกต้องการให้ได้มากที่สุด

3. ผลการค้นหาคคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ พบว่าอาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการนักศึกษาที่มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีประเด็นสำคัญ ๆ ได้แก่ต้องการนักศึกษาที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรม รักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะด้านนี้มากที่สุด คุณลักษณะที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรกคือ "มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีคุณธรรม" "รักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ" และ "มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่" และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธีรวัฒน์ อิมประคองศิลป์ (2550) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานตามทัศนะผู้บริหารระดับกลาง ของสถานประกอบการด้านการโรงแรม ในกรุงเทพมหานคร พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญมากที่สุด

เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากความซื่อสัตย์สุจริตและการมีคุณธรรมจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นคุณสมบัติที่มนุษย์ทุกคนควรมีและเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในสังคม และเป็นเพราะคณะเภสัชศาสตร์มักจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาอยู่เสมอ ๆ และได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังในจิตสำนึกของนักศึกษา อีกทั้งนักศึกษาเองน่าจะตระหนักได้ดีว่าการมีคุณธรรมจริยธรรมจะสามารถทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและไม่เป็นปัญหาของสังคม สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2522) จริยธรรมคือแนวทางประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์ ส่วนคุณลักษณะอีกประการที่อาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการ คือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นเพราะบุคคลจะทำงานอะไรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี บุคคลนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ งานเหล่านั้นจึงจะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ สุระณา ศิลปรัตน์ (2551) ความรับผิดชอบต่องานเกือบทุกงานล้วนแต่ต้องมีลักษณะของความรับผิดชอบต่อผู้ทำงานต้องมืออยู่เสมอไม่แบบใดก็แบบหนึ่ง เช่น รับผิดชอบต่อในการดูแลรักษาเครื่องจักร วัตถุดิบและทรัพย์สินอื่น ๆ หรือรับผิดชอบต่อปริมาณและคุณภาพของการผลิต และการควบคุมต้นทุน หรือการออกความคิดเห็น หรือการตัดสินใจต่าง ๆ และสำหรับในกรณีของงานด้านการบังคับบัญชา ความรับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชา ก็คือ การรับผิดชอบต่อผลงานและความปลอดภัยของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งอาจมีการระบุจำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะต้องปกครองและระบุ

ความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ได้บังคับบัญชาทำอยู่ ส่วนการรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพก็เป็นคุณลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ประกอบอาชีพนี้พึงมี เป็นเพราะผู้ที่เป็นเภสัชกรทุกคนต้องมีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีเจตคติที่ดีในวิชาชีพและมีเจตคติในการดำรงชีวิตที่เหมาะสม เพราะขณะนี้เภสัชกรที่ทำผิดและถูกกล่าวโทษหรือถูกลงโทษมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปริมาณเภสัชกรที่ทำผิดจรรยาบรรณมีเพิ่มขึ้น ศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย (ม.ป.ป.) กล่าวว่าจรรยาบรรณเป็นหลักความประพฤติเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลในแต่ละกลุ่มวิชาชีพ ซึ่งเรียกว่าจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เมื่อประพฤติแล้วจะช่วยรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงทั้งของวิชาชีพและฐานะของสมาชิก ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากสังคมและความไว้วางใจจากผู้ป่วย เหล่านี้อาจเป็นสาเหตุให้อาจารย์ประจำแหล่งฝึกต้องการคุณลักษณะของนักศึกษาในด้านนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่พบว่านักศึกษปัจจุบันมีคุณลักษณะด้านนี้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1. ผู้ประสานงานการฝึกงานกลุ่มวิชาชีพ (เฉพาะสาขา) ทั้ง 5 ภาควิชาในคณะเภสัชศาสตร์ควรหารือร่วมกันเพื่อจัดทำคู่มือฝึกงาน แบบประเมินผลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อลดความสับสนและอำนวยความสะดวกแก่แหล่งฝึก ก่อนจะนำไปสู่ความร่วมมือของทุกสถาบัน เพื่อกำหนดรูปแบบการฝึกงาน คู่มือการฝึกงาน และแบบประเมินผลให้มีมาตรฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน
2. คณะเภสัชศาสตร์ควรให้นักศึกษาฝึกงานและอาจารย์แหล่งฝึกมีส่วนร่วมกำหนดวิธีการและวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกงานกับแหล่งฝึกเพื่อให้การฝึกงานเกิดประโยชน์สูงสุด
3. คณะเภสัชศาสตร์ควรเร่งรัดให้มีการติดต่อประสานงานเพื่อทำข้อตกลงความร่วมมือกันกับแหล่งฝึก เพื่อประโยชน์ต่อการฝึกงานของคณะเภสัชศาสตร์ รวมทั้งการฝึกงานในระบบสหกิจศึกษาของคณะเภสัชศาสตร์ด้วย
4. ในการปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกงาน อาจารย์ผู้ประสานงานต้องเน้นย้ำนักศึกษาเป็นพิเศษเกี่ยวกับการมีมารยาท ความอ่อนน้อมถ่อมตน การมีสัมมาคารวะ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่
5. คณะเภสัชศาสตร์ควรประสานงานกับแหล่งฝึกในการสร้างความร่วมมือทางวิชาการ ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่ความร่วมมือด้านอื่น ๆ เช่นด้านการวิจัยพื้นฐานเพื่อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องหรือการวิจัยเชิงพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อแหล่งฝึก หรืออาจใช้โครงการงานของนักศึกษาให้เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งฝึกของคณะเภสัชศาสตร์อีกแนวทางหนึ่ง
6. คณะเภสัชศาสตร์ควรจัดประชุม อบรม สัมมนา ร่วมกับแหล่งฝึก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกงาน

7. คณะเภสัชศาสตร์ ควรวิเคราะห์หาแนวทางเกี่ยวกับการฝึกงานให้เหมาะสม ควรจัดให้มีรูปแบบการฝึกงานที่หลากหลายเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับนโยบายการฝึกงานในอนาคต ให้สอดคล้องกันทั้งจำนวนแหล่งฝึก จำนวนนักศึกษาเภสัชศาสตร์และเวลาฝึกงานที่เพิ่มมากขึ้น

8. คณะเภสัชศาสตร์ควรเตรียมความพร้อมนักศึกษาฝึกงานให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ทั้งความเป็นอยู่ส่วนตัวและสภาพการฝึกงานในแต่ละแหล่งฝึก

9. คณะเภสัชศาสตร์ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือหาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณลักษณะตรงกับที่แหล่งฝึกส่วนใหญ่ต้องการ ได้แก่

9.1 เพิ่มทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แก่นักศึกษาให้มากขึ้น

9.2 เพิ่มทักษะการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ในรายวิชาปฏิบัติการต่าง ๆ ให้มากขึ้น

9.3 จัดทำโครงการพัฒนานักศึกษาด้านวิชาการโดยปลูกฝังเจตคติทางวิชาชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคม

9.4 สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ

10. คณะเภสัชศาสตร์ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับแหล่งฝึกอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

11. คณะเภสัชศาสตร์ไม่ควรส่งนักศึกษากลุ่มใหญ่ไปฝึกงานในแหล่งฝึกเดียวกัน เพราะความสนใจของนักศึกษาจะลดลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาการฝึกงานของนักศึกษาสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกงานเชิงวิชาชีพ

2. ขยายงานวิจัยออกไปให้ครอบคลุมถึงการฝึกงานกลุ่มวิชาชีพ (บังคับ) และการฝึกงานในระบบสหกิจศึกษา ตลอดจนขยายงานศึกษาดังกล่าวให้ครอบคลุมคณะเภสัชศาสตร์ทุกสถาบันในประเทศไทย

3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการฝึกงานของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (เน้นการฝึกงานทุกระบบ)

บรรณานุกรม

- กฤษฎี ปทุมชัย และคณะ. (2548). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น : กรณีศึกษาจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2545. วารสารการประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6 (1), กรกฎาคม-มิถุนายน 2548.
- กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา. (2540). คนอย่างไรที่นายจ้างต้องการ. กรุงเทพฯ.
- คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2549). หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 (หลักสูตร 5 ปี).
- คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2551). รายงานประจำปีการประเมินคุณภาพ ปีการศึกษา 2550/ปีงบประมาณ 2550.
- คลังปัญญาไทย. (2551). เภสัชศาสตร์. (ออนไลน์). เว็บไซต์: <http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php> สืบค้นเมื่อ: 20 พฤษภาคม 2552.
- จรัสพรรณ สงวนเสริมศรี และคณะ. (2540). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการฝึกงานด้านเภสัชศาสตร์. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจริญ แยมสรวลสกุล. (2550). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษา ในจังหวัดอุดรดิตถ์ตามความต้องการของผู้รับผิดชอบการฝึกงานและผู้ให้บริการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ดารณี บุญบันดาล. (2547). ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกงานตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขารัฐกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีรวัฒน์ อิมประคองศิลป์. (2550). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน ตามทัศนะผู้บริหารระดับกลางของสถานประกอบการด้านการโรงแรมในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. (2540). การบริหารหลักสูตรอาชีวศึกษา. วารสารครูศาสตร์, 6 (30), 8-20.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พินัย มีโชติ. (2547). ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อการรับนักศึกษาฝึกงาน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2551). สหกิจศึกษา. (ออนไลน์). เว็บไซต์:

<http://webhost.wu.ac.th/coop/info.asp#1> สืบค้นเมื่อ: 14 กุมภาพันธ์ 2552.

มิลิกามาต พินิจไชย และคณะ. (2535). ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับ

สถานศึกษาหน้าที่ความรับผิดชอบของการจัดการฝึกงาน. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

ระวีวรรณ ชินะตระกูล. (2535). ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา.

กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (ม.ป.ป.). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการงานพื้นฐานอาชีพ. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

วุฒิ กิตติกุล. (2545). บัณฑิตที่สถานประกอบการต้องการ. **อนุสารอุดมศึกษา**

ทบวงมหาวิทยาลัย, 28 (289), กรกฎาคม 2545.

ศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2545). **ทิศทาง นโยบาย เป้าหมาย**

และแนวปฏิบัติในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมของคณะเภสัช

ศาสตร์ ประเทศไทย. (ออนไลน์). เว็บไซต์:

<http://library.uru.ac.th/webdb/images/learnja.html> สืบค้นเมื่อ: 5 มิถุนายน 2552.

ศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2550). **คู่มือการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ**

เภสัชกรรมชุมชน.

ศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.) **คำศัพท์จริยธรรม.**

(ออนไลน์). เว็บไซต์: <http://library.uru.ac.th/webdb/images/Ethics47.html> สืบค้นเมื่อ:

20 มิถุนายน 2552.

สงวน ลือเกียรติบัณฑิต. (2545). **เอกสารประกอบการสอนเรื่อง การวัด : ความตรงและความ**

เที่ยง (Measurement : Validity and Reliability). คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขล

นครินทร์.

สบสันต์ อุตกฤษฎ์ และคณะ. (2535). **รายงานวิจัยเรื่อง การฝึกปฏิบัติให้นักศึกษามีความ**

สามารถในการทำงาน. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรีย.

สภาเภสัชกรรม. (2551). **ข้อบังคับสภาเภสัชกรรม พ.ศ. 2551 ว่าด้วยการรับรองปริญญา**

ประกาศนียบัตรในวิชาเภสัชศาสตร์หรือวุฒิบัตรในวิชาชีพเภสัชกรรมของสถาบัน

ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการสมัครเป็นสมาชิก พ.ศ.2551. (ออนไลน์). เว็บไซต์:

<http://www.pharmacycouncil.org/html/htmlexpand/act05.html> สืบค้นเมื่อ:

10 มีนาคม 2552.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **คุณลักษณะที่**

พึงประสงค์. (ออนไลน์). เว็บไซต์: <http://school.obec.go.th/oottakard/laksana.html>

สืบค้นเมื่อ: 14 กุมภาพันธ์ 2552.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2545). **พระราชบัญญัติ**

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ:

พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย.** (ออนไลน์).

เว็บไซต์: <http://www.onec.go.th/news> สืบค้นเมื่อ: 14 กุมภาพันธ์ 2552.

สุนทร ศรีเดช. (2545). **สำรวจคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานที่สถานประกอบการคาดหวัง**

กับคุณลักษณะที่แท้จริงของนักศึกษาฝึกงาน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด ปีการศึกษา

2545. ปริญญาโท MBA (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุระณา ศิลปรัตน์. (2551). **รายงานวิจัยเรื่อง ศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการใน**

สถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปะ

ศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.

สุวัฒน์ คลพลายุศักดิ์. (2548). **ความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของ**

นักศึกษาฝึกงานวิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

อวิสดา อินยาศ. (2541). **การประเมินโครงการฝึกงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี**

(หลังอนุปริญญา) วิชาเอกการจัดการทั่วไป ของสถาบันราชภัฏในเขตภาคเหนือ

ตอนบน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาธุรกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร

วิโรฒ.

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2551). **P-S-Y-C-H-O ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น.** (ออนไลน์). เว็บไซต์:

<http://www.hrcenter.co.th/HRKnowView.asp?id=180> สืบค้นเมื่อ: 20 มิถุนายน 2552.

Best JW. (1981). **Research in education.** New Jersey: Prentice Hall Inc.

Pantown. (2550). **การฝึกงานปี 2550.** (ออนไลน์). เว็บไซต์:

[http://www.pantown.com/board.php=11651&area=4&name=board9&topic=](http://www.pantown.com/board.php=11651&area=4&name=board9&topic=15&action=view)

[15&action=view](http://www.pantown.com/board.php=11651&area=4&name=board9&topic=15&action=view) สืบค้นเมื่อ: 14 กุมภาพันธ์ 2552.

Keller G, Warrack B. (1997). **Statistics for management and economics.** (4th ed). London:

Duxbury Press.

ภาคผนวก ก
ที่ปรึกษาการวิจัย

และ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ปรึกษาการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สงวน ลือเกียรติบัณฑิต อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารเภสัชกิจ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย วัฒนากิริมย์สกุล รักษาการในตำแหน่งผู้ช่วยคณบดีฝ่าย

วิชาการ (ประธานคณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพ) คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สงวน ลือเกียรติบัณฑิต อาจารย์ภาควิชาบริหารเภสัชกิจ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย วัฒนากิริมย์สกุล รักษาการในตำแหน่งผู้ช่วยคณบดีฝ่าย

วิชาการ (ประธานคณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพ) คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. ดร.สัจญา หกพุดชา สังกัดกลุ่มวิจัยมาตรฐานสมุนไพร สถาบันวิจัยและพัฒนา องค์การ

เภสัชกรรม

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์

โครงการ "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์"

.....

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการรับนักศึกษาฝึกงาน
 - 1.1 จำนวนนักศึกษาและจำนวนสถาบันที่แหล่งฝึกรับนักศึกษาฝึกงาน
 - 1.2 จำนวนอาจารย์ที่ดูแลนักศึกษาฝึกงาน อัตราส่วนอาจารย์ที่ดูแลนักศึกษาฝึกงาน
 - 1.3 ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) กำหนดหรือไม่ อย่างไร
 - 1.4 ค่าตอบแทนแหล่งฝึก เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
 - 1.5 ที่พักสำหรับนักศึกษาฝึกงาน แหล่งฝึกจัดให้หรือไม่อย่างไร
 - 1.6 การประเมินผลการฝึกงาน เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
 - 1.7 แหล่งฝึกมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการฝึกงานในปัจจุบันของคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อย่างไร
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์จากมุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งจากคุณลักษณะต่าง ๆ 3 ด้าน
 - 2.1 คุณลักษณะด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐานของนักศึกษา
 - 2.1.1 ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ
 - 2.1.2 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ
 - 2.1.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
 - 2.1.4 มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
 - 2.1.5 ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
 - 2.1.6 ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์
 - 2.1.7 ลักษณะความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก
 - 2.1.8 ความสนใจใฝ่รู้และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
 - 2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน
 - 2.2.1 ความสามารถในการนำความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน
 - 2.2.2 มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง
 - 2.2.3 ความสามารถเรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมาย
 - 2.2.4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การใช้และดูแลเครื่องมือ
 - 2.2.5 ความสามารถในการวางแผนการทำงาน
 - 2.2.6 ความสามารถในการแก้ไขปัญหาจากการฝึกงาน
 - 2.2.7 ความสามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกงาน

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ)

2.3.1 ความซื่อสัตย์สุจริต

2.3.2 ความขยัน มีความตั้งใจ

2.3.3 ความกระตือรือร้น

2.3.4 วางตัวเหมาะสม รู้จักกาลเทศะ

2.3.5 ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

2.3.6 นักศึกษาตรงต่อเวลา

2.3.7 การมีสัมมาคารวะ

2.3.8 ความเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

2.3.9 จรรยาบรรณวิชาชีพ

4. แหล่งฝึกมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานเพื่อให้คณะเภสัชศาสตร์ปรับปรุงแก้ไข หรือไม่
อย่างไร

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสอบถาม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์

: มุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (/) ในช่องว่างที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพของหน่วยงาน

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

() 1. เจ้าของกิจการ	() 2. ผู้จัดการ/ผู้อำนวยการ
() 3. หัวหน้างาน	() 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. เพศ

() 1. เพศชาย	() 2. เพศหญิง

3. วุฒิการศึกษา

() 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	() 2. ปริญญาตรี
() 3. ปริญญาโท	() 4. ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์ในการทำงาน

() 1. ต่ำกว่า 6 ปี	() 2. ตั้งแต่ 6-10 ปี
() 3. ตั้งแต่ 11-20 ปี	() 4. ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป

5. ประเภทของหน่วยงาน

() 1. หน่วยงานราชการ
() 2. หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
() 3. หน่วยงานภาคเอกชน

6. รูปแบบของหน่วยงาน

() 1. โรงพยาบาล	() 2. ร้านยา
() 3. บริษัทฯ	() 4. โรงงานยา
() 5. มหาวิทยาลัย	() 6. อื่น ๆ ระบุ.....

7. สาขาที่รับนักศึกษาฝึกงาน

() 1. สาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์
() 2. สาขาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร
() 3. อื่น ๆ ระบุ.....

8. จำนวนรับนักศึกษาฝึกงานต่อผลัด

- () 1. 1-2 คน () 2. 3-4 คน
 () 3. 5-6 คน () 4. ตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป

9. จำนวนสถาบันที่รับนักศึกษาฝึกงาน

- () 1. 1-2 สถาบัน () 2. 3-4 สถาบัน
 () 3. 5-6 สถาบัน () 4. ตั้งแต่ 7 สถาบันขึ้นไป

10. ประสบการณ์ในการรับนักศึกษาฝึกงาน

- () 1. น้อยกว่า 2 ปี () 2. 2-4 ปี
 () 3. 5-7 ปี () 4. 8-10 ปี
 () 5. ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

11. ระยะเวลาฝึกงานที่เหมาะสม

- () 1. 1 เดือน () 2. 2-3 เดือน
 () 3. 4 เดือนขึ้นไป () 4. อื่น ๆ ระบุ.....

12. ช่วงเวลาฝึกงานที่เหมาะสม

- () 1. ตุลาคม - ธันวาคม
 () 2. มกราคม - มีนาคม
 () 3. อื่น ๆ ระบุ.....

13. รูปแบบการฝึกงาน

- () 1. นักศึกษานำโครงการมาเอง
 () 2. แหล่งฝึกจัดโครงการให้
 () 3. อื่น ๆ ระบุ.....

14. ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา (GPA)

- () 1. กำหนด (ระบุ GPA).....
 () 2. ไม่กำหนด
 () 3. อื่น ๆ ระบุ.....

15. ที่พักสำหรับนักศึกษาฝึกงาน

- () 1. แหล่งฝึกจัดที่พักให้
 () 2. มีที่พักให้แต่นักศึกษาชำระเงินค่าที่พักเอง
 () 3. ไม่มีที่พักให้ นักศึกษาหาที่พักเอง
 () 4. อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ในปัจจุบัน : มุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก

ความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน หมายถึงความสามารถที่มีผลต่อการฝึกงานของนักศึกษาด้านการนำความรู้ทั่ว ๆ ไปมาใช้ในการฝึกงาน ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าข้อมูล และการติดต่อสื่อสาร มีความสามารถในการควบคุมประสานงานตลอดจนให้คำปรึกษาและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความละเอียดรอบคอบ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีลักษณะผู้นำ กล้าแสดงออก สนใจใฝ่รู้ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความรู้และคุณสมบัติพื้นฐาน					
1. มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยในการเขียนเชิงวิชาการและการนำเสนอผลงานได้อย่างถูกต้อง					
2. มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่สื่อสารได้					
3. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร					
4. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม					
5. มีศิลปะในการประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้					
6. มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน					
7. มีการวางตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ					
8. มีการยอมรับความคิดเห็นและเข้าใจผู้อื่น					
9. มีความสามารถในการควบคุมผู้อื่นให้ทำงาน					
10. มีลักษณะความเป็นผู้นำ					
11. มีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก					
12. มีความสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานได้					
13. มีความสามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นยอมรับและให้ความร่วมมือ					
14. สนใจใฝ่รู้ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์					
15. มีความรู้รอบตัวและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล					

ความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึงการนำความรู้เฉพาะกลุ่มสาขาวิชาที่ต้องนำไปใช้ในการประกอบอาชีพทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน มีเหตุมีผลในการคิดวิเคราะห์ มีความรอบรู้ในงาน เข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่ วางแผนการทำงานอย่างมีระบบ รู้จักแก้ปัญหา มีวิจารณญาณในการตัดสินใจ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน					
16. การนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน					
17. การนำความรู้ทางด้านปฏิบัติการมาประยุกต์ใช้ในการฝึกงาน					
18. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ					
19. มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง					
20. การเรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมายอย่างรวดเร็ว					
21. การเข้าใจคำสั่งในการปฏิบัติงาน					
22. มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม					
23. มีความสามารถในการใช้และดูแลเครื่องมือ/อุปกรณ์					
24. มีความสามารถในการวางแผนการทำงาน					
25. มีความสามารถแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
26. มีความสามารถในการตัดสินใจสิ่งที่ควรด้วยตนเอง					
27. มีปฏิภาณไหวพริบในการฝึกงาน					
28. สามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกงาน					
29. มีความสามารถในการนำข่าวสารความรู้ใหม่มาใช้ในการฝึกงาน					
30. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการฝึกงาน					

คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึงการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความมานะอดทน รู้จักบทบาทหน้าที่และเคารพสิทธิของผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตรงต่อเวลา มีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ					
คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ					
31. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีคุณธรรม					
32. มีความมานะบากบั่น ขยันและอดทน					
33. มีความตั้งใจและเอาใจใส่งานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง					
34. ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาชีพ					
35. มีการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของหน่วยงาน					
36. เคารพสิทธิของผู้อื่นและไม่ล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัว					
37. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่					
38. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสม					
39. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
40. ตรงต่อเวลา และให้ความสำคัญต่อเวลาในการปฏิบัติงาน					
41. มีจิตสำนึกที่ดี และคำนึงถึงความปลอดภัยของคนส่วนใหญ่					
42. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
43. มีความเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม					
44. มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเภสัชกรรมและวิชาชีพอื่น					
45. รักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ					

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ง

หลักสูตรเภสัชศาสตร์บัณฑิต

หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549

(หลักสูตร 5 ปี)

หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2549 (หลักสูตร 5 ปี)

ระยะเวลาปกติในการศึกษาตลอดหลักสูตร 5 ปี (10 ภาคการศึกษาปกติ)

จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 190 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น
 - 1.1 กลุ่มวิชาภาษา 6 หน่วยกิต
 - 1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 5 หน่วยกิต
 - 1.2 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 7 หน่วยกิต
 - 1.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 12 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ 154 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น
 - 2.1 กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ 51 หน่วยกิต
 - 2.2 วิชาชีพ
 - 2.2.1 วิชาบังคับ 88 หน่วยกิต
 - 2.2.2 วิชาเฉพาะสาขา 15 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

แผนการเรียน

ชั้นปีที่ 1

ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
322-109	คณิตศาสตร์สำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์	4(4-0-8)
324-106	หลักเคมีทั่วไป	1(0-3-0)
325-101	ปฏิบัติการเคมีทั่วไป 1	4(4-0-4)
330-106	ชีววิทยา	3(3-0-3)
331-106	ปฏิบัติการชีววิทยา	1(0-3-0)
575-101	นิเทศเภสัชศาสตร์	1(1-0-2)
890-101	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1	3(3-1-3)
895-123	การค้นคว้าสารนิเทศและการเขียนงานวิชาการ	2(2-0-2)
895-xxx	กิจกรรมพลศึกษา	1(x-y-z)
	รวม	20(x-y-z)

ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
324-222	เคมีเชิงฟิสิกส์เบื้องต้น	3(3-0-3)
324-231	เคมีอินทรีย์ 1	3(3-0-3)
325-222	ปฏิบัติการเคมีเชิงฟิสิกส์เบื้องต้น	1(0-3-0)
325-231	ปฏิบัติการเคมีอินทรีย์ 1	1(0-3-0)
332-126	ฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ	3(3-0-3)
332-136	ปฏิบัติการฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ	1(0-3-0)
570-101	เภสัชพฤกษศาสตร์	2(2-0-3)
570-141	ปฏิบัติการเภสัชพฤกษศาสตร์	1(0-3-0)
575-102	เภสัชสาธารณสุข	2(2-0-4)
890-102	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2	3(3-1-3)
	รวม	20(16-13-19)

ชั้นปีที่ 2

ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
321-221	กายวิภาคศาสตร์สำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์	4(3-4-3)
324-232	เคมีอินทรีย์ 2	3(3-0-3)
328-301	ชีวเคมีทั่วไป	4(4-0-3)
328-331	ปฏิบัติการชีวเคมี 1	1(0-3-0)
346-202	ชีวสถิติ	3(3-0-3)
895-101	พฤติกรรมศาสตร์	3(3-0-2)
xxx-xxx	วิชาเลือกเสรี	3(x-y-z)
	รวม	21(x-y-z)

ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
326-201	จุลชีววิทยาและปรสิตวิทยา	5(4-3-3)
338-216	สรีรวิทยาสำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์	6(5-3-3)
345-101	คอมพิวเตอร์และการประยุกต์	3(2-2-2)
895-104	มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	3(3-0-2)
895-125	การใช้ภาษาไทย	3(2-2-2)
	รวม	20(16-10-12)

ชั้นปีที่ 3

ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
336-302	เภสัชวิทยาสำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์	6(5-3-3)
560-301	เภสัชจลนศาสตร์	3(3-0-1)
565-301	เภสัชวิเคราะห์ 1	3(3-0-3)
565-341	ปฏิบัติการเภสัชวิเคราะห์ 1	1(0-3-0)
575-301	บริหารเภสัชกิจ 1	2(2-0-4)
575-302	ทักษะการให้บริการทางเภสัชกรรม	2(1-3-2)
580-301	เทคโนโลยีเภสัชกรรม 1	4(3-3-6)
	รวม	21(17-12-19)

ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
336-321	พิษวิทยาพื้นฐาน	3(2-3-3)
560-302	หลักการใช้น้ำบำบัด 1	4(4-0-2)
560-303	เภสัชโภชนศาสตร์	1(1-0-2)
565-302	เภสัชวิเคราะห์ 2	3(3-0-3)
565-342	ปฏิบัติการเภสัชวิเคราะห์ 2	1(0-3-0)
565-303	เคมียา 1	3(3-0-1)
575-303	บริหารเภสัชกิจ 2	2(2-0-4)
580-302	เทคโนโลยีเภสัชกรรม 2	4(3-3-6)
595-351	การฝึกปฏิบัติงาน 1	1(0-0-6)
	รวม	22(18-9-27)

ชั้นปีที่ 4
ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
560-401	หลักการใช้น้ำบำบัด 2	3(3-0-2)
560-402	สารสนเทศทางยาและการประเมินคุณค่าวรรณกรรม	2(2-0-2)
565-401	เคมียา 2	3(3-0-1)
570-401	เภสัชเวท 1	3(3-0-3)
570-441	ปฏิบัติการเภสัชเวท 1	1(0-3-0)
575-401	วิทยาระเบียบวิธีวิจัยทางเภสัชศาสตร์	3(2-2-1)
576-401	เภสัชพฤกษศาสตร์	2(2-0-4)
576-402	การสำรวจปัญหาการใช้ยาในชุมชน	1(0-0-3)
580-401	เทคโนโลยีเภสัชกรรม 3	4(3-3-6)
	รวม	22(18-8-22)

ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
560-403	เภสัชกรรมจ่ายยา	3(3-0-1)
560-404	เภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมโรงพยาบาล	2(2-0-2)
560-443	ปฏิบัติการเภสัชกรรมจ่ายยา	1(0-3-0)
565-402	เภสัชเทคโนโลยีชีวภาพเบื้องต้น	2(2-0-1)
570-402	เภสัชเวท 2	2(2-0-3)
570-442	ปฏิบัติการเภสัชเวท 2	1(0-3-0)
575-402	กฎหมายและจริยธรรมเกี่ยวกับเภสัชกรรม	2(2-0-1)
580-402	เทคโนโลยีเภสัชกรรม 4	3(2-3-3)
595-401	การประเมินและควบคุมคุณภาพเภสัชภัณฑ์	3(1-3-3)
xxx-xxx	เลือกประจำสาขา	2-3(x-y-z)
	รวม	21(x-y-z) หรือ 22(x-y-z)

ชั้นปีที่ 5
ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
595-501	ยาใหม่และแนวคิดใหม่	1(0-3-0)
595-502	ภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพเภสัชกรรม	3(2-3-1)
595-551	การฝึกปฏิบัติงาน 2	3(0-0-18)
595-591	สัมมนาทางวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์*	1(1-0-2)
595-592	สัมมนาทางเภสัชศาสตร์สังคมและบริหาร**	1(1-0-2)
xxx-xxx	เลือกประจำสาขา	5-6(x-y-z)
xxx-xxx	วิชาเลือกเสรี	3(x-y-z)
	รวม	16(x-y-z) หรือ 17(x-y-z)

* เฉพาะสาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์

** เฉพาะสาขาเภสัชศาสตร์สังคมและบริหาร

ภาคการศึกษาที่ 2

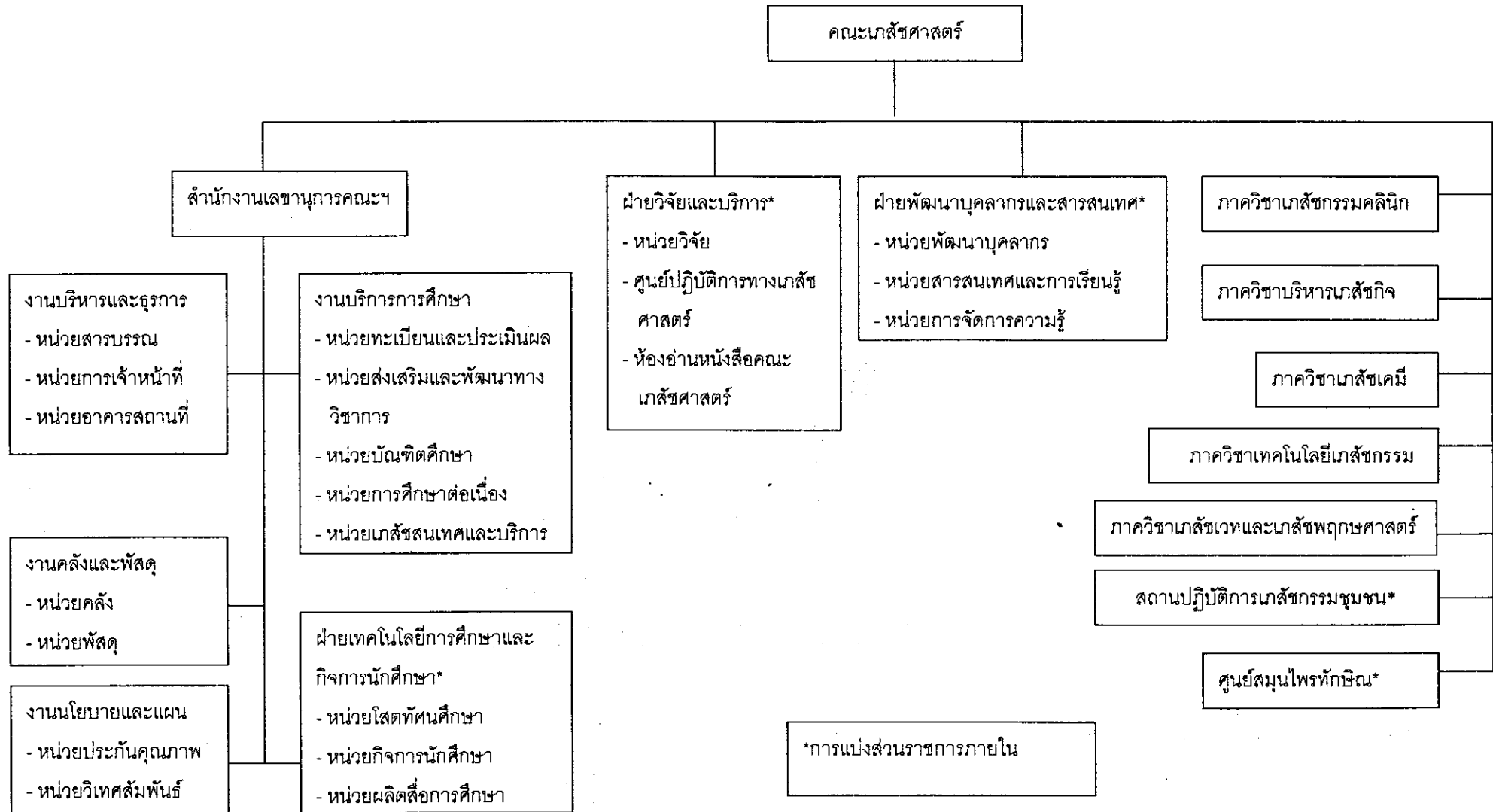
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
595-552	การฝึกปฏิบัติงาน 3	3(0-0-18)
595-581	โครงการด้านวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์*	3(0-9-0)
595-582	โครงการด้านเภสัชศาสตร์สังคมและบริหาร**	3(0-9-0)
	รวม	6(0-9-18)

* เฉพาะสาขาวิจัยและพัฒนาเภสัชภัณฑ์

** เฉพาะสาขาเภสัชศาสตร์สังคมและบริหาร

ภาคผนวก จ
แผนภูมิโครงสร้างองค์กร
คณะเภสัชศาสตร์

แผนภูมิโครงสร้างองค์กร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางเพ็ญศรี ศรีสังธรรม
วุฒิการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำแหน่งและสังกัด	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6 ภาควิชาเภสัชเวชและเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90112
ประสบการณ์งานวิจัย	เรื่อง พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวเสาวรัตน์ มานสะอาด
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) ภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ตำแหน่งและสังกัด	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6 ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90112

การมีส่วนร่วมในงานวิจัย

เพ็ญศรี ศรีสังธรรม และ เสาวรัตน์ ม่านสะอาด. (2552). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักศึกษามีงานสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ : มุมมองของอาจารย์ประจำแหล่งฝึก.**
สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

โดยได้รับทุนสนับสนุนจากเงินรายได้คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ประเภทการวิจัยสถาบัน ประจำปี 2552 ฐานะหัวหน้าโครงการวิจัย สัดส่วน 50% และผู้ร่วมวิจัย
1 คน คือ นางสาวเสาวรัตน์ ม่านสะอาด สัดส่วน 50%

ผู้วิจัยขอรับรองว่ามีสัดส่วนร้อยละความรับผิดชอบในงานข้างต้นดังต่อไปนี้

ชื่อผู้ร่วมวิจัย	ความคิด ริเริ่มประเด็น วิจัย	การออกแบบ และวางแผน โครงการวิจัย	การวางแผน และเก็บ ข้อมูล การวิจัย	การวิเคราะห์ ข้อมูลและ แปลผล การวิจัย	การเขียน ต้นฉบับ สำหรับ ตีพิมพ์	รวมร้อยละ ความรับผิดชอบ
นางเพ็ญศรี ศรีสังธรรม	50	50	50	50	50	50
น.ส.เสาวรัตน์ ม่านสะอาด	50	50	50	50	50	50

ลงชื่อ.....

(นางเพ็ญศรี ศรีสังธรรม)

ลงชื่อ.....

(นางสาวเสาวรัตน์ ม่านสะอาด)